

Olavi Hartonen, Ismo Söderling & Jouni Korkiasaari

SIIRTOLAISUUS SUOMESSA JA EUROOPASSA

OPETTAJAN OPAS

SIIRTOLAISUUDEN HISTORIA SUOMESSA

EUROOPPALAINEN MAAHANMUUTTOPOLITIIKKA

EUROOPAN UNIONI JA VAPAA LIIKKUVUUS

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Institute of Migration

Erikoisjulkaisuja E 1

Oppaaseen liittyvät PowerPoint-esitykset ja muut aineistot ovat ladattavissa osoitteessa:

www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Lisätietoa aineistoon liittyvissä kysymyksissä:

Johtaja <i>Ismo Söderling</i> ismo.soderling@utu.fi puh. +358 50 5113586 Siirtolaisuusinstituutti	Tietopalvelupäällikkö <i>Jouni Korkiasaari</i> jouni.korkiasaari@utu.fi puh. +358 2 2840451 Siirtolaisuusinstituutti
--	--

Toimituskunta

Olavi Hartonen, Ismo Söderling ja Jouni Korkiasaari

Ulkoasu ja taitto

Sisko Tampio ja Jouni Korkiasaari

Kuvat

Siirtolaisuusinstituutin arkisto (www.siirtolaisuusinstituutti.fi)
iStockphoto (www.istockphoto.com),
MorgueFile (www.morguefile.com)
Stock.XCHNG (www.sxc.hu),

Rahoitus

Julkaisu on saanut ulkoasiainministeriön kautta Eurooppa-tiedotustukea.

Julkaisija

Siirtolaisuusinstituutti 2013

ISBN: 978-952-5889-46-8 (painettu versio), 978-952-5889-47-5 (verkkoversio)

ISSN-L 2323-654X

ISSN 2323-654X

Kirjapaino: Vammalan Kirjapaino Oy

SISÄLLYS

Esipuhe	4
Sanasto	5

SIIRTOLAISUUDEN HISTORIA SUOMESSA 8

Eurooppalaiset lähtevät merten taa.....	9
Suomesta töihin Ruotsiin 1960-luvulla.....	14
Suomalaiset maastamuuttajat nykyään	17
Pakolaisia hekin.....	18
Maahanmuutto Suomeen.....	19
Kysymyksiä ja tehtäviä	23

EUROOPPALAINEN MAAHANMUUTTOPOLITIikka 32

Muuttoliikettä selittäviä malleja	33
Ulkomaalaiset Suomessa ja Euroopassa tänään	34
Eri syistä tulleita maahanmuuttajia.....	38
Muuttajat eri asemassa.....	39
Kotoutuminen.....	47
Eurooppalaisten keski-ikä nousee voimakkaasti	48
Maahanmuuttajat, rasite vai rikkaus?.....	50
Kysymyksiä ja tehtäviä	52

EUROOPAN UNIONI JA VAPAA LIKKUVUUS 58

Sodan jälkeen unelma yhteistyön Euroopasta	59
Jokainen suomalainen on myös EU-kansalainen.....	60
EU ja vapaa liikkuvuus.....	61
Opiskelemaan? Eurooppa on avoin!.....	65
Eurooppalaiset liikkeessä	67
Kysymyksiä ja tehtäviä	69

Samalla kun Eurooppa yhdentyy, se muuttuu yhä monikulttuurisemmaksi. Ihmisillä on monta syytä muuttaa. Toiset lähtevät omasta tahdostaan, toiset ovat pakotettuja muuttamaan. Maahanmuutossa kyse ei ole siis ainoastaan pakolaisista, vaan ihmiset lähtevät myös esimerkiksi opiskelun, työn – tai rakkauden perässä. Monista ongelmista huolimatta siirtolaisuudessa on kyse mahdollisuuksista. Eurooppa on suomalaisellekin nuorelle avoin. Se tarkoittaa mahdollisuutta opiskeluun, työntekoon ja asumiseen missä tahansa Euroopan maassa.

”Siirtolaisuus Suomessa ja Euroopassa” -opettajanopas on tarkoitettu opettajille opetuksen tueksi muuttoliikettä koskevassa yläkoulujen ja lukioiden opetustyössä. Opas antaa eväitä muuttoliikkeen syiden ja seurausten ymmärtämiseen, antaa historiallista perspektiiviä siirtolaisuuteen, sekä toimii käsikirjana eurooppalaiseen maahanmuuttopolitiikkaan. Painopiste on Euroopassa ja Euroopan unionissa.

Siirtolaisuusinstituutti on julkaissut tämän oppaan tueksi PowerPoint-esityksiä, sekä Eurooppalaisen maahanmuuttopelin. Opettajanopas on suunniteltu antamaan tarvittavat taustatiedot näiden esitysten pitämiseen. Opas sisältää siirtolaisuusaiheisen sanaston, sekä kolme aihekokonaisuutta, joista kukin sisältää tietoa ja tilastoja, sekä oppilaiden kanssa toteutettavia tehtäviä. Materiaalista voi valita pidettäväksi vain yhden aiheen, tai yhdistellä vapaasti eri kokonaisuuksia.

Opetuspaketin pääviesti on, että siirtolaisuus on monitahoinen ilmiö, jossa ei ole mitään kummallista. Eurooppa on ollut kautta historiansa sekä siirtolaisten lähtömaa että vastaanottaja. Ensimmäinen suomalainenkin oli maahanmuuttaja.

Opas ammentaa aineistonsa Siirtolaisuusinstituuttiin vuosikymmenten aikana kerätystä osaamisesta, ja hyödyntää useiden tutkijoiden keräämää aineistoa. Hankkeen toteutuksesta vastasi *Olavi Hartonen* osana valtionhallinnon harjoitteluaan. Kiitän *Olavia* erittäin aktiivisesta ja innovatiivisesta ideoinnista ja toteutuksesta. Instituutin puolelta hankkeeseen osallistuivat kirjastonhoitaja *Sisko Tampio*, tietopalvelupäällikkö *Jouni Korkiasaari*, tutkimusjohtaja *Elli Heikkilä* ja hallintopäällikkö *Kirsi Sainio*. Heille lämpimät kiitokset saumattomasta ja tuloksellisesta yhteistyöstä. Kiitokset myös *Pekka Rämölle* Piispanlähteen koulusta, Piispanlähteen koulun 8A-luokalle, sekä *Elina Lindroosille* Laitilan lukiosta osallistumisestaan opetuspaketin kehittelyyn.

Hankkeen on rahoittanut Ulkoministeriö kansalaisjärjestöille suunnatun Eurooppatiedottamisen puitteissa. Kiitämme saadusta tuesta.

Ismo Söderling

Siirtolaisuusinstituutin johtaja

Työn ohjaaja, hankkeen vastuhenkilö

Akkulturaatio

Kehitysprosessi, jossa kulttuurit muovautuvat ja sopeutuvat ollessaan kosketuksissa toistensa kanssa. Toimintaympäristön muuttuessa toiseen maahan muuttavan on sopeutettava elämänsä uusiin rakenteisiin. Yleisesti ajatellaan, että ensin maahanmuuttaja omaksuu valtakulttuurin ulkoiset piirteet ja sen jälkeen voi alkaa omaksua arvoja ja normeja. Kts. kotoutuminen.

Comenius

Euroopan unionin vaihto- ja yhteistyöohjelma kouluille.
www.cimo.fi/ohjelmat/comenius

Dublinin sopimus, Dublin II-asetus

Sopimuksen mukaan yhden henkilön turvapaikkahakemus käsitellään ainoastaan yhdessä EU:n jäsenvaltiossa. Mikäli henkilö hakee turvapaikkaa jostain muusta jäsenmaasta, hänet palautetaan siihen maahan, jonka vastuulle hakemuksen käsittely on määritelty. Sopimuksella pyritään estämään järjestelmän väärinkäyttö siten, että yksi henkilö esittää useampia turvapaikkahakemuksia. Dublinin yleissopimus korvattiin vuonna 2003 Dublin II-asetuksella.

– http://www.europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/133153_fi.htm

Dokumentoimaton siirtolaisuus

Kts. paperiton maahanmuuttaja

Erasmus

Euroopan unionin vaihto- ja yhteistyöohjelma korkeakouluille.
– www.cimo.fi/ohjelmat/erasmus

ETA

Euroopan talusalue. EU + Islanti, Liechtenstein ja Norja.

EU, Euroopan unioni

Eurooppalaisten valtioiden muodostama poliittinen ja taloudellinen liitto. Euroopan unioniin kuuluu nykyisin (1.1.2013) 27 valtiota, eli lähes kaikki läntisen Euroopan maat. Yhteensä näissä maissa asuu yli 500 miljoonaa ihmistä.

– <http://europa.eu/>

EU-kansalaisuus

EU-valtion kansalainen on samalla myös unionin kansalainen. EU-kansalaisuus suo jäsenmaiden kansalaisille EU-lainsäädännön takaamia oikeuksia, jotka täydentävät kansallisia oikeuksia. EU-kansalaisuus luotiin Maastrichtin sopimuksessa vuonna 1992. Kts. Maastrichtin sopimus.

Euroopan hiili- ja teräsyhteisö

Länsi-Euroopan maiden vuonna 1951 solmima yhteisö, jonka tavoitteena oli keskinäisen riippuvuuden lisääminen hiilen ja teräksen tuotannossa siten, ettei yksi maa enää voisi toteuttaa armeijan liikekannallepanoa muiden maiden tietämättä.

Euroopan komissio

EU:n toimeenpaneva elin. Laatii ehdotuksia uudesta EU-lainsäädännöstä ja varmistaa, että EU-maat soveltavat hyväksytyt lakeja oikein.
– <http://ec.europa.eu/>

Euroopan parlamentti

Euroopan unionin suorilla vaaleilla valittu kansanedustuslaitos. Parlamentti osallistuu yhdessä Euroopan neuvoston ja Euroopan komission kanssa lainsäädäntöön. Parlamentti myös valvoo komission työtä ja hyväksyy Euroopan unionin talousarvion.
– www.europarl.europa.eu

Euroopan unionin neuvosto

Euroopan unionin neuvosto on Euroopan unionin tärkein lakiasäättävä elin. Neuvosto edustaa jäsenvaltioita ja muodostuu jäsenvaltioiden ministeritason edustajista. Osallistuva ministeri määräytyy sen mukaan, mitä aihepiiriä käsitellään.
– www.consilium.europa.eu

EURES

ETA-maat kattava työnvälitysverkosto. Kts. ETA
– <http://ec.europa.eu/eures/>

Eurodac

Eurooppalainen sormenjälkitietokanta turvapaikanhakijoista ja luvattomista rajanylittäjistä.
– www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/Supervision/Eurodac

Eurooppalainen sairaanhoitokortti

EU/ETA-maiden ja Sveitsin kansalaisille myönnettävällä eurooppalaisella sairaanhoitokortilla saa näissä maissa vieraillessa välttämätöntä sairaanhoitoa samalla hinnalla ja samalla tavalla kuin maassa asuvat henkilöt. Eurooppalainen sairaanhoitokortti kelpaa toisen EU-maan julkisessa terveydenhuollossa, sairausvakuutus sopimuksen tehneiden yksityisten lääkäreiden vastaanotoilla ja sopimuksen tehneissä sairaaloissa.
– <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/040504143116mh>

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

Tuomioistuin, joka valvoo Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden hyväksymän Euroopan ihmisoikeussopimuksen noudattamista. Tuomioistuimeen voivat valittaa yksityiset henkilöt, ryhmät tai kansalaisjärjestöt, jotka katsovat ihmisoikeussopimuksen mukaisia oikeuksiaan loukatun. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ei ole osa Euroopan unionia.
– www.echr.coe.int/

Evakko, evakuoitu henkilö

Vaaratilannetta (esim. pommiuhka, hirmumyrsky) turvaan pakkosiirretty henkilö. Suomessa tarkoitetaan yleensä erityisesti talvi- ja jatkosodassa Karjalasta muualle Suomeen asutettuja henkilöitä.

Frontex

Euroopan unionin alainen rajaturvallisuusvirasto. Koordinoi jäsenvaltioiden rajavalvontaan liittyvää yhteistyötä, kouluttaa kansallisia rajavalvontaviranomaisia, sekä antaa tarvittaessa lisäapua.
– www.frontex.europa.eu/

Globalisaatio

Maailmanlaajuinen verkottuminen. Kansainvälisen kanssakäymisen kaksinpuolinen lisääntyminen.

Haagin ohjelma

Kts. Tampereen huippukokous

Humanitääriin suojelu

Oleskeluluvan peruste. Humanitaarista suojelua myönnetään, jos henkilö ei voi palata kotimaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin takia, tai siellä vallitsevan huonon turvallisuustilanteen vuoksi, joka voi johtua kansainvälisestä tai maan sisäisestä aseellisesta selkkauksesta tai vaikeasta ihmisoikeustilanteesta. Kts. oleskelulupa.

Humanitääriin maahanmuutto

Kts. pakolainen ja turvapaikanhakija.

Huoltosuhde

Työntekijöiden määrä suhteessa lapsiin, eläkeläisiin ja taloudellisesti tuettaviin.

Ihmiskauppa

Ihmiskauppa tarkoittaa henkilöiden värväämistä, kuljettamista tai vastaanottamista hyväksikäyttötarkoituksessa. Uhrin kannalta vastentahtoista. Kts. ihmiskuljetus.
– www.intermin.fi/fi/turvallisuus/ihmiskauppa

Ihmisoikeudet

Ihmisen synnynnäisiä oikeuksia, joiden katsotaan koskevan kaikkia ihmisiä. Valtiot ovat sopineet kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, joiden nojalla ne sitoutuvat turvaamaan tietyt oikeudet paitsi omille kansalaisilleen, myös muille alueellaan oleville ihmisille.
– www.formin.finland.fi › Etusivu › Ihmisoikeudet

Ihmissalakuljetus

Ihmissalakuljetuksessa salakuljettaja avustaa laittomassa rajanylityksessä maksua vastaan. Rajan yli yrittävä henkilö maksaa kuljetuksesta ja mahdollisesti vääristä henkilöllisyyspapereista. Muuttajan kannalta useimmiten vapaaehtoista toimintaa. Kts. ihmiskauppa.

Kaksoiskansalaisuus, monikansalaisuus

Henkilöllä voi olla useamman kuin yhden maan kansalaisuus. Suomesa suomalainen ei menetä Suomen kansalaisuuttaan saadessaan toisen maan kansalaisuuden. Vuodesta 2003 lähtien myös ulkomaalaisten on ollut mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus luopumatta aiemmasta kansalaisuudestaan.

– www.suomi.fi > Palvelut aiheittain > Laki ja oikeusturva > Kansalaisuus, kielet ja vähemmistöt > Kansalaisuus

Kansalaisuus

Lainsäädännöllinen side, joka määrittää yksilön aseman valtiossa, ja jolla määritetään yksilön ja valtion välisiä keskeisiä oikeuksia ja velvollisuuksia.

Kansallisuus

Kuuluminen tiettyyn kansaan tai etniseen ryhmään. Kansallisuus perustuu ryhmän kieleen, uskuntoon, alkuperämaahan tai kulttuuriin.

Kantaväestö

Kts. Valtaväestö.

Kestävyyssvaje

Kestävyyssvaje tarkoittaa sitä, paljonko rahaa tarvittaisiin lisää, jotta menot pystytään kattamaan pitkällä aikavälillä ilman lainanottoa.

Kiintiöpakolainen

Kiintiöpakolainen on henkilö, joka on saanut YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaisstatuksen ja joka kuuluu vastaanottavan maan pakolaiskiintiöön. Vuodesta 2011 lähtien Suomen vuosikiintiö on ollut 750 henkilöä. Kts. Pakolainen.

– www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset

Kolmannen maan kansalainen

Muun kuin Euroopan unionin kansalainen. Kts. EU-kansalaisuus.

Konsulaatti

Konsulaatti on jonkin maan viranomaisedustusto toisen maan alueella. Konsulaatti tarjoaa mm. viranomaispalveluita oman maansa kansalaisille (EU-maiden konsulaattien tapauksessa kuitenkin kaikille EU-kansalaisille) heidän ollessaan tekemisissä paikallisten viranomaisten kanssa. Lisäksi myöntää myös esim. viisumeita muiden maiden kansalaisille.

– <http://forin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15724&contentlan=1&culture=fi-FI>

Kotoutuminen

Maahan muuttaneen henkilön sopeutumista yhteiskunnan toimintaan ja työelämään siten, että tämä kuitenkin voi halutessaan säilyttää oman kielensä ja kulttuurinsa.

Kotouttaminen

Kotouttamisella yhteiskunta pyrkii edistämään onnistunutta kotoutumista. Esimerkiksi tarjoamalla kielikursseja, auttamalla etsimään työtä ja asunto, sekä huolehtimalla siitä, että lapset pääsevät kouluun ja terveydenhoidon piiriin. Suomessa kotouttamista säätelee laki "Maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta".

– www.tem.fi/index.phtml?s=4626

Laiton maahanmuutto

Kts. paperiton maahanmuuttaja

Lissabonin sopimus

Lissabonin sopimus astui voimaan 1.12.2009. Sopimuksen tavoitteena oli yksinkertaistaa ja selkeyttää unionin päätöksentekoa. Lisäksi kansalaisten perusoikeuksia ja –vapauksia koskeva perusoikeuskirja muutettiin oikeudellisesti sitovaksi, ja uutena vaikuttamiskeinona lisättiin kansalaisaloite.

– http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_fi.htm

Lissabonin strategia

Vuonna 2000 hyväksytty Euroopan unionin kehittämissuunnitelma, jolla oli

tarkoitus kehittää Euroopasta maailman kilpailukykyisin talousalue.

– http://www.circa.europa.eu/irc/opocefact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_fi.htm

Lähetetyt työntekijät

Lähetetty työntekijä on ulkomainen työntekijä, jonka toisessa valtiossa toimiva yritys on lähettänyt työhön rajoitetuksi ajaksi. Heistä käytetään myös nimitystä ekspatriaatti.

– www.tem.fi/index.phtml?s=3468

Maahanmuuttaja

Suomeen muuttanut, alkujaan toisen maan kansalainen, jonka tarkoitus on oleskella maassa pitkään. Käsite koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Maahanmuuttovirasto, Migri

Sisäasiainministeriön alainen virasto, joka käsittelee ja ratkaisee maahan-tuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita.

– www.migri.fi/

Maassamuutto

Pysyväisluonteista asuinpaikan vaihtoa maan sisällä.

Maastamuuttaja

Maasta pysyvästi tai pitkäksi aikaa pois muuttava henkilö.

Maastrichtin sopimus, Sopimus Euroopan unionista

Maastrichtissa Hollannissa vuonna 1992 allekirjoitettu Euroopan yhteisön liittosopimus. Sopimuksella luotiin Euroopan unioni, johon kuuluu kolme pilaria: Euroopan yhteisö, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa. Sopimuksessa otettiin myös käyttöön Euroopan kansalaisuus, lujitettiin Euroopan parlamentin toimivaltuuksia ja perustettiin talous- ja rahaliitto (EMU).

– http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_maastricht_fi.htm

Metsäsuomalaiset

Suomalaisia, joita siirtyi 1580-luvun lopulta alkaen Savosta ja Pohjois-Hämeestä Keski-Skandinavian havumetsävyöhykkeelle, Ruotsiin ja Norjaan, uudisviljelijöiksi.

Monikulttuurisuus

Kulttuurien tasa-arvoista rinnakkaiselo, jossa korostuu kohtaaminen ja molemminpuolinen oppiminen.

Muuttoliike

Pysyvää tai pitkäaikaista siirtymistä alueelta toiselle. Valtioiden rajat ylittävän muuttoliikkeen yhteydessä lähtövaltion näkökulmasta kyse on maastamuutosta (emigraatio), ja vastaanottavan valtion näkökulmasta maahanmuutosta (imigraatio).

Nettomuutto

Lähtö- ja tulomuuton erotus. Mikäli lähtömuuttoa on enemmän kuin tulo-muuttoa, puhutaan muuttotappiosta (nettomuutto negatiivinen). Mikäli tulo-muuttoa on enemmän, puhutaan muuttovoitosta (nettomuutto positiivinen). Kts. muuttoliike.

Oleskelulupa

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Voidaan myöntää eri tarkoituksiin, kuten työnteko, ammatinharjoittaminen, opiskelu. Voidaan myöntää määräajaksi tai pysyvästi.

– <http://forin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15721>

Pakkomuuttaja

Muuttoa, jossa kohdealueen vetävien tekijöiden sijaan korostuvat pois-muuttoalueen työntävät tekijät, esim. työttömyys. Muuttaja ei tavoittele niinkään parempaa elämää, vaan yrittää ylläpitää nykyisen elintason. kts. tavoitemuuttaja.

Pakolainen

Poliittisten, taloudellisten tai ympäristönoloihin liittyvien tekijöiden vuoksi muuttanut henkilö. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi sodat, nälänhätä tai ympäristötuhot.

Virallisen pakolaisaseman saa, mikäli valtio antaa henkilölle turvapaikan tai YK:n pakolaispäävaltuutettu toteaa pakolaisuuden.

YK:n vuoden 1951 Geneven sopimuksen mukaan pakolainen on henkilö, ”jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi, rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuuluminen tai poliittisen mielipiteen johdosta.”

YK:n määritelmä on koettu ongelmalliseksi, sillä se ei ota huomioon esimerkiksi sotaan tai köyhyyteen liittyvää pakolaisuutta. Yleisessä kielessä pakolaisilla tarkoitetaan kuitenkin myös näistä syistä muuttavia.

– www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/pakolaiset_ja_turvapaikanhakijat

Paluumuuttaja

Henkilö, joka on asunut maan rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin kotimaahansa, sekä tämän perheenjäsenet ja jälkeläiset. Käsitettä on Suomessa käytetty koskemaan myös entisen Neuvostoliiton alueelta tulevia suomalaista alkuperää olevia inkerinsuomalaisia.

– www.migri.fi/paluumuutto

Paperiton maahanmuuttaja

Paperiton maahanmuuttaja on maassa ilman viranomaisen vaatimia rajanylitykseen ja oleskeluun liittyviä dokumentteja. Määritelmä on vakiintumaton. Yleisesti käsitteen alle kuuluvat maan rajan laittomasti ylittäneet henkilöt, sekä sellaiset henkilöt, jotka ovat oleskelleet maassa laillisesti, mutta jotka ylittävät laillisen oleskelunsa määräajan, sekä ne kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, jotka eivät ole poistuneet maasta.

Perusoikeuskirja

Perusoikeuskirjassa tunnustetaan EU:n kansalaisten ja EU:n alueella asuvien henkilöiden yksilö- ja kansalaisoikeuksia sekä poliittisia, taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia ja vahvistetaan ne osaksi EU:n oikeutta.

– www.europarl.europa.eu/charter/default_fi.htm

Rasismi

Ideologia, uskomus ja toiminta, joka pohjautuu ajatukseen ihmisryhmien biologisesta tai kulttuurisesta eriarvoisuudesta.

Rooman sopimus

Vuonna 1957 solmittu vapaakauppasopimus. Solmimassa olivat Saksan liittotasavalta, Belgia, Ranska, Italia, Luxemburg ja Alankomaat. Sopimuksella syvennettiin Euroopan hiili- ja teräsyhteisöstä alkanutta yhteistyötä. Myöhemmin näistä sopimuksista kehittyi ensin Euroopan yhteisö ja lopulta Euroopan unioni.

Schengenin sopimus

Schengenin yleissopimuksen keskeinen sisältö on henkilöiden rajatarkastusten lopettaminen Schengen-alueen maiden sisärajoilla. Lisäksi sopimuksen mukaan Schengen-maat tehostavat ulkorajavalvontaansa suhteessa muihin kuin Schengen-maihin ja lisäävät poliisiyhteistyötä.

Sopimus allekirjoitettiin alun perin vuonna 1985. Suomi liittyi sopimukseen vuonna 1996.

Sopimuksen piiriin vuonna 2012 kuuluvat EU-valtiot: Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Kreikka, Latvia, Liechtenstein, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. Lisäksi mukana ovat Islanti, Norja ja Sveitsi. Tulevia maita ovat Bulgaria, Romania ja Kypros.

– www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2001/20010023

Siirtolaisuus

Valtioiden rajat ylittävää muuttoa, jonka tarkoitus on oleskella maassa pitkään. Useissa EU-maissa ja myös Suomessa siirtolaisuuden rajaksi, esimerkiksi tilastoissa, on asetettu yksi vuosi.

Siirtolaisuusinstituutti

Siirtolaisuuteen keskittyvä tutkimus- ja dokumentointilaitos. Perustettu v. 1974 Turkuun. Aluekeskus Seinäjoella. Instituutti saa rahoituksensa opeus- ja kulttuuriministeriöltä ja Turun kaupungilta.

– Kts. www.siirtolaisuusinstituutti.fi

Siirtotyöläinen

Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen tilapäisesti kausiluontoisen työn takia.

Sisäministeriö, kts. Työ- ja elinkeinoministeriö

Sininen kortti, EU:n sininen kortti, EU Blue Card

Sininen kortti on tarkoitettu EU:n ulkopuolelta saapuville henkilöille, jotka hakevat oleskelulupaa korkeaa pätevyyttä vaativaa työntekoa varten. Kortin tarkoituksena on muun muassa edistää EU:n kilpailukykyä koulutetusta työvoimasta. Kortin saantiin liittyy useita kriteereitä pätevyyteen ja mm. palkkaan liittyen.

– http://www.europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/114573_fi.htm

Sotalapset

Lapsia, jotka toisen maailmansodan aikana lähetettiin Suomesta muihin Pohjoismaihin sodan vaaroja turvaan. Sotalasten lukumäärä on n. 70 000.

Tampereen huippukokous

Euroopan unionin maiden johtajat päättivät Tampereen huippukokouksessa vuonna 1999 turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikkaan, oikeussuojaan ja rikollisuuden torjuntaan liittyvistä asioista. Tampereen ohjelman tavoitteena oli tehdä Euroopan unionista vapauteen, turvallisuuden ja oikeuden perustuva alue. Marraskuussa 2004 kokoontunut Eurooppa-neuvosto hyväksyi Tampereen ohjelman jatkoksi monivuotisen ns. Haagin ohjelman.

– http://ec.europa.eu/finland/news/press/101/10612_fi.htm

Tavoitemuuttaja

Tavoitemuuttaja pyrkii muuttamalla aktiivisesti saavuttamaan jonkin tärkeäksi kokemansa päämäärän, esim. koulutusta. Kohdealueen vetävät tekijät korostuvat muuton syynä verrattuna lähtöalueen työntäviin tekijöihin. Kts. pakkomuuttaja.

Toissijainen suojelu

Oleskeluluvan peruste. Euroopan unionin luoma termi, jolla tarkoitetaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen kidutuskiellon ja sen palautuskiellon johdosta myönnettyä kansainvälistä suojelua. Sopimuksen mukaan ketään ei saa palauttaa paikkaan, jossa hän joutuisi kidutuksen, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kohteeksi. Kts. oleskelulupa.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Turvapaikanhakija saa oleskella maassa hakemuksen käsittelyn ajan. Hänet sijoitetaan vastaanottokeskukseen odottamaan päätöstä. Turvapaikanhakijalle voidaan myöntää pakolaisasema, tai hänelle voidaan myöntää oleskelupa jollain toisella perusteella. Kts. oleskelulupa, pakolainen, vastaanottokeskus.

– www.migri.fi/turvapaikka_suomesta

Työ- ja elinkeinoministeriö

Maahanmuuttajien kotouttamisasiosta vastaa Työ- ja elinkeinoministeriö. Kotouttamisasiota lukuunottamatta Sisäministeriö vastaa maahanmuuttoon, henkilöiden kv -suojeluun ja paluumuuttoon liittyvistä asioista.

Ulkomaalainen

Lain mukaan ulkomaalainen on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. Eri tilanteissa ulkomaalainen voidaan määrittellä myös esim. ulkomailla syntyneeksi henkilöksi, tai henkilöksi, joka puhuu äidinkielenään jotain vierasta kieltä. Kts. ulkomaalaistaustainen.

Ulkomaalaistaustainen

Ulkomailta peräisin oleva henkilö, riippumatta siitä mikä kansalaisuus hänellä on, sekä hänen jälkeläisensä. Selkeää määritelmää ei ole sille, monessako polvessa henkilö katsotaan vielä ulkomaalaistaustaiseksi.

Ulkosuomalainen

Suomen ulkopuolella asuva henkilö, joka on Suomen kansalainen, tai suomalaista syntyperää oleva ulkomaankansalainen, joka kokee omaavansa suomalaisen identiteetin.

Valtaväestö

Lukumääräisesti suurempi kansallinen ryhmä.

Vastaanottokeskus

Vastaanottokeskus huolehtii turvapaikanhakijoiden majoituksesta ja palveluista turvapaikkahakemuksen käsittelyn ajan. Kts. turvapaikanhakija.

SIIRTOLAISUUDEN HISTORIA SUOMESSA

Siirtolaisuutta on aina ollut sekä Euroopasta, että Eurooppaan. Samoin muutto on ollut Suomesta ja Suomeen. Ensimmäiset ihmisethän asuivat Afrikassa. Suomeen ensimmäiset ihmiset tulivat parempien metsästysmaiden toivossa jääkauden päätyttyä. He olivat Suomen ensimmäiset maahanmuuttajat!

Löytöretket ja varsinkin Kolumbuksen Amerikan ”löytäminen” avasivat uuden ulottuvuuden eurooppalaiselle siirtolaisuudelle. Vuoteen 1930 mennessä 60 miljoonaa ihmistä lähti Euroopasta, heistä runsas puolet Pohjois-Amerikkaan.

Suomesta lähteneessä siirtolaisuudessa on ollut kaksi päälinjaa. Ennen toista maailmansotaa myös Suomesta lähdettiin etsimään parempaa elämää pääosin Amerikkaan. Toisen maailmansodan jälkeisestä muutosta taas noin 65 % on suuntautunut Ruotsiin. Naapurimaamme teollisuus kukoisti 1960- ja 1970-luvuilla ja veti työvoimaa.

Vasta vuodesta 1981 lähtien Suomeen on alkanut tulla enemmän väkeä, kuin mitä täältä on lähtenyt. On kuitenkin ehkä yllättäväkin huomata, kuinka merkittävä osa maahanmuuttajilla on ollut Suomen historiassa. Esimerkiksi suuri osa 1800-luvulla alkunsa saaneesta suomalaisesta teollisuudesta on Suomeen tulleiden siirtolaisten perustamaa.

Nykyisen maahanmuuttopolitiikan voidaan katsoa alkaneen 1973. Suomi otti tuolloin vastaan ensimmäisen erän chileläisiä pakolaisia. Toisaalta ei kannata unohtaa, että itse asiassa suurin Suomea koskenut pakolaisaalto oli karjalaisten evakoiden saapuminen 1940-luvulla.

Siirtolaisuuden voimakkuus ja suunta ovat yhteydessä yhteiskunnan kehitykseen ja talouden muutoksiin. Muuton syyt ovat löydettävissä taloudellisista ja sosiaalisista oloista sekä väestönkasvusta. Tärkein syy lähteä kotimaasta liittyy usein kohdemaan tarjoamiin parempiin ansiomahdollisuuksiin. Toisaalta syynä voi olla ankeat tai vaaralliset olot lähtömaassa. Vaikka yleisimpiä syitä muuttoon voidaan listata, voidaan kuitenkin sanoa, että syitä lähteä on yhtä monta kuin on lähtijöitä. Jokaisella on oma tarinansa.

Muuttoliikkeet ovat olennainen osa globalisaatiota, eli kansainvälisen kanssakäymisen kaikinpuolista laajenemista. Vaikka käsite on suhteellisen uusi, globalisaatio sinällään ei ole uusi ilmiö. Mistä muusta vaikkapa eurooppalaisten siirtolaisuudessa Amerikkaan on kyse kuin globalisaatiosta.

EUROOPPALAISET LÄHTEVÄT MERTEN TAA

► Maalaus: Dióscoro Puebla, 1862: Kolumbuksen saapuminen uudelle mantereelle loka-kuun 12. päivänä vuonna 1492.

Koko maapallon kansoitus on seurausta kansojen vaelluksesta. Toiveet paremmasta elämästä tai mahdottomiksi käyneet elinolosuhteet ovat saaneet ihmiset liikkeelle.

Tutkimusmatkailijat, merimiehet, ja heidän perässään muut seikkailunhaluiset olivat ensimmäisiä, jotka tutustuivat uusiin maihin ja toimivat pioneereina. Näiden matkailijoiden kertomukset ja kirjeet toimivat taas usein innoittajina kotimaassa asuville ystäville ja sukulaisille.

Uuden ajan alun merkittävin muuttoliike alkoi meritien avauduttua Pohjois-Amerikkaan. Eurooppalaisia alkoi virrata Amerikkaan heti mantereeseen ”löydyttyä” vuodesta 1492 lähtien. Muuttoliike oli aluksi kuitenkin vähäistä. 1800-luvulta lähtien kertomukset vieraista maista ja mahdollisuuksista kulkivat parantuneiden yhteyksien vuoksi entistä nopeammin. Kirjeet, lennättimet ja puhelimet välittivät viestiä nopeastikin, ja lehdet kirjoittelivat menestyneistä siirtolaisista. Toisaalta kehittyneet matkustusyhteydet tekivät lähtemisestä entistä helpompaa, ja edullisempaa.

Muuttoliikkeen taustalla on aina työntäviä ja vetäviä tekijöitä, samoin muuttamisen mahdollistavia ja estäviä tekijöitä. Tämä ns. työntö–veto -malli on esitelty tarkemmin luvussa ”Muuttoliikettä selittäviä malleja” (s. 33).

Syntyvyyden kasvu, sekä ennen kaikkea kuolleisuuden lasku merkitsivät sitä, että väestön määrä kasvoi voimakkaasti. Euroopassa ei riittänyt 1800-luvulla toimeentuloa kaikille teollisuuden kehittymisestä huolimatta. Muutokset kuolleisuudessa saattoivat olla nopeitakin, sillä esimerkiksi lääketieteen keksinnöt saattoivat tuoda parannuksen aiemmin kuolettaviin sairauksiin hetkessä. Samoin terveydenhuolto kehittyi nopeasti. Näin syntyi ”ylijäämäväestöä”. Sama ilmiö tapahtui myös Suomessa. Lisäksi eurooppalainen yhteiskunta oli jäykän hierarkkinen, eikä tarjonnut alemmissa yhteiskuntaluokissa oleville juuri mahdollisuutta parempaan elämään.

Suomalaisista siirtolaisista 80–90 % tuli maaseudulta. Maataloissa yleensä vanhin poika peri tilan, eikä suurten perheiden muille jäsenille usein jäänyt muuta mahdollisuutta kun etsiä työtä muualta. Tilojen jakaminen yhä pienempiin ja elinkelvottomampiin osiin ei usein ollut järkevää.

”...kuka sitä viitsii nawetoissa ja lantatunkiolla hääriä, kun Amerikassa saa olla hienona naisena. Kukapa täällä viitsii silakkaa ja piimää syödä, kun sinne woille ja wehnäselle pääsee.”

– Reino Kero: Suureen länteen. Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan

Työntävä tekijät Suomesta ja Euroopasta:

- ”Ylijäämäväestö”
- Heikko toimeentulo
- Jähmettynyt sosiaalinen ympäristö, ei sosiaalista nousua

Vetävät tekijät Amerikkaan:

- Työvoimapula, paremmat palkat
- Mahdollisuus kohottaa asemaansa
- Seikkailunhalu
- Vapaata viljelymaata
- Kultalöydöt

Mahdollistavat tekijät:

- Paremmat kulkuyhteydet: valtamerilaivat (vrt. Titanic)
- Lennätin, puhelin ja lehdistö tarjosivat nopeasti tietoa mahdollisuuksista

Estävät tekijät

- Lama-aika Amerikassa
- Maahantulorajoitukset
- Sota-aika (maailmansodat)

► Walkoisen Tähti Linjan (White Star Line) laiva RMS Olympic. Olympic oli Titanicin sisaralus ja palveli vuosina 1911–1935. Suomalaiset siirtolaiset matkasivat tyypillisesti ensin Iso-Britanniaan, jossa vaihtoivat valtamerilaivoihin. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

Suomessa erityisesti Pohjanmaa säilyi maatalousvaltaisena, eikä töitä teollisuuteen syntyneet vastaavalla tavalla, kuin muualle Suomeen. Osin tätä johtui pohjanmaalaisten suuri osuus siirtolaisista. Toinen tekijä heidän suureen osuuteensa oli sijainti rannikkoseudulla, josta lähteminen oli helppoa, ja jossa meri oli tuttu elementti.

Toisaalla Amerikka vaikutti tarjoavan rajattomasti tilaa siirtolaisille, tosin Pohjois-Amerikan noin 23 miljoonan alkuperäisasukkaan kustannuksella. Ihmisiä houkuteltiin asuttamaan Amerikkaa tarjoamalla heille ilmaista viljelymaata. Kalifornian kultalöydöt houkuttivat lisää seikkailijoita ja tuntuivat tarjoavan mahdollisuuden rikastumiselle. Myöhemmin teollisuus tarjosi töitä tulijoille.

Ensimmäisessä suuremmassa aallossa, joka toden teolla käynnistyi 1800-luvun alussa, Amerikkaan muutti etupäässä brittiläisiä ja muita länsieurooppalaisia. Myöhemmin, noin 1880-luvulta lähtien myös suomalaiset, yhdessä itäeurooppalaisten kanssa, läksivät matkaan. Siirtolaisten tyypillinen reitti Suomesta Amerikkaan kulki Hangosta Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla Hulliin, Englantiin. Sieltä matka jatkui junalla Southamptoniin tai Liverpooliin, ja edelleen valtamerilaivoilla useimmiten New Yorkiin, Bostoniin tai Kanadan Halifaxiin.

Myöhemmin tulleeille ei enää kuitenkaan riittänyt samalla tavalla vapaata viljelysmaata. Suomalaiset päätyivätkin useimmiten raskaisiin töihin tehtaille, kaivoksiin ja metsäkämpille, sekä kotiapulaisiksi Yhdysvaltojen pohjoisosiin suurten järvien alueelle. Myöhemmin tulleet eivät yleensä päässeet osallisiksi sosiaalisesta kierrosta, vaan jäivät yhteiskunnan alempiin luokkiin. Tämä osaltaan johti myöhemmin suomalaisten poliittiseen radikalisoitumiseen. Amerikansuomalaiset olivatkin vahvasti edustettuina Yhdysvaltojen kommunistisessa liikkeessä.

Amerikansuomalaisille kehittyi oma amerikanenglantia ja suomea yhdistelevä kielenkäyttönsä, joka rakentui yleensä ammattikielen ympärille. Siirtolaiset pitivät pitkään kiinni omista juuristaan, mutta sulautuivat lopulta varsin nopeasti valtavaestöön. Enää vain muutama prosentti siirtolaisten jälkeläisistä puhuu äidinkielenään suomea.

Vuonna 1921 Yhdysvalloissa otettiin käyttöön siirtolaisten kiintiöt. Suomelle määrätyn kiintiön mukaan enää vain 3 921 suomalaista sai tulla maahan vuosittain kun huippuvuosina siirtolaisten määrä oli lähennellyt kahtakymmentä tuhatta. Jo vuonna 1924 kiintiötä tiukennettiin edelleen

Matkustaja-alus Titanic

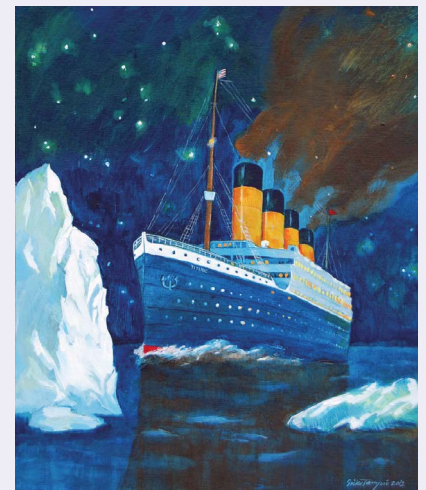
Kuuluisin Euroopan ja Amerikan välillä tapahtunut merionnettomuus on varmasti Titanicin haaksirikko. Uppoamattomaksi mainostettu alus upposi neitsytmatkallaan törmättyään jäävuoreen.

Hienostuneen ensimmäisen luokan lisäksi laivan toisessa ja kolmannessa luokassa matkusti vähävaraisempia matkustajia. Suurin osa kolmannen luokan matkustajista oli nimenomaan Amerikkaan matkaavia siirtolaisia. Mukana oli 63 suomalaista matkustajaa, joista vain 20 pelasti.

Kyseessä ei kuitenkaan ole pahin suomalaisia siirtolaisia kohdannut laivaonnettomuus. Vuonna 1914 irlantilainen Empress of Ireland törmäsi kovassa sumussa norjalaiseen hiililaivaan. Matkustaja-aluksessa olleista suomalaisista hukkui 70 henkeä.

Lisätietoa:

Siirtolaisuusinstituutti,
www.siirtolaisuusinstituutti.fi/pintoaineisto

► Titanic. Maalaus Sisko Tampio, Siirtolaisuusinstituutti.

Ensimmäiset suomalaiset Amerikassa

Eurooppalaisten löydettyä Amerikan useat Euroopan mahtivaltiot perustivat omia siirtokuntiaan uudelle mantereelle. 1600-luvulla myös Ruotsi oli suurvalta ja se halusi oman siirtokuntansa vilkastuttaakseen kauppansa ja teollisuuttansa.

Vuonna 1638 perustettiin New Sweden -niminen siirtokunta nykyisen Delawaren paikalle. Noin 500–600 Ruotsissa asuvaa ns. metsäsuomalaista päätyi yhdessä ruotsalaisten, englantilaisten, hollantilaisten ja espanjalaisten kanssa yhteiseen hankkeeseen siirtokunnan perustamiseksi Delawareen hieman New Yorkin eteläpuolelle. Kyseessä oli ensimmäisiä eurooppalaisia pysyviä asutuksia Pohjois-Amerikassa.

Siirtokunta ei kuitenkaan elänyt pitkään, sillä Uuden Alankomaiden sotilaat valtasivat New Swedenin vuonna 1655. Suomalaisten mukanaolosta muistuttavat edelleen sellaiset paikannimet kuin Nya Vasa, Lappland, Mullikkamäki ja Finn Point.

Lisätietoa:

Ilmonen, Delawaren suomalaiset,

www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

► *Kalmar Nyckel* -laiva, jolla siirtolaiset matkustivat New Sweden –siirtokuntaan. Siirtokunnan muistoksi laivasta on rakennettu kopio, joka valmistui vuonna 1997. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

471 henkilöön. Lopulta 1930-luvun lama tyrehytti siirtolaisuuden Yhdysvaltoihin lähes kokonaan.

Suomalaisia lähti Yhdysvaltoihin vuosisadan vaihteen vuosikymmeninä noin 300 000. Viimeisimmässä Yhdysvaltojen väestönlaskennassa yli 600 000 kansalaista ilmoitti omaavansa suomalaiset juuret. He olivat siis Suomesta tulleita siirtolaisia, tai heidän jälkeläisiään eri sukupolvissa.

Kun pääsy Yhdysvaltoihin katkesi, siirtolaisuus kohdistui mm. Kanadaan ja Australiaan. Suurimmat muuttoaaltoet Suomesta Kanadaan tapahtuivat 1920-luvulla, sekä 1950-luvulla. Kanadaan muuttaneiden suomalaisten tärkeimmät asuinalueet ovat olleet Toronton seutu, sekä Kanadan länsirannikko. Kanadaan on muuttanut kaikkiaan noin 24 000 suomalaista.

Kalevan Kansa -niminen yhdistys oli perustanut Matti Kurikan johdolla El Dorado -nimisen utopiyhteiskunnan Australian Queenslandiin jo vuonna 1899. Yhteiskuntakokeilu epäonnistui kuitenkin täydellisesti, eikä toiminut vuottakaan. Kurikan siirtokunnan lisäksi Australiassa asui vuosisadan vaihteen aikoihin jonkin verran myös maihin asettuneita merimiehiä. Muutto Australiaan käynnistyi kuitenkin suuremmissa mittakaavassa vasta 1920-luvulla, jolloin Australiaan muutti noin 1000 suomalaista. 1930-luvun lama ja alkanut toinen maailmansota katkaisivat alkaneen siirtolaisuuden. 1950-luvun lopulla siirtolaisuus lisääntyi jälleen. Australia suhtautui myönteisesti maahanmuuttoon ja maksoi jopa matka-avustusta tulijoille. Australiaan on muuttanut noin 23 000 suomalaista, näistä suuri osa kuitenkin vasta toisen maailmansodan jälkeen.

Suomalaisten siirtolaisuus ei ollut mitenkään poikkeuksellista. Kaikkiaan Euroopasta mantereen ulkopuolelle oli 1930-luvulle tultaessa muuttanut noin 60 miljoonaa ihmistä. Heistä suurin osa, 33 miljoonaa, Yhdysvaltoihin. Muista Pohjoismaista 1930-luvun loppuun mennessä Ruotsista oli lähtenyt yli miljoona kaukosiirtolaista ja Norjastakin noin 750 000.

Noin joka neljäs Suomen valtamerentakaisesta siirtolaisesta on palannut palaasi takaisin Suomeen. Kaukosiirtolaisuudessa koettiin huippu 1800- ja 1900-lukujen taitteessa, sekä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä. Toisen maailman sodan jälkeen siirtolaisuus Suomesta sen sijaan kääntyi pääosin naapurimaahamme Ruotsiin, jonka teollisuus eli kukoistuskauttaan.

Amerikan tautia sairastaa täällä Saarijäwellä nuoret, eikä tauti ota parantuakseen ennen kuin matka on edessä. Muut lääkkeet owat tehotto-mat.

– Suomalainen 14, 7.2.1910.

Lisätietoa:

Anna-Leena Toivonen, Etelä-Pohjanmaan valtamerentakainen siirtolaisuus 1867–1930,

www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Kirjallisuutta:

Reino Kero, Suureen länteen. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 1. Siirtolaisuusinstituutti.

Videomateriaali:

Ylen elävä arkisto, Amerikan suomalaiset kultaa vuolemassa,
www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/amerikan_suomalaiset_kultaa_vuolemassa_28812.html

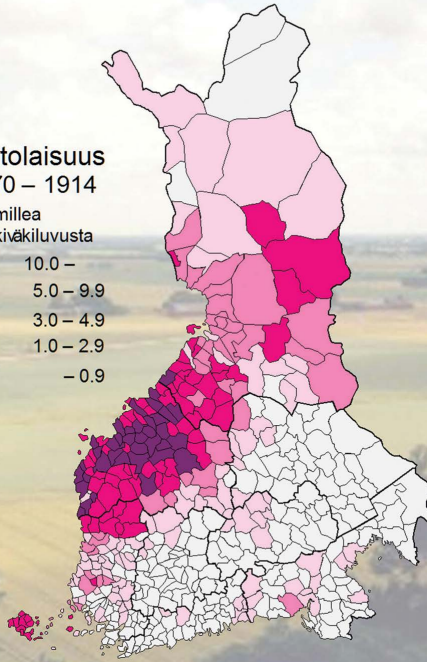
Amerikan-siirtolaisuuden lähtöalueet

Siirtolaisten lukumäärä lääneittäin 1870–1914		
Lääni	Henkilöä	%
Uusimaa	13 200	4,4
Turku-Pori	43 800	14,5
Häme	8 800	2,9
Viipuri	16 000	5,3
Mikkeli	5 000	1,6
Kuopio	9 900	3,3
Vaasa	158 400	52,3
Oulu	47 700	15,7
Koko maa	302 800	100,0

Siirtolaisuus 1870–1914

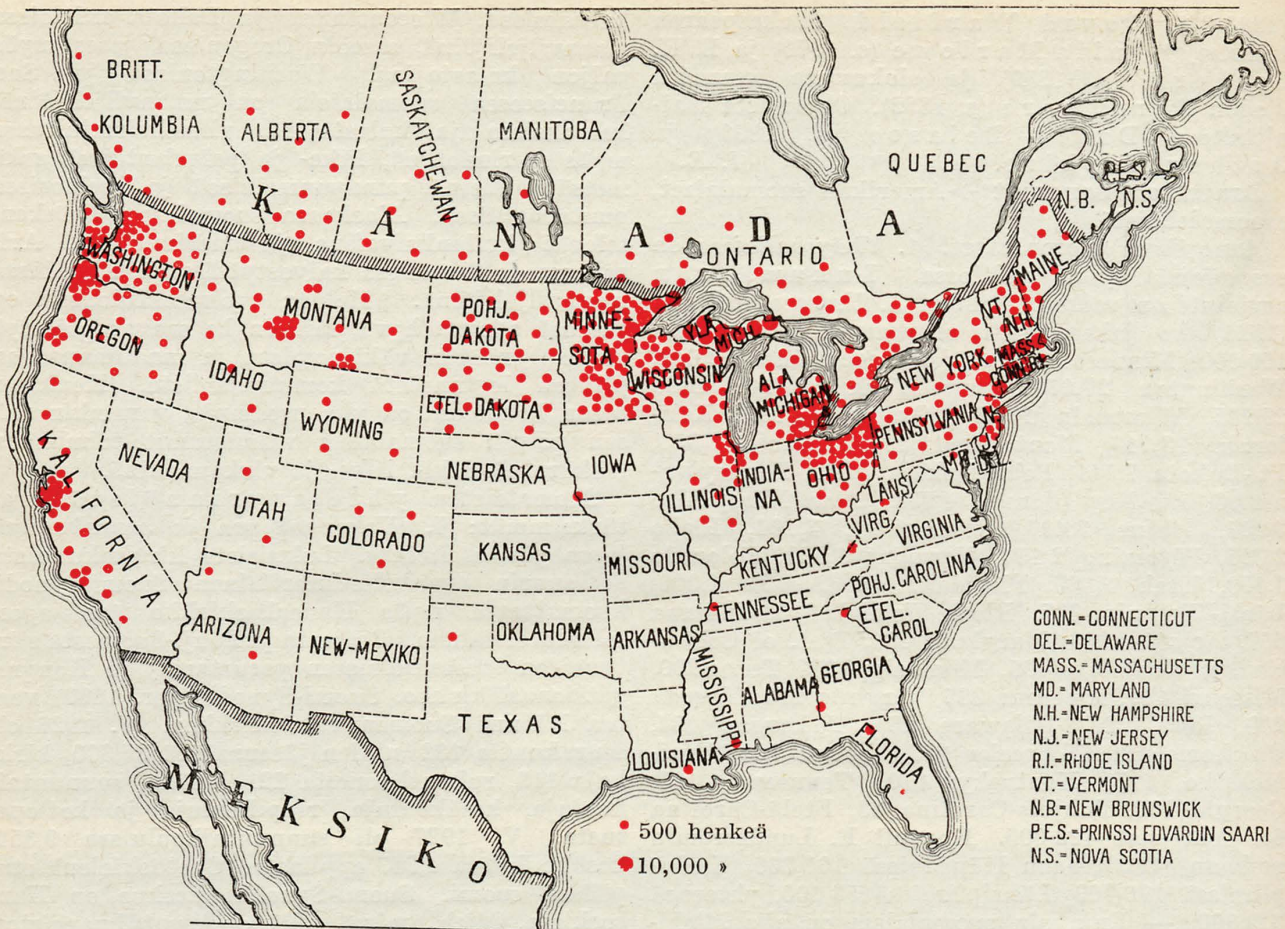
Promillea keski-ikäiluvusta

- 10.0 –
- 5.0 – 9.9
- 3.0 – 4.9
- 1.0 – 2.9
- 0.9

► **Amerikan siirtolaisuuden lähtöalueet Suomessa 1870–1914.** Eniten siirtolaisia lähti sekä suhteessa väkilukuun, että absoluuttisena määränä Vaasan-läänistä, Pohjanmaalta. Kuva: Jouni Korkiasaari, Siirtolaisuusinstituutti.

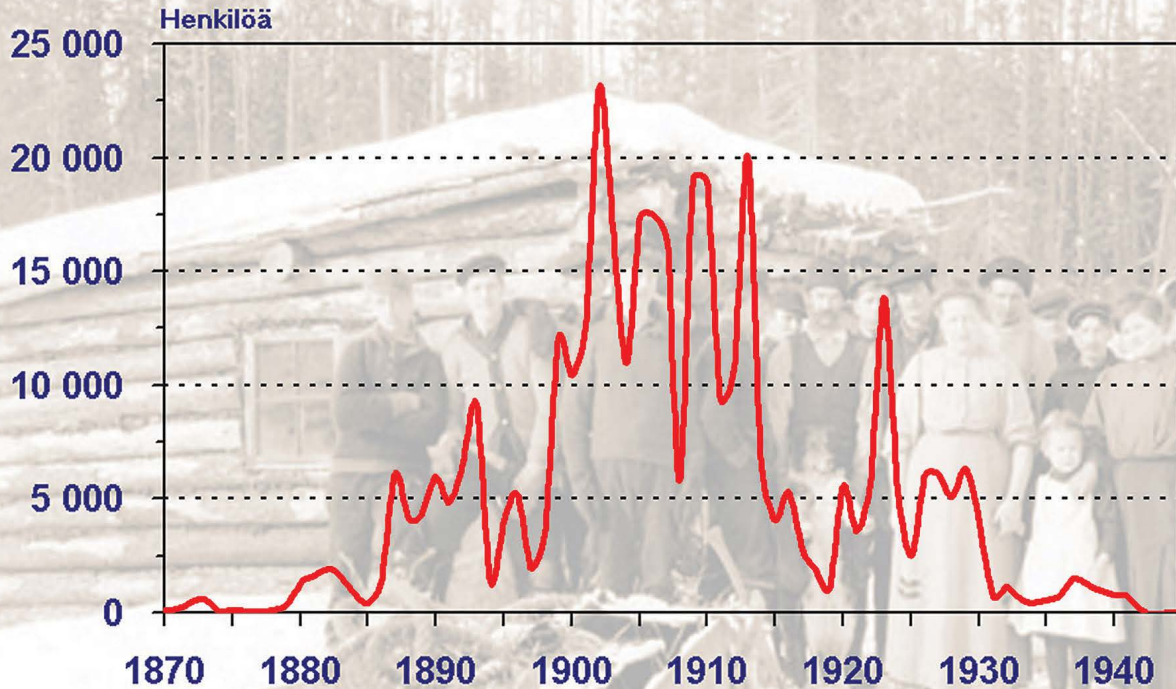
Amerikan suomalaiset

Suomalaisten levinneisyys Pohjois-Amerikassa.

► **Suomalaisperäinen asutus Pohjois-Amerikassa 1920-luvulla.** Suomalaisasutus keskittyi metsä- ja teollisuusalueille pohjoiseen suurten järvien alueelle, sekä länsi-rannikolle. Lähde (kuva): Otavan Iso tietosanakirja 1931.

Kaukosiirtolaisuus 1870–1945

Lähde: Passiluettelot (Tilastokeskus); kuvio: Jouni Korkiasaari (Siirtolaisuusinstituutti)

Siirtolaisten määrä: tilastojen mukaan 400 000, todellinen määrä arviolta 370 000

► Kaukosiirtolaisuus Suomesta vuosina 1870–1945.

Kaukosiirtolaisuuden huippuvuodet ajoittuivat 1800- ja 1900-lukujen vaihteeseen. Lähde: Passiluettelot (Tilastokeskus). Kuvio: Jouni Korkiasaari, Siirtolaisuusinstituutti.

Amerikansuomea

Tesöörtti = jälkiruoka, dessert. "Minä tein kaikki pait, keekit, kukekset ja kaikenlaisia tesöörttiä"

Sinkelimies = naimaton mies, single. "Ne pojat on naimisissa, paitti nämä kaksi vanhinta, ne on singelimiehiä vielä"

Paatiruuma = kylpyhuone, bathroom.

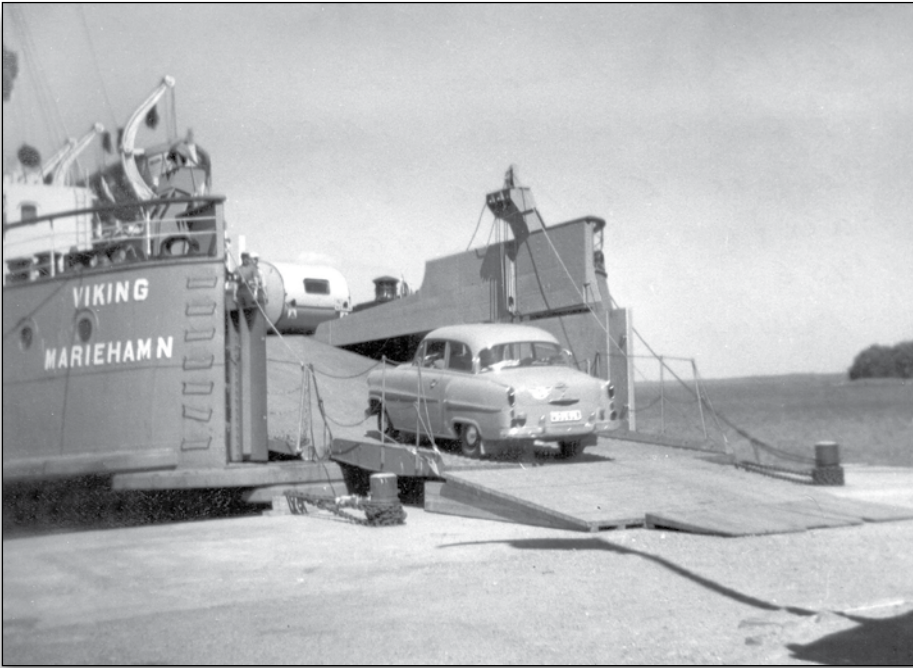
Kiihooli = avaimen reikä, key hole.
"Hän katsoi sisään kiihoolista"

Kännätä = tölkittää, purkittaa, can.
"Me syksyisin kannäämme"(ts. purkitamme marjoja).

– Lähde: Pertti Virtaranta: Amerikansuomen sanakirja, Siirtolaisuusinstituutti 1992.

SUOMESTA TÖIHIN RUOTSIIN 1960-LUVULLA

► Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

Muuttoliikettä Suomen ja Ruotsin välillä on tapahtunut jo vuosisatoja. Muun muassa Tornionjokilaaksossa ja Pohjois-Ruotsissa suomalaisia on asunut ikimuistoisesti. Liikkuminen lisääntyi, kun Ruotsi otti Suomen alueen valtansa alle 1200-luvulla. Suomalaisia lähti mm. Ruotsin kaivoksiin ja viljelijöiksi. Toisaalta suomalaisia oli myös ylemmissä yhteiskuntaluokissa: 1400-luvulla Tukholman varakkain mies oli suomalainen Henrik Finne.

Tukholman suomalainen seurakunta perustettiin vuonna 1533 ja siihen liittyi noin 1 000 jäsentä. 1500- ja 1600-lukujen vaihteessa Savosta ja Pohjois-Hämeestä muutettiin suurin joukoin uudisraivaajiksi eripuolille Skandinaviaa (ns. metsäsuomalaiset, tunnetaan myös Värmlannin suomalaisina). Ruotsin suurvaltakaudesta 1600-luvulla suomalaisia virkamiehiä ja sotilaita ajoi Ruotsiin ja etenkin Tukholmaan Suomea paremmat urakehitysnäkymät.

Suomen ja Ruotsin välinen Pohjanlahti ei siis toiminut niinkään esteenä vaan kulkureittinä. Jatkuva kanssakäyminen muovasi kulttuurit samankaltaisiksi.

Myöhempi siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin alkoi toisen maailmansodan jälkeen. 1960- ja 1970-luvuilla Ruotsin teollisuus kasvoi erittäin nopeasti. Muun muassa autoteollisuus, telakat ja kutomoteollisuus kukoistivat. Työntekijöitä tarvittiin valtavasti, eikä Ruotsin oma työvoima riittänyt täyttämään tehtaiden tarpeita.

Samaan aikaan Suomessa elettiin rakennemuutoksen aikaa. Maaseutu ei pystynyt tarjoamaan töitä sodan jälkeisille suurille ikäluokille. Sodan jälkeistä Suomea varjosti myös Neuvostoliiton uhka. Poliittinen tilanne oli epävakaa ja kireä.

Lisäksi Suomi devalvoi markan vuonna 1967, jonka seurauksena kruunun arvo suhteessa Suomen markkaan kasvoi melkein 30 %. Tämä loi illusion korkeasta palkkatasosta Ruotsissa verrattuna Suomeen.

Työntävät tekijät Suomesta:

- Työttömyys
- Maatalouden kannattamattomuus (pienet tilat)
- Liikaväestö (suuret ikäluokat)
- Asuntopula
- Elämisen ankeus
- Poliittiset jännitteet, Neuvostoliiton pelko

Vetävät tekijät Ruotsiin:

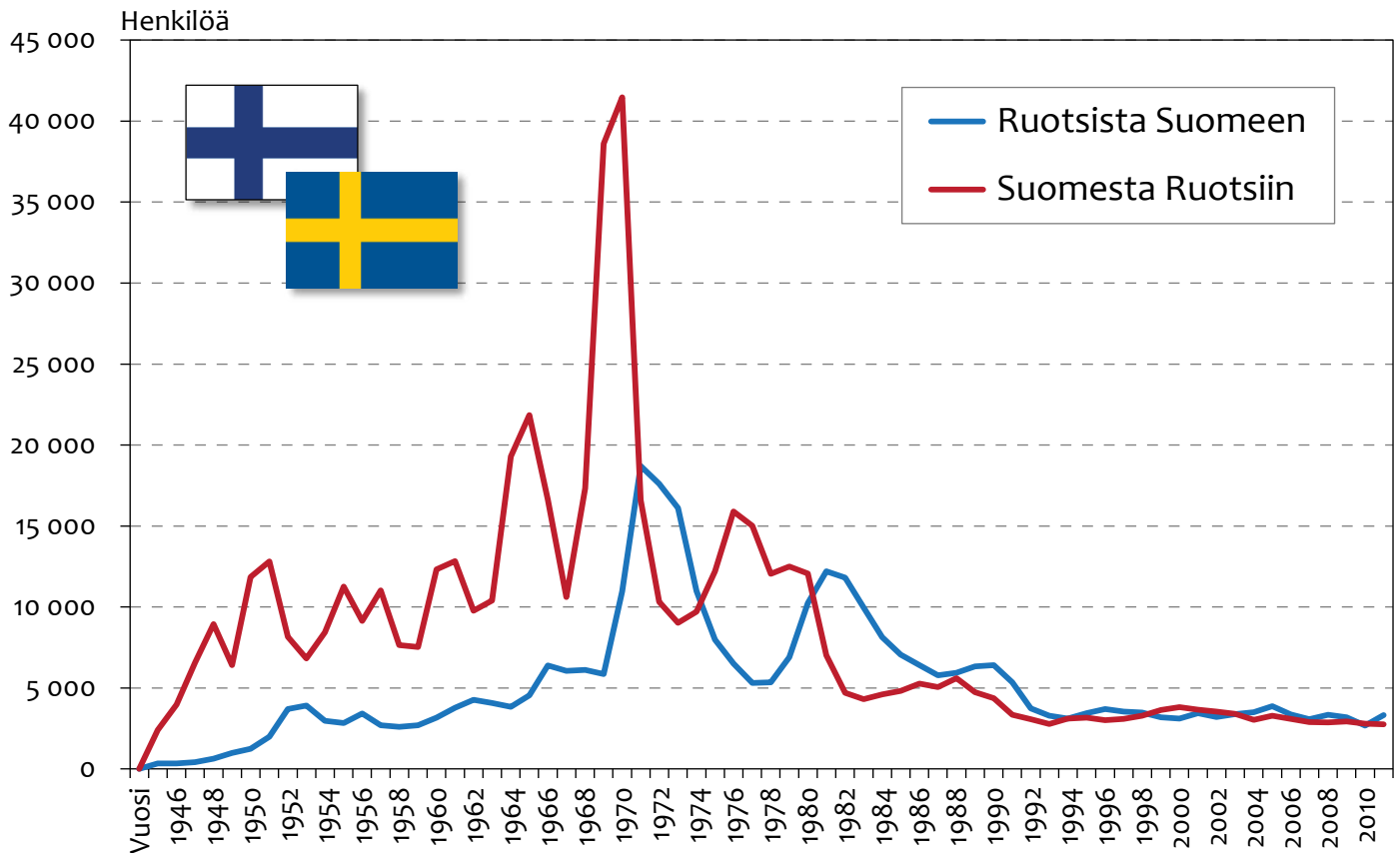
- Paljon töitä
- Hyvä palkka
- Poliittinen vakaus
- Värväys

Mahdollistavat tekijät:

- Lyhyt etäisyys, historialliset yhteydet
- Ei tarvittu työlupia tai viisumia

► Vädresölvastavlan, yksityiskohta taulusta, 1535. Kuvassa Mustainveljesten luostari, jossa pidettiin ensimmäinen suomenkielinen jumalanpalvelus Tukholmassa. Stockholms stadsmuseum.

► **Suomen ja Ruotsin välinen muuttoliike vuosina 1945–2011.** Siirtolaisuus Suomesta Ruotsiin oli toisen maailman sodan jälkeisenä aikana huomattavaa. Samalla kuitenkin myös paluumuutto oli runsasta. Lähde: Statistiska centralbyrån.

Lomalle saapuvat kertoivat hyvistä työmahdollisuuksista Suomessa asuville ystäville ja sukulaisilleen. Jotkut tosin osasivat epäillä hurjimpia tarinoita: uusi komea Saab, jolla lomalainen saapui ”taisi sittenkin olla velkarakahalla ostettu.”

Noin 40 % siirtolaisista oli nuoria, 18–24 -vuotiaita. He etsivät töitä tai opiskelupaikkaa. Ruotsiin oli helppo lähteä, sillä siellä oli usein jo aiemmin muuttaneita sukulaisia. Töitä oli tarjolla, ja monet ajattelivat, että takaisin Suomeen pääsisi haluttaessa helposti.

Töihin lähtöä helpotti myös se, etteivät suomalaiset tarvitse passia tai työlupaa Ruotsissa työskentelyyn. Tämä perustui Pohjoismaiden vuonna 1954 solmimaan sopimukseen yhteisistä työmarkkinoista, ja vuonna 1957 solmittuun sopimukseen passivapaasta alueesta.

Maahanmuuttajilta ei vaadittu ruotsin kielen osaamista. Kielitaidottomien etenemismahdollisuudet olivat kuitenkin heikot. Niinpä suurin osa suomalaisistakin siirtolaisista päätyi tekemään liukuhihnatyypisiä ruumiillisia töitä, joissa kielitaitoa ei juuri tarvittu. Kaksi kolmasosaa suomalaisista työskenteli teollisuuden palveluksessa. Suomalaisista siirtolaisista noin 20 % oli suomenruotsalaisia, siis äidinkieleltään ruotsia puhuvia.

Suomalaisten maahanmuuttajien sopeutuminen Ruotsiin ei ollut yksinkertaista. Ruotsi ei tukenut oman kielen säilymistä, ja niinpä monet suomalaislapset joutuivat käymään koulua ruotsin kielellä, jota eivät kunnolla hallinneet. Kieltä hallitsemattomat, hiljaiset suomalaislapset saivat helposti hieman tyhmän maineen.

Siirtolaisia vaivasivat sosiaaliset ongelmat, kuten alkoholismi, huomattavasti kantaväestöä enemmän. Suomalaisuus ei ollut kovassa huudossa. Syntyi mm. käsitteet ”finjävel” ja ”Slussenin sissit”, joilla aggressiivisiksi ja alkoholiin meneviksi koettuja suomalaisia alettiin haukkua. Tämä teki vä-

”Hei, kaikki härmän pultsarit.
Hei, alla härmä bultarna.
On slussenilla bunkkerit,
joita ei voi valloittaa
Hei, heijaa grabbarna bra.”

- Juha Vainio: Slussenin sissit

”Kuusi päivää viikossa me tehtiin töitä ja seitsemänneksi mentiin ylitöihin.”

”Pitäisi kertoa, että täällä joutuu eristyksiin, jollei osaa tai opettele maan kieltä.”

– Jouni Korkiasaari, Kari Tarkiainen: *Suomalaiset Ruotsissa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 3. Siirtolaisuusinstituutti 2000.*

ryyttä suurimmalle osalle suomalaisia, jotka tunnettiin kovina ja ahkerina työntekijöinä.

Usein suomalaiset asettuivat asumaan keskenään samoille paikkakunnille. Tällaisia paikkakuntia olivat mm. Borås, Eskilstuna, Göteborg ja Tukholma. Samantyyppistä eri kansallisuuksien asuinalueiden keskittymistä voi havaita Suomessakin tämän päivän maahanmuuton yhteydessä.

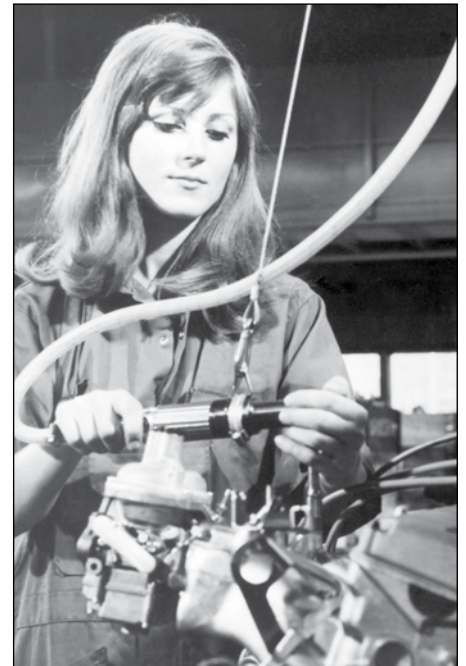
Susanna Alakoski kirjoitti vuonna 2007 kirjan *Sikalat*, jossa käsiteltiin suomalaisten siirtolaisten sosiaalisia ongelmia. Kirjasta valmistui vuonna 2011 elokuva *Sovinto*. Kirja ja elokuva nostattivat uudelleen keskusteluun suomalaisten heikon kohtelun. Osa vanhoista siirtolaisista koki teosten jatkavan heidän häpäisemistään.

Maahanmuuton yhteydessä puhutaan usein kotoutumisesta. Sillä viitataan maahanmuuttajan täysipainoiseen osallistumiseen yhteiskuntaan siten, että hän voi kuitenkin halutessaan säilyttää kulttuurisen ja kielellisen identiteettinsä. Voisi siis sanoa, ettei suomalaisten kotoutuminen Ruotsiin ollut aivan onnistunutta. Ruotsi ei ole ollut halukas seuraamaan Norjan mallia, ja maksamaan korvauksia huonosta kohtelusta kärsineille maahanmuuttajille.

Joka tapauksessa suomalaiset olivat kysytyä työvoimaa Ruotsissa. Kiihkeimpinä vuosina ruotsalaiset yritykset jopa maksoivat suomalaisille, jotta nämä houkuttelivat tuttaviaan Ruotsiin töihin. Suomalaiset eivät olleet ainoita siirtolaisia Ruotsissa. Tulijoita oli muualtakin Euroopasta, mutta suomalaiset muodostuivat kuitenkin Ruotsin suurimmaksi maahanmuuttajaryhmäksi.

Suuri osa 1960- ja 1970-luvulla Ruotsiin jääneistä ei koe sulautuneensa ruotsalaiseen yhteiskuntaan. Kolmannes heistä ilmoittaa edelleen jopa ruotsinkielen taitonsa huonoksi. Sen sijaan heidän jälkeläisensä näkevät itsensä pääosin ruotsalaisina, ja vain osa kokee suomalaisuuden olevan tärkeä osa identiteettiään.

Suomesta on toisen maailmansodan jälkeen muuttanut Ruotsiin yli 570 000 henkeä. Muuton seurauksena Suomen väkiluku jopa laski vuosina 1969 ja 1970. Toisaalta yli 50 % Ruotsiin muuttaneista on palannut myöhemmin takaisin.

► *Koneen ääressä. Siirtolaiset työllistyivät tyypillisesti teollisuuden palvelukseen. Noin 40 % Ruotsiin muuttaneista oli 18–24-vuotiaita nuoria. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.*

Lisätietoa:

Jouni Korkiasaari, *Suomalaisten Ruotsiin suuntautuneen siirtolaisuuden yhteiskunnalliset syyt 1900-luvulla*, www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Kirjallisuutta:

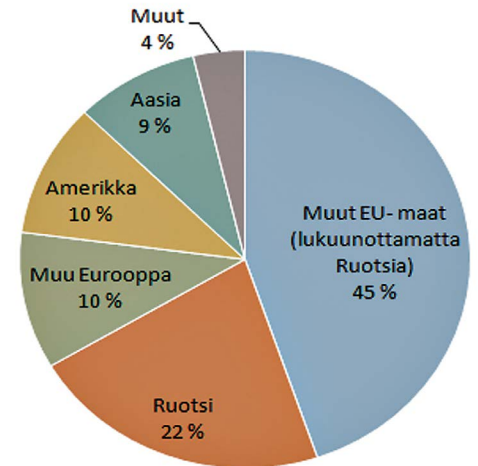
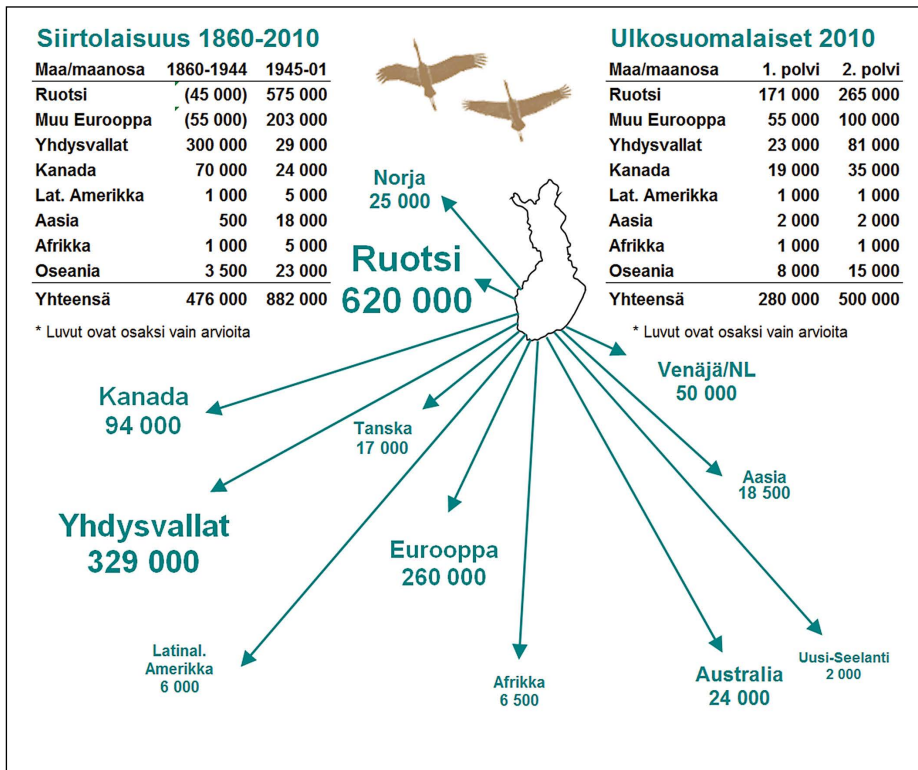
Jouni Korkiasaari, Kari Tarkiainen, *Suomalaiset Ruotsissa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 3. Siirtolaisuusinstituutti 2000.*

Krister Björklund, *Suomalainen, ruotsalainen vai ruotsinsuomalainen? Ruotsissa asuvat suomalaiset 2000-luvulla. Siirtolaisuusinstituutti.*

Videomateriaalia:

Ylen elävä arkisto, *Svea mamman ottolapset*, www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/svea-mamman_ottolapset_559.html

SUOMALAISET MAASTAMUUTTAJAT NYKYISIN

► **Maastamuutto Suomesta vuonna 2011.** Yli kolme neljäsosa osaa maastamuutosta suuntautuu nykyisin Eurooppaan. Lähde: Tilastokeskus.

► **Maastamuutto Suomesta vuosina 1860–2010.** Kuvio: Jouni Korkiasaari, Siirtolaisuusinstituutti.

Nykyajan suomalaiset muuttajat poikkeavat aiemmista maastamuuttajista. Enää Suomesta ei juuri lähdetä tehtaiden liukuhihnoille. Nykymuuttajat ovat pääosin koulutettua väkeä. He lähtevät maailmalle koulutuksen, puolison tai parempien työhaasteiden perässä. Usein puhutaankin tavoitemuuttajista. Nykymuuttajat ovat liikkuvaisia ja usein ajatuksena ei olekaan muuttaa pysyvästi pois Suomesta.

Yleisin muuttokohde on edelleen Ruotsi, sillä vuonna 2011 noin 20 % Suomen kansalaisten maastamuutosta suuntautui Ruotsiin. Reilu 65 % muutosta suuntautui EU-maihin.

Toinen merkittävä ryhmä suomalaisia nykymuuttajia ovat ns. ”muuttolinnut.” Mm. eläkeläisistä muodostuva ryhmä asuu ainakin osan vuodesta etelän lämpimissä maissa, kuten Espanjassa tai Thaimaassa. Monet heistä palaavat kesäksi Suomeen. Nykyisin Espanjassa, Thaimaassa ja Floridassa arvioidaan olevan noin parikymmentätuhatta maamiestämme.

Kun otetaan huomioon myös maastamuuttaneiden jälkeläiset, kaiken kaikkiaan maailmalla asuu nykyisin noin 1,5 miljoonaa ihmistä, joilla on juuret ainakin osittain Suomessa. Voidaan siis laskea, että ilman maastamuuttoa Suomessa asuisi nyt liki 7 miljoonaa ihmistä!

Lisätietoa:

Jouni Korkiasaari, *Suomalaisten maastamuutto 1980- ja 1990-luvulla*, www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Kirjallisuutta:

Ismo Söderling, *On sitä liikuttu ennenkin – Siirtolaisuuden lyhyt historia. Meno-paluu Eurooppaan. Eurooppalainen Suomi ry.* www.eurooppalainen suomi.fi/fi/publication/2/26

Elli Heikkilä & Saara Koikkalainen, *Finns Abroad - New Forms of Mobility and Migration.* Siirtolaisuusinstituutti.

Krister Björklund & Olavi Koivukangas (toim.), *Suomalaiset Euroopassa.* Siirtolaisuusinstituutti.

PAKOLAISIA HEKIN

► Talvisodan evakkoja Karjalasta. Kuva: Puolustusvoimat, SA-kuva.

► Sotalapsia. Kuva ruotsalaisen lehden artikkelista: "Små resenärer med namnlappen synlig". Kuva: Museovirasto.

Erittäin huomattava väestönsiirto Suomessa oli **karjalaisten evakkojen** muutto pois luovutetuilta alueilta. Vaikka kyse olikin maan sisäisestä muutosta, heitä voi hyvin pitää pakolaisina. Nykyisinkin pakolaisten muutto tapahtuu suuressa määrin maan sisällä tai suuntautuu naapurimaihin.

Moskovan rauhassa vuonna 1940 Suomi joutui luovuttamaan Karjalan alueen. Noin 400 000 karjalaista joutui jättämään kotinsa. Talvisodan päätyttyä karjalaisia muutti takaisin entisille asuinsijoilleen. Jatkosodan myötä he joutuivat jälleen evakkoon syksyllä 1944.

Pakolaisia asutettiin kotitalouksiin ympäri Suomea. Lopulta vuoden 1945 maahankintalain myötä heille järjestettiin noin 150 000 uutta viljelmää tai tonttia.

Evakkojen asuttaminen oli pääosin onnistunut hanke, mutta ongelmat olivat usein samoja, kuin tämänkin päivän pakolaisilla. Karjalaiset edustivat erilaista kulttuuria kuin kantaväestö. Karjalaiset kohtasivat siten epäluuloja ja syrjintääkin. Monet kärsivät traagisista kokemuksista ja koti-ikävästä, eikä omasta karjalaisesta identiteetistä haluttu luopua.

Toinen suomalainen pakolaiskokemus on **sotalapset**. Toisen maailmansodan aikoihin Suomesta lähetettiin Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan yhteensä noin 70 000 lasta sodan vaaroja turvaan. Pohjoismaiset, pääosin ruotsalaiset, vapaaehtoiset ottivat vastaan Suomesta laivalla ja junalla lähetettyjä lapsia. Myös useat sotalapsista kokivat traagisia kokemuksia jouduttuaan eroon perheestään ja vieraan kulttuurin pariin. Noin 10 % sotalapsista jäi pysyvästi Ruotsiin.

Nykypäivän konfliktit ympäri maailmaa voivat samalla tavalla synnyttää lapsipakolaisuutta. Yksin tulleita alaikäisiä **turvapaikanhakijoita** on saapunut Suomeen viimeisen kymmenen vuoden aikana noin 2 500. Korkeimmillaan hakijamäärä oli vuonna 2008, jolloin alaikäisiä hakijoita oli 706, mutta kääntyi sen jälkeen laskuun. Vuonna 2011 yksin tulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita saapui Suomeen 150.

Lisätietoa:

Karjalan liitto,
www.karjalanliitto.fi

VirtuaaliViipuri,
www.virtuaaliviipuri.tamk.fi

Kirjallisuutta:

Heikki Salminen, *Tutkimus suomalaisten sotalasten historiasta*,
www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Pertti Kavén, *Humanitaarisuuden varjossa: Poliittiset tekijät lasten siirroissa Ruotsiin sotiemme aikana ja niiden jälkeen*,
urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6722-8

Heikki Salminen, *Lappu kaulassa yli Pohjanlahden Suomalaisten sotalasten historia*. Siirtolaisuusinstituutti.

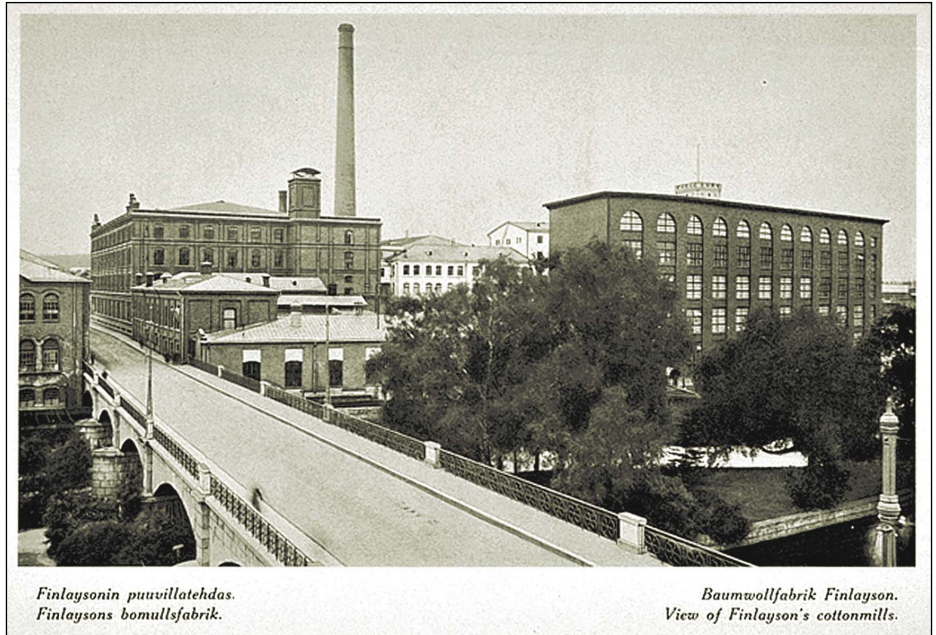
Elokuva ja kirja:

Aideistä parhain

MAAHANMUUTTO SUOMEEN

Suurimman osan historiastaan Suomi on ollut maa, josta on lähdetty siirtolaisina maailmalle, se on siis kokenut muuttotappiota. Vasta vuonna 1981 muuttoliikkeen suunta kääntyi, ja Suomeen alkoi tulla enemmän ihmisiä kuin täältä lähti. Neuvostoliiton hajoaminen kiihdytti tätä prosessia 1990-luvun alussa.

Vaikka varsinainen käänne tapahtui vasta 1980-luvulla, on Suomi historian saatossa ollut hyvinkin kansainvälinen maa. 1920-luvulla Suomessa on sanottu asuneen enemmän pakolaisia ja muita ulkomaalaisia, kuin missään muussa Pohjoismaassa.

► *Finlaysonin puuvillatehdas. Maahanmuuttajien panos Suomen teollistumisessa oli keskeinen. Monet maahanmuuttajien perustamista yrityksistä voi tunnistaa nimestä. Finlaysonin tehtaan perusti James Finlayson. Kuva: Kansalliskirjasto.*

Varhainen maahanmuutto

Suomen asema ensin Ruotsin (1150–1809) ja sitten Venäjän (1809–1917) alaisuudessa on tuonut alueelle paljon mm. sotaväkeä ja virkamiehistöä. Esimerkiksi keski-ajalla Suomen tärkeimmät virkamiehet ja linnanherrat olivat ruotsalaisia. Erityisen kansainvälisiä olivat rannikon kaupungit Turku, Porvoo ja Viipuri.

Varhaisina pakolaisina taas voidaan pitää Suomeen muuttaneita romaneja. Heitä alkoi saapua jo noin 1500-luvulla. Ruotsissa annettiin vuonna 1637 ns. "hirttolaki", jossa romanit määrättiin poistumaan maasta. Lain perusteella heidät, jotka eivät poistuneet, oli lupa hirttää ilman oikeudenkäyntiä. Lain seurauksena romaneja siirtyi paljon Suomen puolelle. Tätä perua on myös Suomessa asuvien romanien ruotsinkieliset sukunimet.

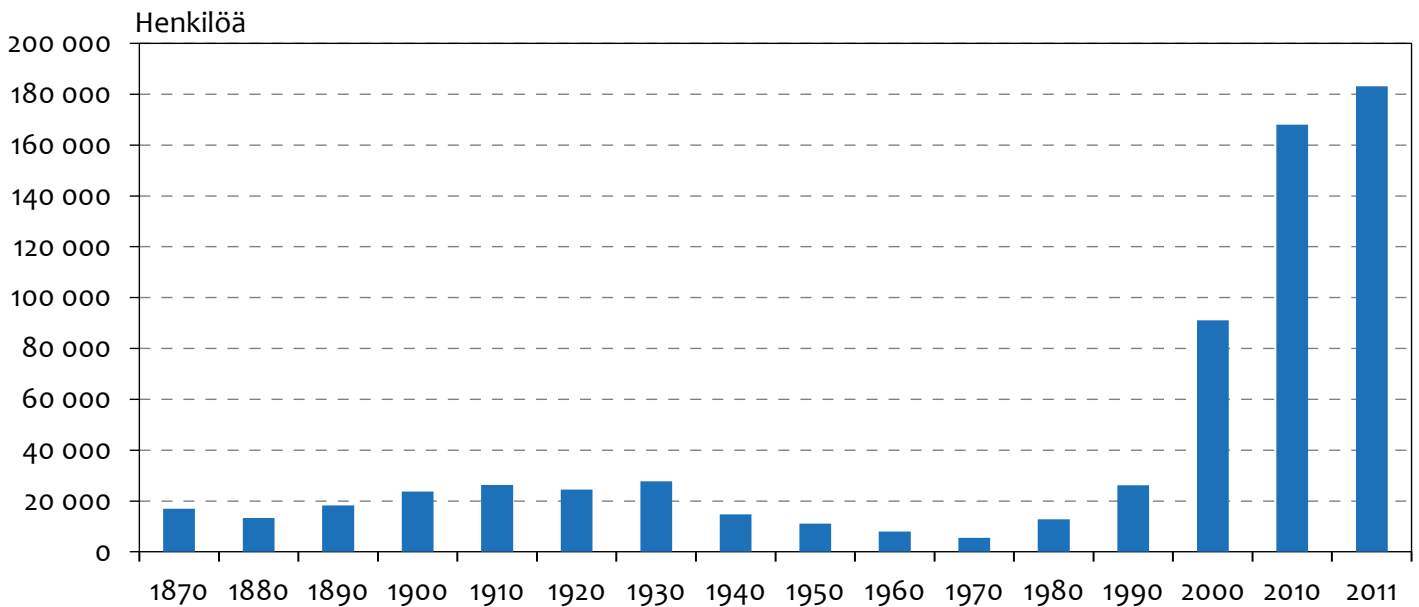
Kauppa on aina ollut kansainvälistä. Mm. saksalaisilla, hollantilaisilla ja ruotsalaisilla kauppiailla on ollut merkittävä asema Suomen teollistumisessa ja kaupassa. Heitä on tätä kautta myös muuttanut Suomeen asumaan.

Suomen teollistuessa pääomaa ja osaavaa työvoimaa ei monesti ole kotimaasta löytynyt, joten työntekijöitä on täytynyt värvätä muualta. Länsi-Euroopan pidemmälle kehittyneistä maista on muuttanut asiantuntijoita Euroopan laidoille. Muun muassa sellaiset vieläkin toimivat suomalaisyritykset, kuten Fazer, Finlayson, Fiskars, Paulig, Sinebrychoff ja Stockmann ovat kaikki maahanmuuttajien perustamia.

Kyseessä oli Euroopan laajuinen ilmiö. Osaajia muutti työn perässä muihin Euroopan maihin, ja usein perheet seurasivat myöhemmin perässä. Muuttajat muodostivat tiiviitä yhteisöjä muiden maanmiestensä kanssa, mutta sulautuivat usein lopulta valtaväestöön. Tällaisia työn perässä muuttaneita ammattilaisia olivat muun muassa Belgian alueelta lähteneet valloittajat, joilla oli keskeinen osa suomalaisen rautateollisuuden käynnistämisessä.

► *Maalaus: Boris Kustodiyev. Bolshevik. 1920. Venäjän vallankumouksen myötä Suomeen muutti jopa 33 500 ihmistä. Tämän seurauksena juuri itsenäistyneessä Suomessa oli enemmän ulkomaalaisia kuin missään muussa Pohjoismaassa.*

1800-luvun puolivälissä valmistunut rautatie Riihimäeltä Pietariin vilkastutti yhteyksiä Venäjälle. Rataa pitkin saapui mm. sotilaita ja kauppiaita.

Suomeen asettuneiden venäläiskauppioiden joukossaan oli myös islaminuskoisia tataareja, jotka Suomen itsenäistyttyä ja uskonnonvapauslain myötä perustivat jo vuonna 1925 Suomen muhamettilaisen seurakunnan, johon kuului yli 500 jäsentä. Suomi oli siten ensimmäisiä länsimaita, jossa islamilainen siirtokunta sai virallisen aseman.

Venäläisen sotaväen vahvuus Suomessa vaihteli autonomian aikana noin 9 000–125 000 mieheen. Venäjän armeijassa palvelleilla Suomeen sijoitetuilla sotilailta oli oikeus asettua asumaan Suomeen palveluksen päätyttyä.

Venäjän vallankumouksen vuosina 1917–22, Suomeen muutti Venäjältä pakoon pysyvästi jopa 33 500 ihmistä. Juuri itsenäistynyt Suomi oli siten ensimmäinen Pohjoismaa, joka otti laajamittaisesti vastaan pakolaisia.

► **Ulkomaan kansalaiset Suomessa vuosina 1870–2011.** Ulkomaan kansalaisten määrä laski alimmilleen 1970-luvulla, jonka jälkeen määrä on noussut voimakkaasti. Lähde: Tilastokeskus.

Maahanmuutto lähtee kasvuun 1990-luvulla

Ulkomaalaisväestön osuus Suomessa laski selvästi 1900-luvun alun yli 30 000:sta 1970-luvun muutamaan tuhanteen. Toisen maailmansodan jälkeinen Suomi oli sulkeutunut maa, eikä vetänyt puoleensa maahanmuuttajia. Päinvastoin Suomen omia kansalaisiakin muutti suurissa määrissä pois, pääosin Ruotsiin.

Nykyisen uuden maahanmuuttopolitiikan alkuna pidetään vajaan 200 chileläisen pakolaisen vastaanottoa vuosina 1973–77. Seuraavassa vaiheessa vastaanotettiin ns. vietnamilaisia ”venepakolaisia” vuonna 1979. Vuodesta 1988 lähtien Suomi on vastaanottanut kiintiöpakolaisia vuosittain maailman pakolaisleireiltä YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n ehdotuksen pohjalta. Nämä päätökset eivät kuitenkaan merkinneet maahanmuuton suurempaa kasvua.

1980-luvun maahanmuuttoa hallitsi paluumuutto Ruotsista. 70 % maahanmuutosta tapahtui Ruotsista ja heistä 85 % oli paluumuuttajia.

Selkeään nousuun ulkomaalaisväestön määrä lähti vasta 1990-luvulla. Tällä kertaa muuttajat olivat pääosin ulkomaan kansalaisia. Eräs selitys kasvulle oli mm. Neuvostoliiton hajoaminen, joka mahdollisti itäeurooppalaisten liikkumisen uudella tavalla. Lisäksi Suomen avautuminen merkitsi **inkerinsuomalaisten** paluumuuton alkamista vuonna 1990. Vuoden 2012 lopussa Suomessa on arvioitu asuneen noin 35 000 inkerinsuomalaista.

► Vietnamilaisia venepakolaisia 1984. Kuva: Yhdysvaltain laivasto.

► Pakolaisia Suomessa vuonna 1991. Kuva: Siirtolaisuusinstituutin arkisto.

1990-luvulla huomattavan ulkomaalaisväestön lisäyksen toivat myös Somalian ja Jugoslavian sisällissotia pakenevat. Ensimmäistä kertaa ulkomaalaiset alkoivat näkyä ainakin suurimpien kaupunkiemme katukuvassa.

Maahanmuutto 2000-luvulla

EU:n laajeneminen ja EU-valtioiden välisten tuloerojen kasvu lisäsi maahanmuuttoa myös Suomeen 2000-luvulla. Tämä näkyy mm. virolaisten aiempaa laajempaan muuttoon.

2000-luvulle tultaessa ulkomailta tulleita oli Suomessa jo noin 90 000. Ulkomaisten määrä on jatkuvasti kasvanut, ja vuonna 2011 ulkomaan kansalaisia asui Suomessa jo noin 180 000.

Myös maailmalla siirtolaisuus on globalisaation voimistumisen seurauksena lisääntynyt. 20 vuodessa siirtolaisten määrä maailmassa on kaksinkertaistunut. Maapallon 7,1 miljardista ihmisestä 214 miljoonaa asuu nykyisin siirtolaisena. Heistä noin 15 miljoonaa on pakolaisia.

Enemmän tietoa suomalaisesta ja eurooppalaisesta nykyisestä maahanmuutosta ja siihen liittyviä tilastoja on osiossa "Eurooppalainen maahanmuuttopolitiikka" (s. 32).

Lisätietoa:

Tiina Salmio, Kylmän sodan loppuminen ja EU-jäsenyys muuttivat Suomen maahanmuuttopolitiikkaa, www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Sanna Laiho: Kivenä kengässä? Suomen kiintiöpakolaispolitiikka 1973-2007, www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Kirjallisuutta:

Antero Leitzinger, Ulkomaalaispolitiikka Suomessa 1812-1972.

Videomateriaalia:

Ylen elävä arkisto, Vieras Keniasta: Joseph Owindi, www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/vieras_keniasta_joseph_owindi_45047.html

► **Inkeri eli Inkerinmaa.** Inkerinmaa on historiallinen alue, johon muutti Stolbovan rauhasta (1617) paljon suomalaisia. Heidän jälkeläisensä tunnetaan inkerinsuomalaisina eli inkeriläisinä.

Inkerinsuomalaiset

Inkerinsuomalaiset ovat 1600-luvun ja ensimmäisen maailmansodan välisenä aikana Savosta ja Karjalasta Inkerinmaalle, Pietarin lähistölle, muuttaneita sekä heidän jälkeläisiään. Muuttoliike pääsi vauhtiin vuoden 1617 Stolbovan rauhasta myötä, jolloin alue siirtyi Ruotsin vallan alle.

Inkeriläisiä alkoi muuttaa merkittävässä määrin takaisin Venäjän valtakunnan jälkeen, vuosina 1919–1920. Osa inkerinsuomalaisista lähti tuolloin pakolaisina Suomeen. Vuonna 1921 näiden pakolaisten määrä oli enimmillään noin 8 300 henkeä.

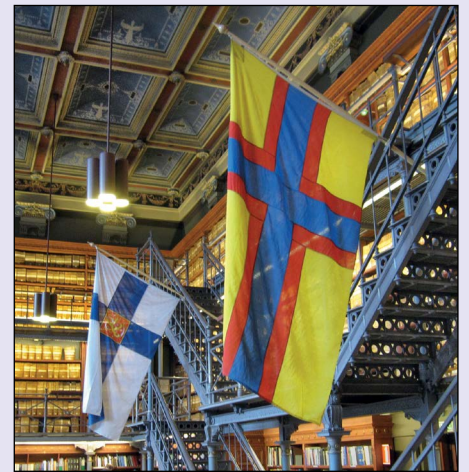
Seuraava muuttoaalto tapahtui toisen maailmansodan aikana, jolloin noin 60 000 Leningradin länsipuolella asuvaa inkeriläistä siirrettiin sodan jaloista Suomeen. Sodan jälkeen noin 90 % Suomeen tulleista inkeriläisistä kuitenkin palautettiin Neuvostoliitolle. Suurin osa heistä palasi vapaaehtoisesti.

Kolmas inkeriläisten muuttoliike käynnistyi vuonna 1990, kun Tasavallan presidentti Mauno Koivisto antoi lausunnon 10.4.1990, jonka mukaan inkerinsuomalaisia voitaisiin pitää paluumuuttajina.

Paluumuuttajina heidän oli helpompi saada oleskelulupa. Kriteerinä oli muuttajan suomalainen syntyperä. Paluumuuttajan kriteerit tiukentui-
vat hieman ajan kuluessa, kun muutto haluttiin rajoittaa. Myöhemmin on alettu vaatia mm. suomen kielen hallintaa.

Inkerinsuomalaisia ja heidän omaisiaan on palannut 1990-luvun jälkeen Suomeen noin 35 000. Tarkkaa lukua on mahdoton sanoa, sillä heitä ei ole erikseen tilastoitu. Inkerinsuomalaiset näkyvät tilastoissa Venäjän tai Viron kansalaisina.

Vuodesta 2011 lähtien inkerinsuomalaisia ei ole enää otettu ns. paluumuuttojonoon. Jonoon aiemmin ilmoittautuneilla on aikaa vuoteen 2016 saakka hakea oleskelulupaa Suomeen.

► Inkerin ja Suomen liput Inkerin liiton 95-vuotisjuhlassa. Kuva: Ismo Söderling.

Lisätietoa:

Inkerinsuomalaisten maahanmuutto Suomeen 1990-luvulla - Työhallinnon julkaisu 215, www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/07_julkaisu/thj215.pdf

Kirjallisuutta:

Toivo Flink, Kotiin karkotettavaksi Inkeriläisen siirtoväen palautukset Suomesta Neuvostoliittoon vuosina 1944-1955. SKS.

Toivo Flink, Pois nöyrän panta. Inkerin Liitto 1922–1944. Siirtolaisuusinstituutti.

Videomateriaalia:

Ylen Elävä arkisto, Tasavallan presidentti Koiviston kommentti inkeriläisistä, www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/presidentti_koiviston_kommentti_inkerilaisista_15852.html

KYSYMYKSIÄ JA TEHTÄVIÄ

Näiden tehtävien tavoitteena on paitsi tutustuttaa koululaiset ensikäden tietoon siirtolaisuuteen liittyvissä kokemuksissa, myös osoittaa, ettei maahanmuutossa ole mitään uutta.

Suomeen tulee nyt enemmän muuttajia kuin täältä lähtee. Vielä vähän aikaa sitten asiat olivat toisinpäin. Suomalaisten siirtolaisuuteen liittyy paljon samoja asioita, kuin nykyiseen maahanmuuttokeskusteluun. Tehtävien tarkoitus on auttaa näkemään, miten siirtolaisuuteen liittyvät peruskysymykset ovat samanlaisia riippumatta ajasta tai paikasta.

Tehtäviä voi pohtia esimerkiksi pienryhmissä tai kotona, ja ottaa sitten esiin luokassa yhteisesti.

TEHTÄVÄ 1

Tutkikaa vanhoja kirjeitä, jotka on lähetetty Yhdysvalloista suomalaisiin sanomalehtiin (s. 25).

Pohdittavia kysymyksiä:

- Mitä positiivisia ja negatiivisia kokemuksia tarinoista löytyy?
- Miksi matkaan on lähdetty?
- Jos mietit nykyisiä maahanmuuttajia vaikkapa Suomeen, niin mitä samantyyppisiä kokemuksia heillä voi olla kuin kirjeiden kirjoittajilla?
- Lisää kirjeitä löytyy osoitteesta: www.migrationinstitute.fi/opetusaineisto

TEHTÄVÄ 2

Lukekaa Titanicilla matkanneiden suomalaisten tarinoita (s. 27–29).

Pohdittavia kysymyksiä:

- Mihin matkustajat olivat menossa?
- Mistä ja miksi he olivat lähteneet matkaan?
- Mistä he unelmoivat?

TEHTÄVÄ 3

Tutkikaa Ruotsiin muuttaneiden suomalaisten kertomuksia (s. 30–31) Ruotsiin muutosta ja siellä asumisesta.

Pohdittavia kysymyksiä:

- Mitä työntäviä ja vetäviä tekijöitä löydät Suomen ja Ruotsin välisessä muutossa?
- Mitä positiivisia ja negatiivisia kokemuksia tarinoista löytyy?
- Miten kirjoittajat ovat sopeutuneet?
- Jos mietit nykyisiä maahanmuuttajia vaikkapa Suomeen, niin mitä samantyyppisiä kokemuksia heillä voi olla kuin muistelmien kirjoittajilla?

TEHTÄVÄ 4

Onko sinulla sukulaisia, jotka ovat muuttaneet Ruotsiin tai jotka ovat tulleet Karjalasta pakolaisina? Entä oletko itse muuttanut muualta nykyiselle paikkakunnallesi. Vertaillkaa kokemuksianne ja muutostyitä.

NETTITEHTÄVIÄ

Tehtävien vastaukset on tarkoitettu etsittäväksi ”googlettamalla” internetistä.

1. Millä vuosisadalla ensimmäiset suomalaiset saapuivat Amerikkaan?
2. Minkä maalaiset perustivat New Yorkin?
3. Entä missä sijaitsee paikka nimeltä New Finland? Milloin se perustettiin?
4. Minä vuonna matkustajalaiva Titanic lähti matkalleen? Montako matkustajaa laivalla oli? Moniko heistä oli suomalainen?
5. Kuka oli John Morton? Miten hän liittyy siirtolaisuuteen?
6. Kuka oli Matti Kurikka? Miten hän liittyy siirtolaisuuteen?
7. Keitä olivat metsäsuomalaiset?
8. Minkä matkustamiseen vaikuttavan sopimuksen Pohjoismaat solmivat vuonna 1954?
9. Minä vuonna muutto Suomesta Ruotsiin oli runsainta?
Katso esim. www.migrationinstitute.fi/opintoaineisto
10. Missä Ruotsin kunnassa asuu nykyisin eniten Suomessa syntyneitä henkilöitä?
Entä missä kunnassa suomalaissyntyisten osuus on suurin?
11. Mihin kolmeen maahan Suomesta on lähtenyt eniten siirtolaisia kautta aikain?
Katso esim. www.migrationinstitute.fi/opintoaineisto
12. Monet Suomen suurimmista yrityksistä ovat 1800-luvulla maahan tulleiden ulkomaalaisten perustamia. Mainitse kolme tällaista yritystä ja niiden perustajaa. Mistä ja milloin he tulivat ja perustivat yrityksen?
13. Keitä ovat inkerinsuomalaiset?
14. Keitä olivat Vietnamin ”venepakolaiset”? Mistä ja miksi he ovat lähteneet?
15. Tiedätkö omassa kotikunnassasi ulkomaalaistaustaista yritystä? Mitä yritys tekee?

TEHTÄVÄ 1

Kirjeitä Amerikasta

Kirje Amerikasta (katkelma)

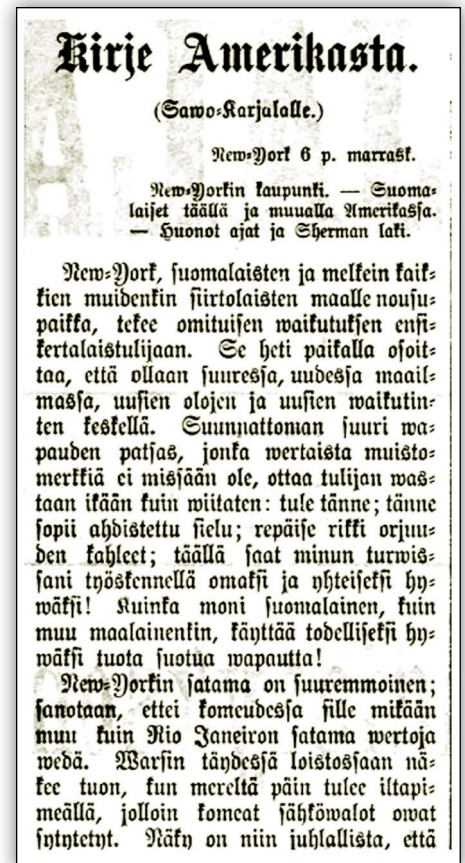
Savo-Karjala,
N:o 134. – 24.11.1893
(Savo-Karjalalle)
New-York 6 p. marrask.

New-York, suomalaisten ja melkein kaikkien muidenkin siirtolaisten maalle nousupaikka, tekee omituisen vaikutuksen ensikertalaistulijaan. Se heti paikalla osoittaa, että ollaan suuressa, uudessa maailmassa, uusien olojen ja uusien vaikutusten keskellä. Suunnattoman suuri vapauden patsas, jonka wertaista muistomerkkiä ei missään ole, ottaa tulijan vastaan ikään kuin wiitaten: tule tänne; tänne sopii ahdistettu sielu; repäise rikki orjuuden kahleet; täällä saat minun turwissani työskennellä omaksi ja yhteiseksi hyväksi! Kuinka moni suomalainen, kuin muu maalainenkin, käyttää todelliseksi hyväksi tuota suotua wapautta!

New-Yorkin satama on suuremmoinen; sanotaan, ettei komeudessa sille mikään muu kuin Rio Janeiron satama wertoja wedä. Warsin täydessä loistossaan näkee tuon, kun mereltä päin tulee iltapimeällä, jolloin komeat sähköwalot owat sytytetyt. Näky on niin juhmallista, että sitä katsoessa jo suureenkin tottunut hämmästy.

Satamassa on kohteliaita tullimiehiä, jotka kajuuttamatkustajien tawarat jättävät melkein wähälle tarkastelulle. Siirtolaiset s.o. wälkansimatkustajat wiettiin ennen erityisellä laiwalla New-Yorkin kaupungin eteläisimmässä päässä, Battery-puiston luona olewaam Castlegardeniin, jossa toimitettiin tullitarkastelu sekä keskustelu siitä, tokko otetaan siirtolainen maihin tahi ei – huonowoimaisia, raajarikkoja ja sellaisia, joilla on wakitainen, julkisen tai salaisen kontrahdin kautta hankittu paikka tiedossa, ei oteta vastaan, waan lähetetään takaisin Eurooppaan. Tuo wiimeinen määräys on tehty Amerikan oman työwäen warmistamiseksi. (Joka laiwassa kuuluu palautettawan keskimäärin noin 15 siirtolaista yhtiön kustannuksella.) Nykyään ei tuota wanhaa Castlegardenia käytetä, kun sinne pääsi ruunaria ja kaikenlaisia weijareita nylkemään outoa siirtolaista. Nyt wiedään siirtolaiset lähellä olewaan Ellis-saareen, missä samat tarkastukset toimitetaan. Sinne ei pääse siirtolaisia vastaanottamaan kuin määrättyt henkilöt. Kun on kaikki tarkastukset toimitettuina, päästetään siirtolainen wapaasti liikkumaan, sanomalla: "all right!"

Sitten sitä ollaan wapaassa maassa – ja wieraassa suunnattoman suuressa kaupungissa. Ei kumminkaan wiiwy kaukaa, ennen kuin muukalainen tottuu tähän kaupunkiin. Kaupunkilaisten kiire tarttuu siirtolaiseenkin, ja niin sitä kulkee yhdessä mylläkässä.

Historiallisia siirtolaisuusartikkeleita

Siirtolaisuusinstituutin verkkosivustolla on laaja kokoelma vanhojen sanomalehtien puhtaaksikirjoitettuja siirtolaisuusartikkeleita:

www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Lisää artikkeleita voi etsiä ja ladata alkuperäismuodossaan Historiallisen sanomalehtikirjaston lehtikokoelmasta:

<http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti>

Kirje Amerikasta (katkelma)

Sawo. N:o 38. – 30.3.1889

Red Jacket, Mich. Maalisk. 3 p. 1889.

Koska olen "Sawossa" huomannut kirjeitä muutamista Amerikan muistakin paikkakunnista, niin lienee paikallaan mainita sananen täältäkin. Tällä n. k. "Waskisaarella", joka on suurin suomalaisten pesäpaikka, on suomalaisia useampia tuhansia. He suurimmaksi osaksi ansaitsevat leipänsä waskikaiwannoista, joita tällä saarella on kymmenkunta. Neljäs osa koko maailman waskesta saadaan näistä kaiwannoista. Tawallisten työmiesten palkat waihtelevat 1:n ja 3:n dollarin wälillä 10 tunnin työpäiwältä.

Talwi tuli tämme tammikuussa ja koko helmikuun oli yhtämittaista pyryä ja pakkasta. Nyt on taas ihana kewät ilma.

Täällä Amerikassa on kowin wähän noita naisia. Olen laskenut että noin 10 mieshenkilöä on yhtä naista vastaan. Siinä syy, miksi niin wähän naimiskauppoja tehdään. Suotawa olisi, että naisia tulisi wähä runsaammin tänne.

Niin! Olin unhottaa että on tänne perustettu muuan nuorten miesten naimayhtiökin, jonka yksi pykälä kuuluu niin, että jokaisen seuran jäsenen pitää vuoden ja wuorokauden sisällä, lukien siitä päiwästä, jona hän on seuraan sisälle tullut, hankkia itselleen awiopuoliso! Minä arwelen, että jos seuraan enemmältä tulee nuoria miehiä, niin monen täytyy lähteä karkuun Canadan puolelle eli Suomeen hakemaan itselleen moisen puolison, muutoin hän maksaa 100 dollaria, joka on määrätty sakkorahaksi, jos ei hän seuraa sanottua sääntöä.

Kirje Amerikasta (katkelma)

Sawo. N:o 86. – 25.7.1889

Mapes, Dak. 28 p. kesäk. 89.

Nyt on tuo ennen tulinen tullikysymys nukkunut nahkoihinsa. Korkean tulilin suojelijat (isot rikkaat) saawat täyttää taskunsa rahoilla, joita kansanwaltaisten waltaan päästyä olisiwat jonkun köyhänkin kukkaraan kulke-
neet. Kuparikauppiat esim. woittawat miljoonia dollareita suojelustullin kautta, waan työmiehille ei anneta centtiäkään palkan lisäystä, waikka luulisi sen kannattawan.

Ei kumma olekaan, jos työkansaa tässä maassa niin usein koettaakin työnlakoilla saada palkan lisäystä. Monesti työnlakot (strikes) auttawatkin, waan ei sekään näytä aina olewan luotettawa keino näin ihmistulawan aikana, pian menettää työnsäkin, ell'ei tahdo (työnantajan mielest) muka kohtuulliseen palkkaan tyytyä.

Siirtolaisten tila on useinkin surkuteltawa Newyorkissa y. m. Satamakau-pungeissa. Kun siirtolainen tulee maalle, niin silloin on sen seitsemänkin wastaan ottajaa, jotka kehuwat wiewänsä johonkin konttoriin, joissa puhutaan kaikkia kieliä. Kun he saawat narratuksi ihmisiä matkaansa, niin nuo konnat menewät suoraa päätä uhriensa kanssa kapakkaan, jossa kiskowat sitten ai-noat rahat ja kun eiwät saa kylläksi, silloin ajetaan ulos. Jos siirtolaisella ei ole rahaa eikä tuttwia, jotka woisiwat auttaa jonnekin työpaikkoihin, silloin ei enää ole asiat kehuttawalla kannalla. Luulen että sellaisilla ihmisraukoilla olisi ollut parempi pysyä kotimaassaan. Ei mahtane tuntua hauskalta olla wierasten ihmisten keskellä ymmärtämättä edes heidän kieltänsä.

Jos sattuisikin saamaan jotain työtä, niin ei siitä taida parta paljon paukua, kun on tuhansittain noita kurjia ihmisolentoja, jotka tekisiwät ruokan-sakin edestä. Tuhansittain tulee unkarilaisia, italialaisia y. m. roskawäkeä, waikka enin osa saapi lähteä samaa tietä takaisin, mistä owat tulleetkin.

Meidän kansalaistemme kunniaksi täytyy sanoa, ettei heitä ole näkynyt roskawäkenä eikä maan kulkureina.

Kirje Amerikasta.

Red Jacket, Mich. maalisk. 3 p. 1889.

Koska olen „Sawossa“ huomannut kirjeitä muutamista Amerikan muistakin paikkakunnista, niin lienee paikallaan mainita sananen täältäkin. Tällä n. k. „Waskisaarella“, joka on suurin suomalaisten pesäpaikka, on suomalaisia useampia tuhansia. He suurimmaksi osaksi ansaitsevat leipänsä waskikaiwannoista, joita tällä saarella on kymmenkunta. Neljäs osa koko maailman waskesta saadaan näistä kaiwannoista. Tawallisten työmiesten palkat waihtelevat 1:n ja 3:n dollarin wälillä 10 tunnin työpäiwältä.

Kirje Amerikasta.

Mapes, Dak. 28 p. kesäk. 89.

► Lähde: Siirtolaisuusinstituutti, Historiallisia sanomalehtiartikkeleita ja -uutisia www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

TEHTÄVÄ 2

Titanicilla matkanneiden suomalaisten tarinoita

Johansson, Jakob Alfred

Talollinen Jakob Alfred Johansson (Jakob Alfred Bonäs/Johnson) syntyi 11.7.1877 Bonäsin tilalla Uusikaarlepyyssä.

Vuonna 1896 Jakob Alfred Bonäs matkusti Amerikkaan, missä hän työskenteli ensin metsätöissä, mutta päätyi myöhemmin Alaskaan kultaa kaivamaan. Valtaus tuotti hyvin, ja Alfred palasi Suomeen perheensä kanssa vuonna 1908. Hän lunasti rahoillaan osan Bonäsin kotitilasta itselleen. Jakob Alfred tapasi tulevan vaimonsa Anna Loviisa Andersonin Amerikassa, ja he menivät siellä naimisiin vuonna 1901. Perheessä oli kaikkiaan neljä lasta.

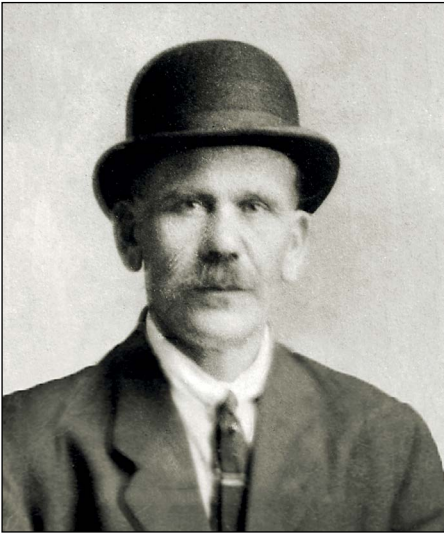
Jakob Alfred ei kuitenkaan ollut tyytyväinen tilansa tuottoon, joten hän myi sen vuonna 1912 veljelleen Hannekselle. Ajatuksena oli lähteä jälleen siirtolaiseksi Amerikkaan. Tarkoitus oli, että Alfred lähti ensin ja muu perhe tulisi myöhemmin perässä.

Jakob Alfred Johnson (Bonäs) aloitti matkansa Hangosta höyrylaiva Uranialla 30.3.1912. Matkan määränpää oli Vancouver Kanadassa. Jatkoyhteys oli alun perin Philadelphia-laivalla, mutta hiililakon vuoksi Alfred joutui vaihtaman laivaa ja pääsi Titaniciin. Hän oli tyytyväinen vaihtoon ja kirjoitti asiasta kortin kotiin. Alfred piti koko matkan ajan päiväkirjaa. Laivalla hän seurusteli Munsalasta kotoisin olleiden Wiklundin veljesten ja Anna Sjöblomin kanssa. Seurueesta vain Anna pelastui.

Jakob Alfred Johanson hukkui. Hänen ruumiinsa löydettiin ja tunnistettiin. Johanson haudattiin Halifaxiin, Fairview'n hautausmaalle 24.4.1912. Hänen omaisuutensa, mm. päiväkirja, palautettiin vaimolle Suomeen. Perheelle maksettiin korvausta 250 puntaa.

► Jakob Johansonin taskuista löydetty kuvamedaljonki, kultasormus ja lyijykynällä kirjoitettu ruotsinkielinen päiväkirja lähetettiin omaisille Suomeen.

Niskanen, Juho

Juho eli Jussi Niskanen syntyi 15.5.1873 Saarijärvellä Hietalan torpassa.

Juhon vanhemmat, torppari Daniel Niskanen ja Mathilda Eriksson, olivat muuttaneet Saarijärvelle Kivijärveltä, minne perhe palasi vuonna 1889. Juho Niskanen hakeutui puusepän oppiin kotitilan ulkopuolelle. Hän solmi avioliiton Anna Leena Ruuskan kanssa vuonna 1895. Perheeseen syntyi neljä lasta.

Juho Niskanen lähti ensimmäisen kerran Amerikkaan vuonna 1905. Hän asui Bostonissa, Massachusettsissa ja työskenteli kaivostöissä sekä metsurina. Juho palasi Suomeen vajaan kolmen vuoden kuluttua. Perheeseen syntyi vielä kaksi lasta.

Vuonna 1912 Jussi päätti viedä koko perheensä Amerikkaan. Hän myi osuutensa kotitilasta ja osti rahoilla matkaliput kaikille. Lähdön hetkellä yksi lapsista sairastui silmätulehdukseen ja Jussi päätti lähteä yksin etukäteen. Muu perhe tulisi myöhemmin perässä. Juho Niskanen lähti Hangosta Höyrylaiva Polariksella 3.4.1912. Southamptonista hän lähetti Titanicin kuvalla varustetun postikortin vaimolleen Karstulaan. Laivalla Juho jakoi hytin Kiteeltä kotoisin olleen Juho Strandenin kanssa. Matkalippu oli ostettu Bostoniin, ja sen hinta oli 269 markkaa.

Titanicin törmäyksen jälkeen Stranden herätti Niskasen, joka puolestaan lähti varoittamaan Erik Jussilaa Jalasjärveltä, johon Juho oli tutustunut matkalla. Yhdessä Strandenin kanssa Juho Niskanen pääsi venekannelle, ja molemmat pelastuivat luultavasti veneeseen numero 9.

Juho Niskanen saapui New Yorkiin 18.4.1912 SS Carpathialla. Hän vaati 50 punnan korvausta menettämistään matkatavaroista.

Juho Niskanen jäi Amerikkaan. Hän hakeutui Bostonin kautta Vermontin Granitevilleen. Perhe Suomessa sai tiedon pelastumisesta vasta parin kuukauden kuluttua. Jussi sai ikuisen kammon merta kohtaan. Hän ei antanut perheensä tulla Amerikkaan meriteitse, eikä itse voinut nousta laivaan palatakseen Suomeen. Juho muutti vuonna 1915 Kaliforniaan kuultuaan sikäläisistä kulta löydöistä. Hän osti itselleen pienen karjatilan Cazaderosta ja kutoi työksen myös kirjonauhoja ja solmioita. Kaivosmiehenä hän etsi tilaltaan myös kultaa.

Juho Niskanen kuoli 54-vuotiaana 13.8.1927 hyvin hämärissä olosuhteissa. Hänet löydettiin palaneena ja päähän ammuttuna oman mökkinsä raunioista. Huhujen mukaan Jussilla oli usean kilon suuruinen kultavarasto.

► Titanicista kuolleista matkustajista laadittiin Englannissa tarkka aakkosellinen luettelo kesäkuussa 1912. Kuva: Ancestry.com. UK, RMS Titanic, Deaths at Sea, 1912.

Month <i>June</i> Year 191 <i>2</i>							REGISTER OF DECEASED PASSENGERS.											
1 Reg. Cert. to whom issued.	2 Source of info.	3 U.S. C. I. I. of M. C. I. for A.C. 2.	4 On Sea, or in Port, or in Transit.	5 Trade.	6 Age when last seen.	7 Voyage on this ship, or on other ship, or on other vessel.	PARTICULARS OF SHIP.			12. Date of Death.	13. Place of Death.	14. Name and Surname.	15. of Deceased.	16. Sex.	17. Age.	18. Rank, Profession, or Occupation.	19. Nationality, or Birthplace.	Last I
							9. Name.	10. Official Number.	11. Port of Registry.									
-	C48	Mkka	for	-	184	pl	Titanic	13428	Liverpool	15.4.12	About lat. 41° 16' N Long. 50° 14' W	Katriina	Jussila	F	20	Servant	Finnish	Fin
												Mari	Jussila	F	21	do	do	do
												Henrik Hansen	Jötel	m	26	Farmer	Denmark	Den
												Nikolai	Kallio	m	17	Labr	Finland	Fin
												Johannes H	Kalvig	m	21	do	Norway	Nor
												Milau	Karajic	m	30	do	Switzerland	Swi
												Nils Aug	Karlsson	m	22	Farmer	Swede	Swede
												Eared	Massem	m	18	Farming	Syrian	Syria
												Andy	Keane	m			Ireland	Ir
												Bill	Keane	m	32	Farmer	U.S.A.	U.S.A.

Turja, Anna Sofia

Palvelijatar Anna Sofia Turja syntyi 20.6.1893 Oulaisissa. Vanhemmat olivat Heikki Turja ja Sanna Greta Hakala. Vanhemmat olivat kotoisin Lapualta, mistä perhe muutti Oulaisiin vuonna 1890.

Annan sisarpuolen Marian aviomies John Lundi Ashtabulasta, Ohiota houkutteli Annaa Amerikkaan lupaamalla hänelle varman työpaikan. Annan veli Matti Turja asui Conneautissa, Ohiossa. Annan sukulaiset lähettivät hänelle Amerikasta ns. prepaid-lipun, jonka hinta oli 74 dollaria. Anna lähti 3.4.1912 Hangosta. Hän lähetti kirjeen Maria Lundille, missä Anna kertoi, että oli noin sadan muun suomalaisen kanssa aloittamassa matkaansa, ja että heillä oli jatkoyhteys Titanicilla. Titanicissa Anna Turja jatkoi hytin Maria Panulan ja tämän lasten sekä Susanna Riihivuoren kanssa. Kaikki naiset olivat hytissä törmäyksen sattuessa. He nousivat ylös ja pukeutuivat. Yksi Maria Panulan pojista tuli hyttiin ja kertoi, että jotain oli vialla. Hän kehotti naisia kiirehtimään ja pukemaan päälleen myös pelastusliivit. Anna ei ollut peloissaan, mutta muut hytissä joutuivat paniikkiin. Anna kertoi myöhemmin, että oli pelkästään sattumaa, että he pääsivät venekannelle. Ovet olivat lukossa eikä kukaan kertonut, mitä oli tapahtunut. Anna ei osannut englantia. He kuuluivat orkesterin soittavan musiikkia.

Anna Sofia Turja pääsi pelastusveneeseen numero 15. Veneen matkustajat kuuluivat räjähdyksiä ja avunhuutoja. Pelastusvene oli aivan lähellä kun Titanic upposi. Anna Turjan hyttikumppanit Maria Panula lapsineen sekä Susanna Riihivuori hukkuivat.

Anna Turja saapui New Yorkiin SS Carpathialla 18.4.1912. Hänet vietiin St. Vincentin sairaalaan. Anna oli vaatteitaan lukuun ottamatta menettänyt kaiken omaisuutensa. White Star Line maksoi hänen sairaalakulunsa ja junalippunsa Ashtabulaan. Veli Matti Turja oli junaa vastassa, ja vei Annan kotiinsa, missä naapurit ja sanomalehtimiehet kävivät tervehtimässä häntä.

Anna Turjan nimi oli puuttunut matkustajaluetteloista ja vasta 5-6 viikkoa myöhemmin Annan perhe sai häneltä kirjeen, missä selvisi, että hän oli elossa. Anna ei koskaan palannut Suomeen.

Anna Turja ei mennyt lankonsa palvelukseen. Hän tapasi pian tulevan miehensä Erik Lundin ja perheeseen syntyi seitsemän lasta. Anna ei koskaan opetellut englannin kieltä, vaan lapset toimivat hänelle tulkkina. Annan puoliso Erik kuoli vuonna 1952 ja Anna Lundi 20.12.1982 Kaliforniassa. Anna haudattiin Edgewaterin hautausmaahan Ashtabulassa, Ohiossa.

20. Place of Abode.	21. CAUSE OF DEATH.
land	Supposed drowned ✓
lo	✓
nhagen	✓
land	✓
anger	✓
pel	✓
nhagen	✓
ä	✓
wn	✓
A.	✓

► Lähde: Jarno Linnolahti & Elisabeth Uschanov: *Titanicin suomalaiset. Siirtolaisuusinstituutti*, 2012.

TEHTÄVÄ 3

Suomalaisten kertomuksia Ruotsiin muutosta ja siellä asumisesta

- ”Isäni kaksi veljeä olivat muuttaneet Ruotsiin kaksi vuotta sitten, tulivat lomalle, eivät autolla vaan junalla. Puhuivat isän päästä pyörälle, että lähde tuonne Ruotsiin, on leipä leveämpi. Siitä se alkoi. Myytiin ainoa lehmänkanttura ja kotitila, velkanen sekin. Niinpä sitä kolkuteltiin junalla kohti Värmlandin suomalaismetsiä, minä vanhin 15 vuotta, nuorin vielä kapaloissa.”
- ”En lähtenyt Suomesta työttömyyttä pakoon, lähdin pakoon huonoja ansioita. Kimmokkeen antoi TV:stä nähty dokumenttielokuva Kiirunan kaivostyöläisistä. Heidän kertomuksensa kovista töistä ja kovista palkoista innoittivat lähtöön.” (Martti Jokiranta/ALU-projekti 1996)
- ”...Värväystä on myös harjoittanut itse kukin meistä ruotsinsuomalaisista. Miksi ihmeessä sitä ei kertoisi ystävilleen ja tuttavilleen niistä mahdollisuuksista, joita on tarjolla Ruotsissa. Niistä voi kertoa asiallisesti. Ei tarvita mitään ”kesälomaleuhkimisia.” (Seppo Isotalo, Ruotsin Suomalaiset 1972)
- ”Suomesta muutto oli silloin vuoden -65 alusta helppoa. Olin silloin poikamies. Kävimme Joensuun työnvälitystoimistossa ja sieltä antoivat meille matkaliput Etelä-Ruotsin laivatelakalle. Olin siellä puoli vuotta ja muutin sitten tänne Eskilstunaan ja sain täältä heti työn Assa-Stenmanilta” (Aarno, 58/ALU-projekti 1996)
- ”Ihmettelin hyvää kohtelua työpaikoilla. Ajattelin, että onko se edes totta, jotta Ruotsissa näin hyvin työmiestä kohdellaan. Kädestä pitäen viisatiin, mitä piti tehdä. Kukaan ei rähissyt mistään. Kun työnsä teki hyvin, johtoporras oli tyytyväinen. Suomessa oli työnjohtaja siihen aikaan vielä iso herä ja taitaa olla vieläkin. Täällä oli jotenkin tasa-arvoisempaa kaikki.” (Aimo Ruha, Teräsilja 1987)
- ”Se oli kauheaa istua kielitaidottomana koulussa. Se päätty siihen, että määkin olin koulusta pois, koska se oli ihan merkityksetöntä. Mä sanoin mun äitille, et me sä ite istumaan kielitaidottomana kouluun, niin katsotaan kuinka monta viikkoo sä istut siellä ja mitä sä teet siinä vaiheessa, kun sä huomaa et sua ei pystytä auttamaan eteenpäin.” (Marjo Ekman, Luokan kynnyksen yli 1993)
- ”Niin minut joulun jälkeen vietiin Luulajan tyttökouluun kolmannelle luokalle, vaikka en osannut kovinkaan monta ruotsin sanaa. Istuin ja kuuntelin korvat höröllä ja pikku hiljaa rupesin erottamaan sanoja puhujien sanatulvasta. Kun oli kuulevinani tutun sanan, reagoin. Paljon harmia aiheutti minulle alussa nimeni Alli, sillä välittömästi, kun joku opettajistani lausui alli...(sanoakseen allihopa), pompin muun luokan suureksi hämmästykseksi yht’äkkiä seisomaan.” (Alli Risberg, Luokan kynnyksen yli 1993)

► Lähde: Jouni Korkiasaari, Kari Tarkkainen, *Suomalaiset Ruotsissa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 3. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2000.*

- ”Päätin jo 10-vuotiaana muuttaa tänne, koska isosiskoni asui täällä. Kun lopetin 9. luokan, niin pakasin laukkuni ja sisko tuli hakemaan. Halusin pois, koska kotiolut olivat aika huonot ja oli kai siinä seikkailunhaluakin. En ajatellut ollenkaan, että kuinka kauan aion täällä olla. Ikävä oli alkuvuosina kotiväkeä, mutta kun tuli omaa perhettä, niin ikävä haihtui”. (Nainen s. 1953)
- ”Tuli vain lähdettyä. Vain vuodeksi, mutta tapasin suomalaisen pojan ja jäimme tänne. Hän ei halunnut takaisin Suomeen, koulutti itsensä täällä, ja sitten oli jo liian myöhäistä lasten vuoksi.” (Nainen s. 1938)
- ”Lieksan seudulta muutti samoihin aikoihin paljon nuoria ihmisiä työnhakuun Ruotsiin. Sodan jälkeä syntyneitä oli paljon eikä leipä olisi riittänyt kaikille siellä kotipitäjässä, oli pakko lähteä jos aikoi pärjätä. Ja sillä suomalaisella sisulla on kyllä hyvin pärjätty.” (Nainen s. 1946)
- ”Ruotsalaisten kanssa en koskaan tuntenut olevani täysin samalla aaltopituudella. Kaikki harrastukseni suuntautuivat tavalla tai toisella suomalaisuuteen, tanhusin, oli paikallisen Suomi-seuran toiminnassa ahkerasti mukana, soitin hanurillani Säkkijärvenpolkkaa ja lauloin tangoja. Olin niin luki-ossa kuin työpaikoillakin ”den där finne” ja sopeuduin hyvin siihen rooliin. Haaveilin Suomeen muuttosta.” (Nainen s. 1975)
- ”Jag är svenskspråkig och kommer därför alltid bo här, känner mig diskriminerad i Finland” (Nainen s.1979)
- ”Suomessa ei ollut töitä, eikä elantoa... pakkomuutto.” (Mies s. 1963)
- ”Vaikeinta Ruotsissa on ollut itseilmaisun ongelmat, kun suomen kieli on vieläkin niin vahva tunnekieli.” (Nainen s. 1959)
- ”Minulla on lapset menestyneet hyvin täällä koulussa. Tytär on erikoissairaanhoidtaja. Poika valmistuu nyt diplomi-insinööriksi. Omistan talon Töressä ja mökin Kuusamossa.” (Nainen s. 1949)
- ”Kohtalo vei Ruotsiin, mutta en ikinä puhu asunnostani ”kotina”. En ikinä käytä sanaa ”hem” ruotsissa. Kaipaen Suomea paljon, pidän sinne yhteyksiä koko ajan. Toinen jalka on koko ajan Suomessa!” (Nainen)
- ”Ruotsinsuomalaisuus on noussut enemmän pintaan viime vuosina. Olemme eräänlaisessa sukupolvenvaihdoissa, kun toisen polven ruotsinsuomalaiset yrittävät löytää identiteettiään. Heille Suomi ei ole enää niin tärkeä, vaan he ovat ruotsalaisia, joilla on tällainen tausta.” (Littmarck 2011)

► *Lähde: Krister Björklund, Suomalainen, ruotsalainen vai ruotsinsuomalainen? Ruotsissa asuvat suomalaiset 2000-luvulla. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2012.*

MAAHANMUUTTAJAT EUROOPASSA TÄNÄÄN

Kansainvälistyvässä maailmassa muuttoliike myös Euroopassa on ollut kasvussa. Tämä on luonnollista, sillä tiedonkulku ja matkustusyhteydet nopeutuvat, joten myös valtioiden ylittävät yhteydet lisääntyvät. Myös Suomi on mukana tässä prosessissa, kuten suurin osa maailman maista. Sulkeutuneista, kansainvälisen yhteistyön ulkopuolelle jättäytyneistä maista voidaan tunnetuimpana mainita Pohjois-Korea.

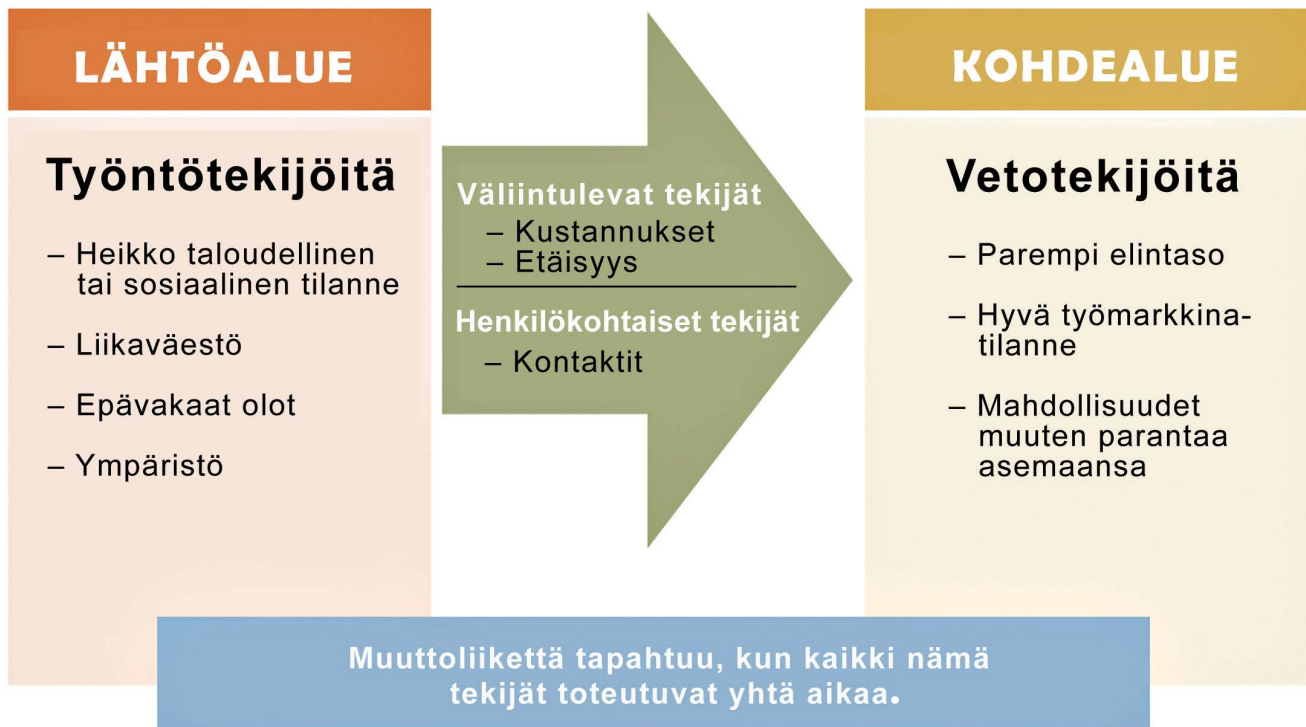
Maahanmuutto Euroopassa on ollut kasvava, muttei mikään uusi ilmiö. Uutta pitkällä aikavälillä on itse asiassa se, että Eurooppaan on alkanut saapua enemmän ihmisiä, kuin täältä on lähtenyt.

Jokainen Euroopan unionin jäsenvaltio vastaa omasta maahanmuuttopolitiikastaan. Kukin maa päättää ketä se ottaa vastaan, sekä myöntää heille tarvittavat työ- ja oleskeluluvat. Useissa asioissa, kuten turvapaikkapolitiikassa, EU-valtiot ovat kuitenkin lähteneet etsimään yhteisiä ratkaisuja.

Monet Euroopan rikkaat maat tulevat lähitulevaisuudessa kärsimään väestön keski-ikänsä noususta johtuvasta huoltosuhteen heikkenemisestä ja työvoimapulasta. Maahanmuuttajat on nähty yhtenä lisäratkaisuna ylläpitää näiden maiden taloutta ja samalla vähentää työvoimapulaa.

MUUTTOLIIKETTÄ SELITTÄVIÄ MALLEJA

Tässä on esitetty yleisiä muuttoliikkeeseen vaikuttavia tekijöitä, joita voi soveltaa niin historiallista, kuin nykyistäkin maahanmuuttoa tarkasteltaessa.

Työntö-veto -malli

Työntö-veto -mallin mukaan muuttoliikkeen syyt voidaan esittää työntävien, vetävien, väliintulevien ja henkilökohtaisten tekijöiden kautta. Muuttoliikettä tapahtuu, kun kaikki tekijät toteutuvat samanaikaisesti.

Työntävinä tekijöinä toimivat useimmiten lähtömaan heikko taloudellinen tai sosiaalinen tilanne, tai muu näköalattomuus.

Vetävänä tekijänä taas on usein kohdemaan hyvä työmarkkinatilanne, parempi elintaso, tai mahdollisuudet muuten parantaa asemaa kohdemaassa.

Työntävien ja vetävien seikkojen lisäksi voidaan puhua väliintulevista tekijöistä. Väliintulevina tekijöinä toimivat mm. liikenneyhteydet ja maahanmuuttoa koskeva lainsäädäntö ja lupajärjestelmä.

Henkilökohtaisia tekijöitä ovat mm. omat arvostukset ja henkilökohtaiset kontaktit.

Työntö-veto -mallin mukaan ihmiset vertailevat lähtö- ja tuloalueen ominaisuuksia ja niiden tarjoamia mahdollisuuksia, ja tekevät näiden perusteella päätöksen muuttamisesta. Päätökseen vaikuttavat kuitenkin väliintulevat, sekä henkilökohtaiset tekijät.

Turvapaikanhakijoiden osalta ei ole järkevää puhua työntävien ja vetävien seikkojen vertailusta. Syy lähtöön kun on pakko.

Vapaaehtoista vai pakon sanelemaa?

Muuttoliike voidaan jakaa vapaaehtoiseen ja pakkomuuttoon.

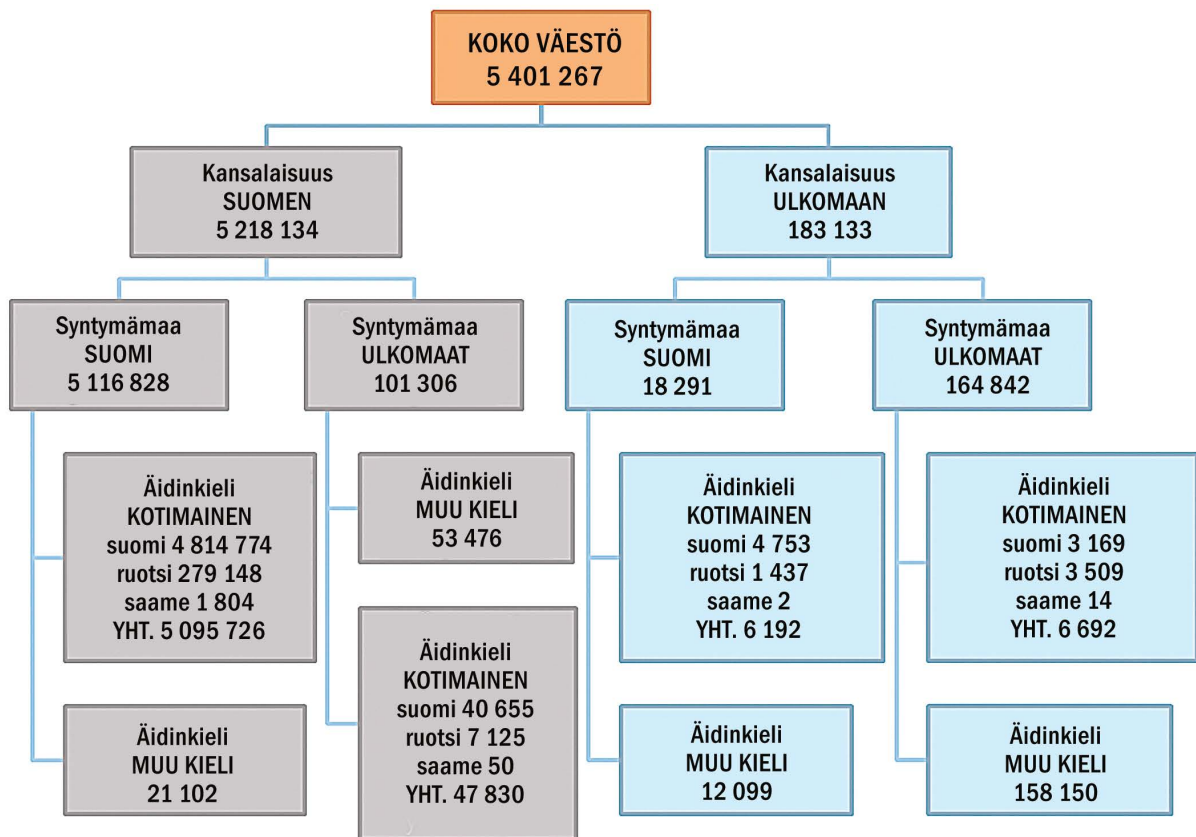
Vapaaehtoisessa muuttoliikkeessä henkilö muuttaa tavoitellakseen uutta ja parempaa elämää, tai pitääkseen elintasonsa yllä.

Pakkoluonteista muuttoa taas on pakolaisuus, sekä muut pakottavat muuton syyt, kuten pakkosiirrot (vrt. Karjalan evakot, inkeriläiset).

Yleisesti ottaen voidaan kuitenkin sanoa, että muuttamalla ihmiset pyrkivät parantamaan hyvinvointiaan.

Alhaisemman elintason maista muutetaan useimmiten vauraampiin maihin. Ne maat, joiden työllisyystilanne on hyvä, vetävät todennäköisemmin työntekijöitä. Ilman elintasoeroa siirtolaisuus näyttää jäävän suhteellisen pieneksi.

ULKOMAALAISET SUOMESSA JA EUROOPASSA

► Suomen väestö syntymämaan, kansalaisuuden ja äidinkielen mukaan 31.12.2011.
Lähde: Tilastokeskus.

Kuka on ulkomaalainen?

Ulkomainen väestö voidaan määrittellä ainakin kolmella perusteella.

- Ulkomailla syntyneet.
- Ulkomaan kansalaisilla on yhä lähtömaansa kansalaisuus, vaikka he oleskelevat uudessa maassa.
- Vieraita kieliä puhuvat taas puhuvat äidinkielenään jotain muuta, kuin oleskelumaansa kieltä.

Nämä eri määritelmät ovat osittain päällekkäisiä. Eri määritelmiä käyttäen ulkomaalaisväestön määrä on hyvin erilainen. Ei ole siis yhdentekevää, mitä tarkoitetaan kun puhutaan ulkomaalaisista.

Onko esimerkiksi suomea puhuva suomalaisille vanhemmille Ruotsissa syntynyt lapsi ulkomaalainen, kun tämä muuttaa myöhemmin Suomeen? Yhden määritelmän mukaan kyllä ja toisen mukaan ei. Toisaalta hän on ulkomailla syntynyt, mutta toisaalta hän puhuu äidinkielenään suomea. Kansalaisuus puolestaan on ominaisuus, joka voi muuttua.

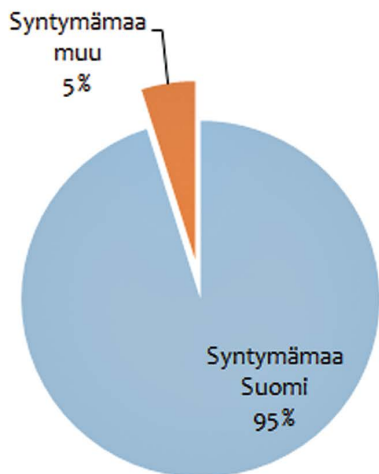
Suomessa asui vuonna 2011 noin 265 000 ulkomailla syntynyttä henkilöä, eli n. 5 % Suomessa asuvista oli syntynyt jossain muussa maassa kuin Suomessa.

Koko Euroopan unionin alueella vuonna 2012 alueen noin 500 miljoonasta ihmisestä noin 49 miljoonaa, eli noin 10 %, oli ulkomailla syntyneitä

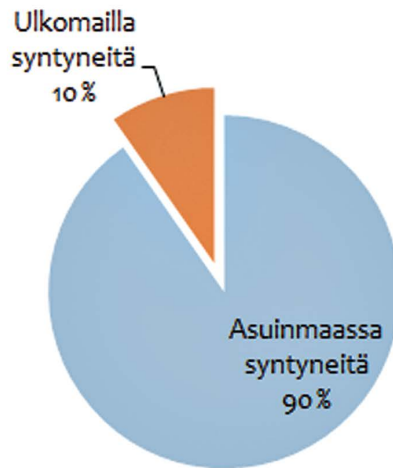
Suomen ulkomainen väestö vuonna 2011:

- Ulkomailla syntyneitä n. 265 000 henkeä
- Ulkomaiden kansalaisia n. 183 000 henkeä
- Vierasta kieltä puhuvia n. 244 000 henkeä

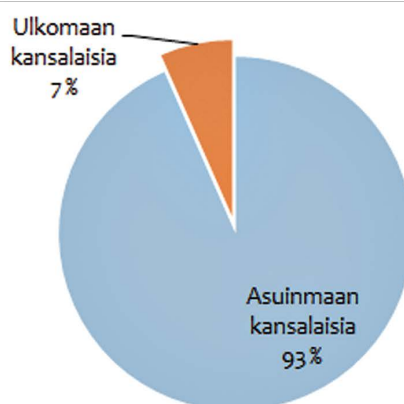
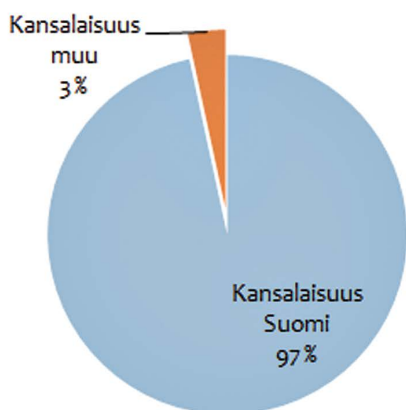
SUOMI

EUROOPAN UNIONI

► **Ulkomailla syntyneiden osuus Suomessa ja Euroopan unionissa vuonna 2011.** Lähde: Eurostat (tps00178)

► **Ulkomaan kansalaisten osuus Suomessa ja Euroopan unionissa vuonna 2011.** Lähde: Eurostat (tps00157)

ja näistä noin 16 miljoonaa oli toisesta EU maasta. EU:n jäsenmaiden siirtolaisia on siis varsin vähän, noin kolmannes kaikista siirtolaisista.

Suomessa ulkomailla syntyneistä eniten vuonna 2011 oli entisestä Neuvostoliitosta ja Venäjältä (59 500), Ruotsista (31 000) ja Virosta (29 500). Toisin sanoen lähinaapurit olivat vahvasti edustettuina.

Maahanmuuttajaryhmien osuudet ovat toisenlaiset, jos ulkomailla syntyneiden sijaan tarkastellaan Suomessa asuvia ulkomaan kansalaisia. Tässä ryhmässä ei siis ole niitä maahanmuuttajia, jotka ovat jo saaneet Suomen kansalaisuuden.

Ulkomaan kansalaisten määrä Suomessa vuonna 2011 oli 183 000 henkeä. Ulkomaan kansalaisista Suomessa eniten vuonna 2011 oli virolaisia (34 000), venäläisiä (29 500) ja ruotsalaisia (8 500).

Koko EU:n alueella eniten ulkomaan kansalaisia oli Romaniasta, Turkista ja Marokosta, mutta siirtolaisten lähtömaa vaihtelee paljon maittain. Esimerkiksi Saksassa on paljon turkkilaisia, kun taas Italiassa ja Espanjassa on eniten romanialaisia.

Suhteessa väkilukuun on Suomessa ulkomaan kansalaisia noin 3,4 %, kun koko EU:ssa osuus on 6,6 %. Ulkomaalaisten osuus Suomessa on läntisen Euroopan alhaisin. Euroopan unionin valtiosta vähemmän ulkomaan kansalaisia oli ainoastaan Bulgariassa, Liettuassa, Unkarissa, Puolassa ja Slovakiassa.

Vieraita kieliä puhuvia oli vuonna 2011 Suomessa noin 244 000 henkeä. Suurimpina ryhminä olivat venäjää (58 000), viroa (33 000) ja somaliaa (14 000) puhuvat.

Taisi olla syksy kun tultiin Lohjalle. Vaikka oli vielä vähän lämmintä, niin ekana tuntu kauheen kylmältä. Ihmeteltiin miksi sormia kirvelle. Mutta siihen tottu. Mentiin aina luisteleen porukalla muiden somalien kaa rantakentälle. Vanhemmat ihmetteli, kun oltiin niin kauan. Aluksi porukat – isommat pojat – konttas. Ne kaatu eikä niitä huvittanu edes nousta. Me pienet naureskeltiin niille. Mut mäkin opin luisteleen.

– Helena Oikarinen-Jabai (toim.): Mun stadi. Siirtolaisuusinstituutti 2012.

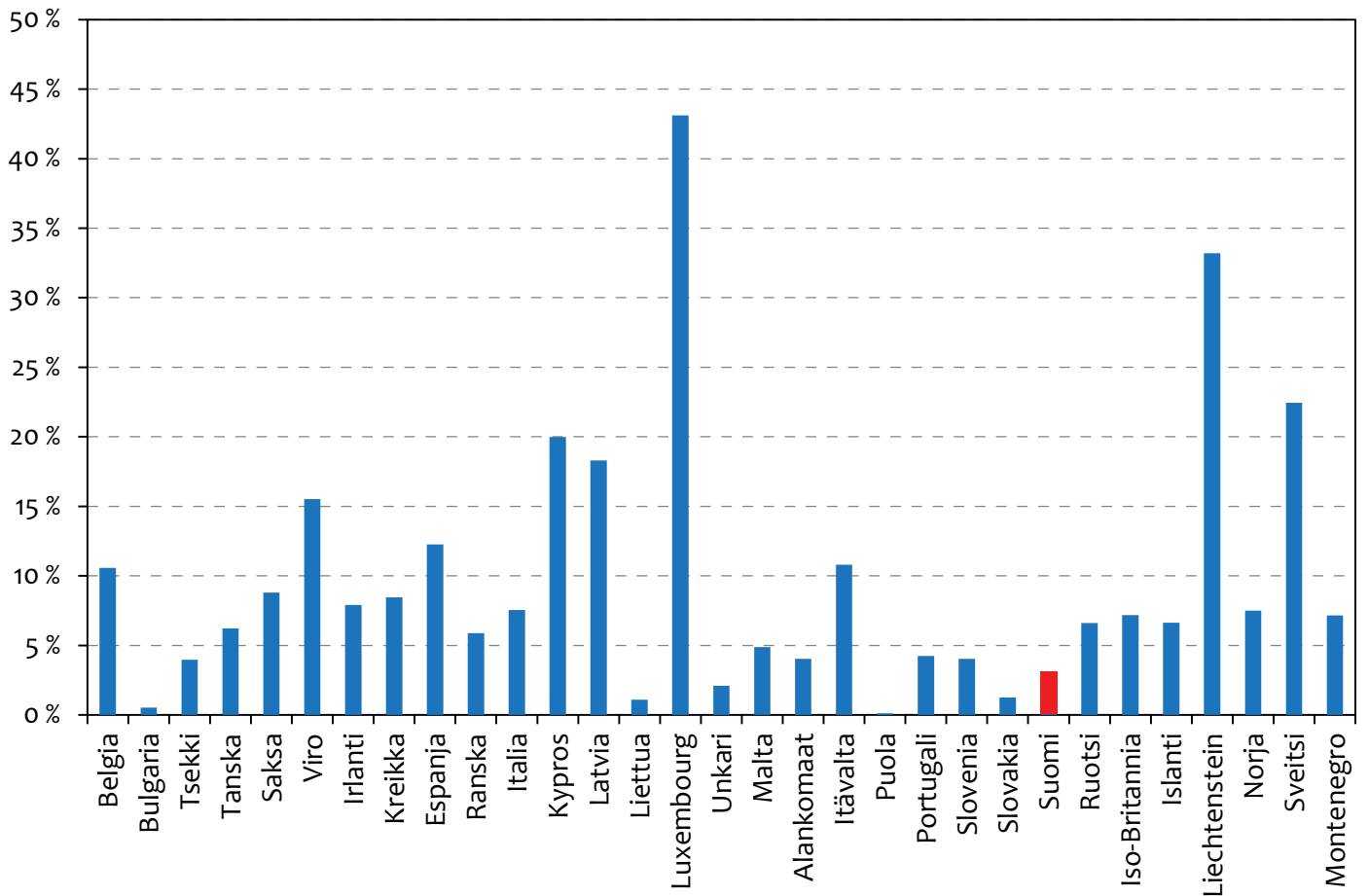
Tilastoja:

Siirtolaisuusinstituutti,
www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Tilastokeskus, www.stat.fi

Eurostat, epp.eurostat.ec.europa.eu

Maahanmuuttovirasto,
www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot

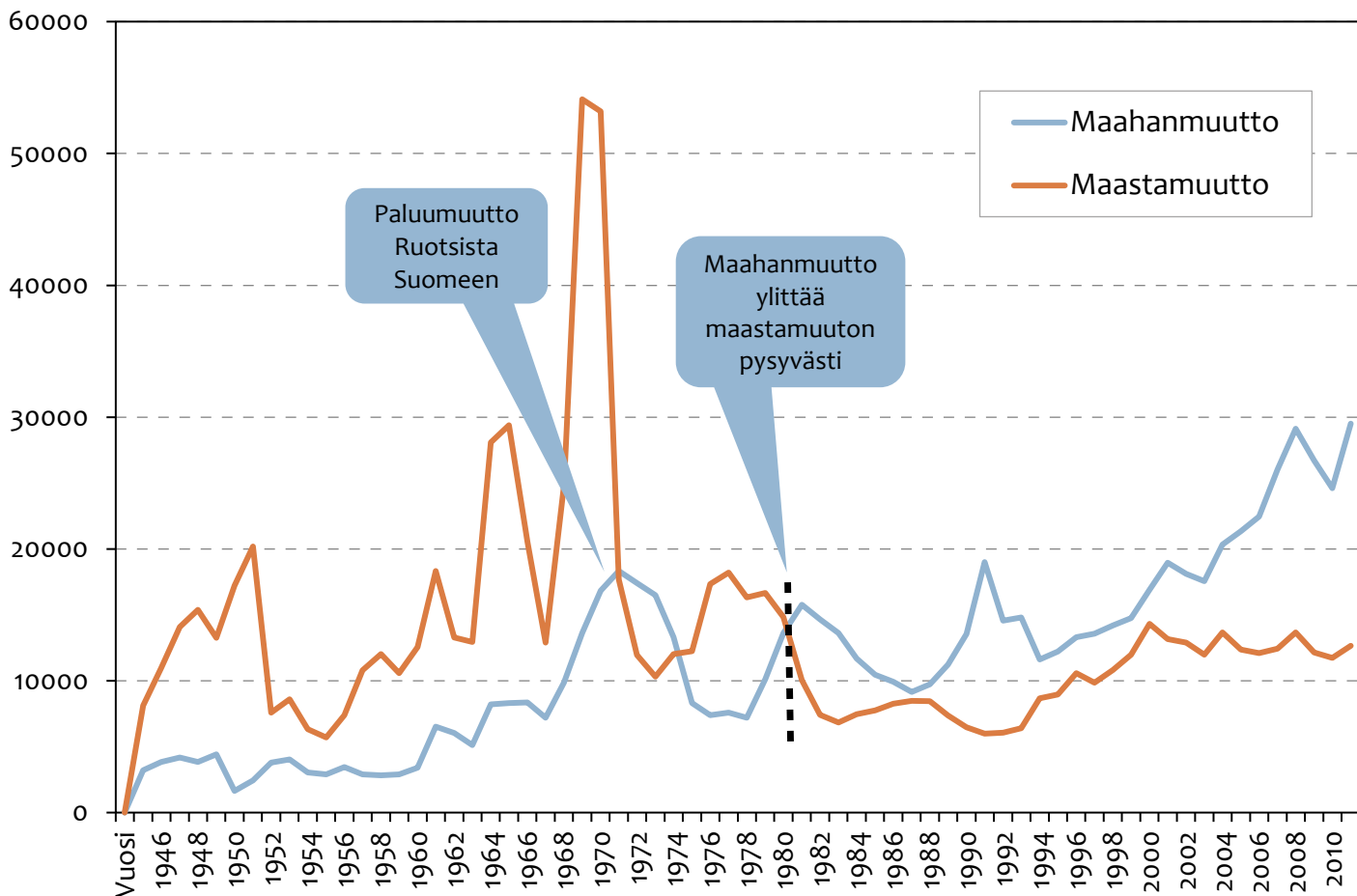
► **Ulkomaan kansalaisten osuus koko väestöstä eri Euroopan maissa.** Ulkomaan kansalaisten osuus väestöstä Suomessa on läntisen Euroopan alhaisin. Suomea pienempi osuus ulkomaan kansalaisia on joissakin Itä-Euroopan maissa. Lähde: Eurostat (tps00157).

Vuonna 2011 Suomeen muutti 29 481 ihmistä, ja täältä muutti pois 12 660 ihmistä. Näiden erotuksena saadaan *nettomaahanmuutto*, joka oli +16 821 henkeä. Vuonna 2011 Suomeen siis muutti tämän verran enemmän ihmisiä, kuin täältä lähti. On huomattava, että Suomen kansalaisten kohdalla lähtijöitä on enemmän kuin tulijoita. Siten koko muutoliikkeen nettovoitto on ulkomaa-laisten maahanmuuttajien ansiota.

Euroopassa vuosittaiset maahanmuuton vastaanottomäärät vaihtelevat suuresti valtioittain. Eniten tulijoita oli Iso-Britanniaan (590 000), Espanjaan (470 000), Italiaan (460 000) ja Saksaan (400 000). Toisaalta näistä maista myös maastamuutto on voimakasta.

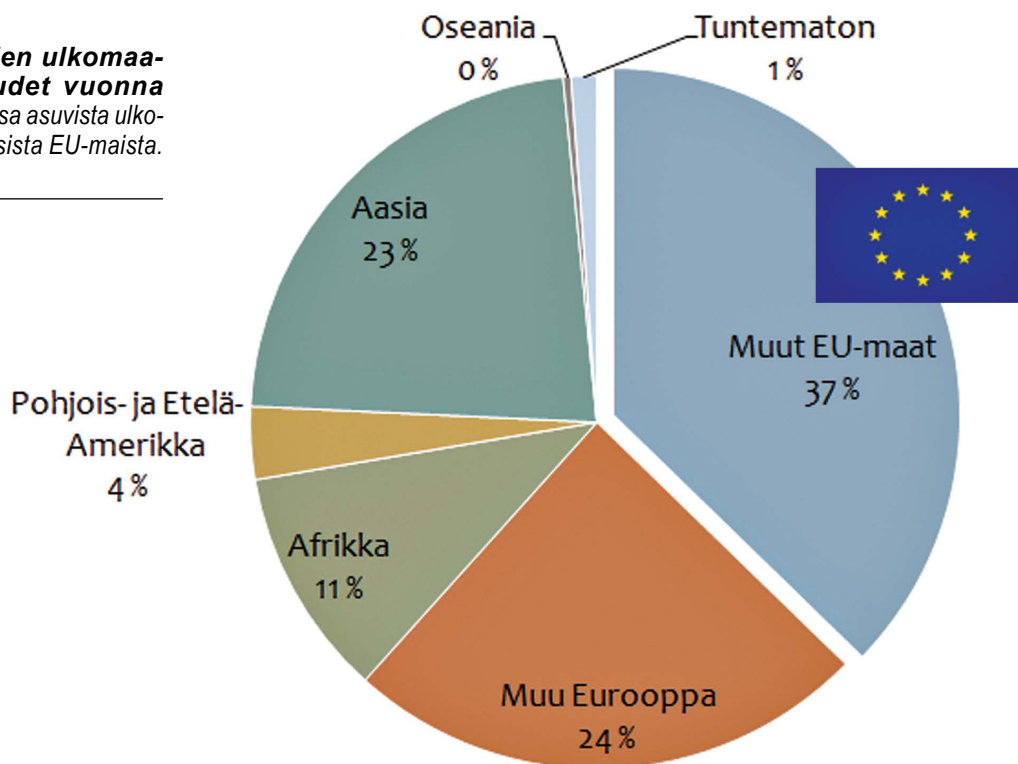

► Paasikivi-Opiston kansainväliset opiskelijat vierailulla Siirtolaisuusinstituutissa syyskuussa 2012. Kuva: Jouni Korkiasaari, Siirtolaisuusinstituutti

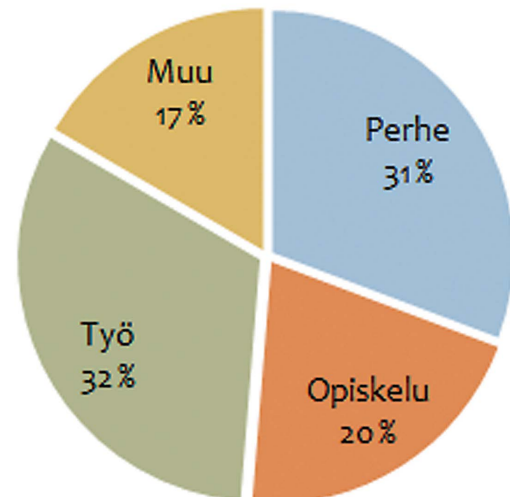
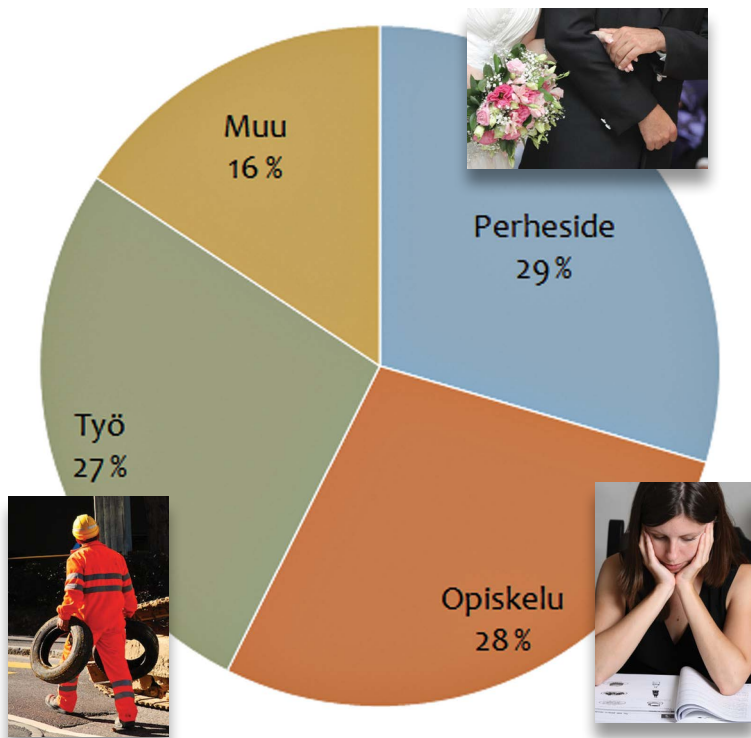

► **Muuttoliike Suomessa vuosina 1945–2011.** Vuosi 1981 oli vedenjakaja, jonka jälkeen maahanmuutto Suomeen on jatkuvasti ylittänyt maastamuuton. Lähde: Tilastokeskus.

► **Suomessa asuvien ulkomaalaisten kansalaisuudet vuonna 2011.** Noin 35 % Suomessa asuvista ulkomaan kansalaisista oli toisista EU-maista. Lähde: Tilastokeskus

ERI SYISTÄ TULLEITA MAAHANMUUTTAJIA

► **EU:ssa myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat 2010, EU:n ulkopuolelta tulleille.** Lähde: Eurostat (migr_resfirst).

► **Suomessa vuonna 2011 myönnetyt ensimmäiset oleskeluluvat hakuperusteittain.** Tarkastelu ei sisällä EU-maista tulleita eikä turvapaikanhakijoita. Suomeen kohdistuvassa maahanmuutossa korostuu opiskelu oleskeluluvan myöntöperusteena. Lähde: Maahanmuuttovirasto.

Euroopan unioni on monin tavoin houkutteleva kohde siirtolaisille ja turvapaikanhakijoille. Euroopan unionissa on moniin ulkopuolisiin maihin verrattuna paitsi korkea elintaso, hyvät työ ja koulutusmahdollisuudet, myös hyvin turvatut ihmisoikeudet. Toisaalta sitä ympäröivillä alueilla on suurta muuttopainetta.

Tarkemmin muuttoliikettä selittävästä työntö-veto -mallista on kerrottu luvussa "Muuttoliikettä selittäviä malleja" (s. 32).

Syitä muuttoon on yhtä monta, kuin muuttajiakin. Nykysiirtolaisuuden tavoitteita voidaan kuitenkin ryhmitellä joihinkin pääryhmiin.

Suomeen EU:n ulkopuolelta tulleista, oleskeluluvan vuonna 2011 saaneista maahanmuuttajista suurin osa tuli maahan perhesiteen perusteella (5 798, 29 %). Toiseksi eniten saapui opiskelemaan (5 460, 28 %) ja lähes yhtä yleinen oleskeluluvan myöntöperuste oli työ (5 278, 27 %).

Turvapaikkaa Suomesta vuonna 2011 haki 3 088 hakijaa. Eriasteisia myönteisiä suojeluperusteisia oleskelulupapäätöksiä annettiin 1 271. Tämä luku sisältää myös EU:n alueelta tulleita. Vapaaehtoinen muutto on siis huomattavasti yleisempää kuin pakkomuutto.

Euroopan tasolla oleskelulupien perusteet ovat pitkälti samat kuin Suomessa. Suomesta poiketen tärkeimpänä oleskeluluvan myöntöperusteena oli kuitenkin työ (32 %). Toiseksi tärkeimpänä syynä oli perhe (31 %) ja kolmantena opiskelu (20 %). Verrattuna EU:n keskiarvoon Suomessa korostuu siis opiskelijoiden määrä.

Huomionarvoista on sukupuolten väliset erot. Miehillä tärkein oleskeluluvan myöntöperuste oli työ, kun taas naisilla tärkein peruste olivat perhesyt.

MUUTTAJAT ERI ASEMASSA

Euroopan maahanmuuttajat voidaan jakaa ainakin neljään ryhmään:

- EU-kansalaiset
- EU:n ulkopuolelta saapuvat
- Humanitäärisistä syistä saapuvat
- Paperittomat (laittomat maahanmuuttajat)

EU-kansalaiset

EU on vapauttanut Euroopan sisäisen liikkumisen ja työnteon. Jokaisella EU-kansalaisella on oikeus liikkua jäsenvaltioiden välillä ja työskennellä toisessa EU-maassa, mikäli pystyvät elättämään itsensä. Niinpä työvoiman liikkumista EU:n sisällä ei juuri säännellä, ja esimerkiksi työnhakijaksi voi muuttaa ilman työlupaa. EU-kansalaisen oikeuksista on kerrottu enemmän tämän oppaan osiossa "Euroopan unioni ja vapaa liikkuvuus" (s. 58).

Vuonna 2011 Suomeen muutti 8 429 toisen EU-valtion kansalaista.

"Every citizen of the Union shall have the right to move and reside freely within the territory of the Member States"

– Maastrichtin sopimus, artikla 8a

Lisätietoa:

Työ- ja elinkeinotoimisto, Työnhaku Euroopasta,

www.mol.fi/mol/fi/00_työnhakijat/02_työnhaku_ulkomailta/01_eu-res/

EU:n ulkopuolelta saapuvat

EU:n ulkopuolelta, ns. kolmansista maista, saapuvat tarvitsevat oleskeluluvan. Ensimmäistä lupaa heidän on anottava kotimaastaan käsin. Suomessa Maahanmuuttovirasto arvioi jokaisen luvan tapauskohtaisesti.

Työn perusteella oleskelulupaa hakevalla täytyy olla työpaikka valmiiksi tiedossa ennen kuin hän hakee lupaa. Luvan myöntämiseen liittyy tois- taiseksi myös saatavuusharkinta, jonka tarkoituksena on varmistaa, ettei Suomeen tule työntekijöitä aloille, joilla on työttömyyttä.

Opiskelua varten voidaan myöntää oleskelulupa, mikäli kyseessä on tutkintoon johtava koulutus hyväksytyssä oppilaitoksessa, ja opiskelijalla on varaa elättää itsensä.

Euroopan ulkopuolelta kotoisin oleva henkilö voi saada oleskeluluvan myös perhesiteen perusteella, mikäli hänen puolisoillaan, alaikäisellä lapsellaan tai huollettavalla lapsellaan on oleskelulupa Suomessa. Näissäkin tapauksessa hänen tai hänen Suomessa asuvan perheenjäsenen täytyy osoittaa pystyvänsä elättämään perheensä. Perheenyhdistämiseen perustu- tuvaa oleskelulupaa voi hakea myös, jos on asunut avioliitossa suomalaisen kanssa vähintään kaksi vuotta tai on yhteinen lapsi Suomen kansalaisen kanssa.

Kaiken kaikkiaan oleskelulupahakemuksia Suomeen vuonna 2011 tehtiin 22 747, joista hyväksyttiin 17 683. Hakemusten määrä laski hieman vuode- sta 2010 (24 547 hakijaa).

Koulutetut muuttajat

Usein maahanmuuttajista keskustellessa puhutaan ennen kaikkea pakolaisista, sekä matalapalkkatyöntekijöistä. He tekevät töitä, joita maan omat kansalaiset eivät juurikaan halua tehdä. Kuitenkin reilu kolmannes OECD-maiden maahanmuuttajista on korkeasti koulutettuja (tietotekniikka-asi- antuntijoita, sairaanhoitajia, johtajia, jne.)

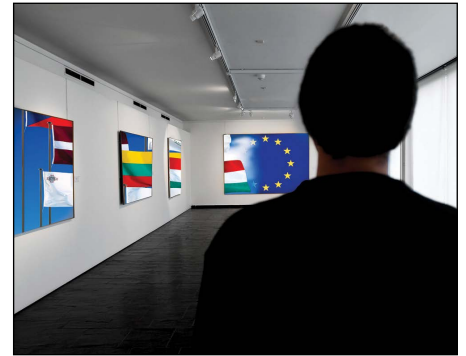
Korkeasti koulutetuilla on usein paremmat resurssit ja tarvittavat tie- dot siirtolaisuuteen liittyen, mistä syystä heidän osuutensa on suhteellisen korkea.

Eräs tapa houkuttaa osaajia Eurooppaan EU:n ulkopuolelta on ollut ns. Blue Cardin, Sinisen eurooppalaisen työskentelykortin, käyttöönotto. Suo- messa kortti otettiin käyttöön vuoden 2012 alusta.

Kortin esikuvana on toiminut Yhdysvalloissa käytössä oleva Green Card. Tietyin kriteerein ammattitaitoisille ja koulutetuille Euroopan ulko- puolelta tuleville työntekijöille voidaan myöntää työntekoon oikeuttava kortti. Kriteerinä on mm. korkea koulutus ja palkkataso.

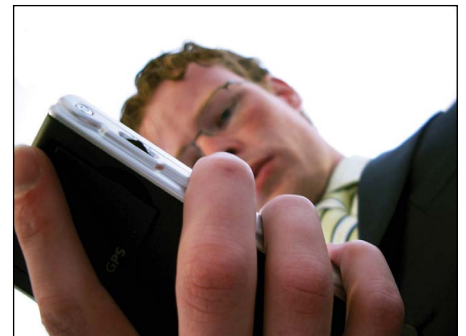
Ongelmana on, että koulutettujen muuttajien houkuttelu Eurooppaan vie kehittyvistä maista osaajia, ja siten entisestään heikentää näiden mai- den kehitysedellytyksiä.

Toinen ongelma on se, kuinka saada koulutettujen maahanmuuttajien osaaminen käyttöön. Suomessakin on paljon korkeakoulutettuja muutta- jia, joilla on ollut suuria hankaluuksia saada koulutustaan vastaavaa työtä. Ei ole kenenkään etu, että lääkärit ja sairaanhoitajat tekevät töitä vaikkapa rakennusalalla tai puistotöissä.

Lisätietoa:

Maahanmuuttovirasto, Oleskelulu- vat, www.migri.fi/oleskeluluvat/

Lisätietoa:

Maahanmuuttovirasto, Sininen eu- rooppalainen työskentelykortti, www.migri.fi/tyoskentely_suomes- sa/tyontekijat_ja_tyonteko/eun_sini- nen_kortti/

Humanitäärisistä syistä saapuvat

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Hakija on voinut lähteä pakoon esimerkiksi sotaa, nälkähätää tai ympäristötuhoja.

On hyvä muistaa, että humanitäärisistä syistä muuttavan asema on hyvin erilainen kuin työperäisten siirtolaisten. Turvaa hakeva on välittömän uhanalainen, eikä hänellä ole mahdollisuutta saada suojaa kotialueellaan.

Turvapaikanhakijoiden määrä ja lähtömaa vaihtelevat huomattavasti vuosittain. Esimerkiksi Irakin sota, Afganistanin sota ja kevään 2011 arabivallankumoukset ovat aiheuttaneet liikehdintää, jota oli ennakoita vaikea ennustaa.

Suomessa Maahanmuuttovirasto arvioi turvapaikkahakemukset. Sen myöntämisen suojeluperusteisen oleskeluluvan perusteena voi olla turvapaikka, toissijainen suojelu, tai humanitääriin suojelu. Päätös perustuu hakijan lähtömaan oloihin ja häneen kohdistuvan uhan luonteeseen.

Pakolaisaseman turvapaikanhakija saa, mikäli valtio antaa henkilölle turvapaikan tai YK:n pakolaispäävaltuutettu toteaa pakolaisuuden.

1951 Geneven sopimuksen mukaan pakolainen on henkilö,

- ”jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi, rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuuluminen tai poliittisen mielipiteen johdosta.”

Tämä pakolaisuuden määritelmä on kuitenkin ongelmallinen, sillä se ei ota huomioon esimerkiksi ympäristötekijöihin tai köyhyyteen liittyvää pakolaisuutta.

Turvapaikanhakija saa ylittää EU-rajan ilman passia ja viisumia, ja hän saa oleskella kohdemaassa ainakin niin kauan, kuin hänen hakemuksensa käsittely kestää.

Turvapaikanhakijat, joilla on passi tai muu viranomaisten hyväksymä matkustusasiakirja, saavat kolmen kuukauden turvapaikanhakijana maassa oleskelunsa jälkeen oikeuden tehdä töitä. Turvapaikanhakijat, joilla ei ole matkustusasiakirjoja, voivat tehdä töitä kuuden kuukauden kuluttua turvapaikkahakemuksen tekemisestä.

Vuonna 2011 Suomeen tuli turvapaikanhakijoita 3 088. Eriasteisia myönteisiä oleskelulupapäätöksiä annettiin 1 271. Hakijoita oli noin neljännes vähemmän kuin vuonna 2010 (4 018 hakijaa), ja lähes puolet vähemmän, kuin vuonna 2009 (5 988 hakijaa).

Olen kristitty, katolilainen, mutta Eritreassa ainoa sallittu uskonto on islam. Diktaattorihallituksen mielestä Raamatun lukemisesta pitää rangaista.

Olin kotona rukoilemassa, kun poliisi tuli ja pidätti minut. Vankilassa ei ollut tilaa maata pitkällään, oli pakko nukkua kyykyssä...

Olin aina kuullut Englannista pelkkää hyvää. Afrikassa sanoimme aina, että englantilaisilla on sama uskonto, kuin meillä, mutta toisin kuin Eritreassa heidän maansa on hädällistä. Ihmiset kertoivat, että Englannissa on helppo saada työtä ja asunto. Sitten voisin kutsua perheen luokseni.

– Viitanen, Kaisa & Tähjä, Katja: Paperittomat. HS Kirjat 2010

Lisätietoa:

Maahanmuuttovirasto, Turvapaikka Suomesta, www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/

Credit © European Union, 2012

EU:n turvapaikkajärjestelmä

Kukin EU:n jäsenvaltio päättää itse turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta. EU-tasolla on päätetty kuitenkin turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevat vähimmäisvaatimukset, sekä kriteerit suojelun tarpeessa olevista. Kansainvälisten lakien nojalla jäsenvaltioilla on velvollisuus suojella turvapaikanhakijoita.

Schengenin sopimuksen myötä kuka tahansa Eurooppaan saapunut saattoi liikkua alueen sisällä vapaasti. Tästä seurasi se, että myös turvapaikanhakijoiden oli helppo siirtyä maasta toiseen. Ongelmana nähtiin tilanne, jossa yhdessä maassa kieltävän päätöksen saanut turvapaikanhakija yrittäisi yhä uusiin maihin. Tästä syystä päätettiin yhtenäistää EU:n turvapaikkajärjestelmää.

Dublinin sopimuksella (myöhemmin Dublin II-asetus) pyritään siihen, että kunkin turvapaikkahakijan hakemus käsitellään vain yhdessä EU-maassa.

Hakemus käsitellään siinä EU-maassa, johon hakija ensimmäisenä saapuu tai joka muulla perusteella on vastuussa hakemuksen käsittelystä. Jos hakija jättää tämän jälkeen hakemuksen johonkin toiseen maahan, hakija palautetaan maahan, jonka vastuulle hakemuksen käsittely on määrätty.

Osana Dublinin sopimuksen täytäntöönpanoa perustettiin vuonna 2000 ns. Eurodac-tietokanta, johon kerätään mm. turvapaikanhakijoiden sormenjäljet. Sormenjälkiä vertaamalla EU-maat voivat tarkistaa, onko turvapaikanhakija tai EU-maan alueella oleskeleva ulkomaalainen tehnyt jo hakemuksen toisessa EU-maassa tai onko turvapaikanhakija unionin alueella laittomasti.

Ongelmana Dublin-järjestelmässä on EU-maiden turvapaikkakäytäntöjen erilaisuus. Tämän seurauksena joissakin maissa on helpompi tulla hyväksytyksi kuin toisissa.

Käytäntöjen yhdistämisen yhtenä ongelmana ovat EU-maiden hyvin erilaiset turvapaikanhakijamäärät. Etelä-Euroopan rajavaltioihin saapuu valtava määrä hakijoita, kun taas esimerkiksi Suomeen saapuvien hakijoiden määrä on pieni. Niistäkin, jotka hakevat turvapaikkaa Suomesta, moni on saapunut Eurooppaan ensin jonkin muun maan kautta. Dublinin ase-

Lisätietoa:

Euroopan unioni, Dublin II-asetus,
www.europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration

Pakolaisneuvonta ry, EU:n yhteinen turvapaikka ja maahanmuuttopoliitiikka,
www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=37

Ympäristöpakolaiset

Ennen Dubain ympäristökokousta vuonna 2011 useat maailman köyhimmistä maista muistuttivat ilmastonmuutoksen hillitsemisen tärkeydestä. Näillä mailla oli hyvä syy olla huolestunut. Ilmastonmuutos tuo mukanaan ääri-ilmiöiden yleistymistä, kuivien alueiden kuihtumista ja jäätiköiden sulamista. Tämä muutos iskee pahiten ja ensimmäisenä juuri köyhiin maihin. ”Me olemme yksi ensimmäisinä hukkuvista maista” kommentoi eräs poliitikko Tokelaun saarivaltiota. Ei ole muuta mahdollisuutta, kuin lähteä pakoon ja jättää kotinsa.

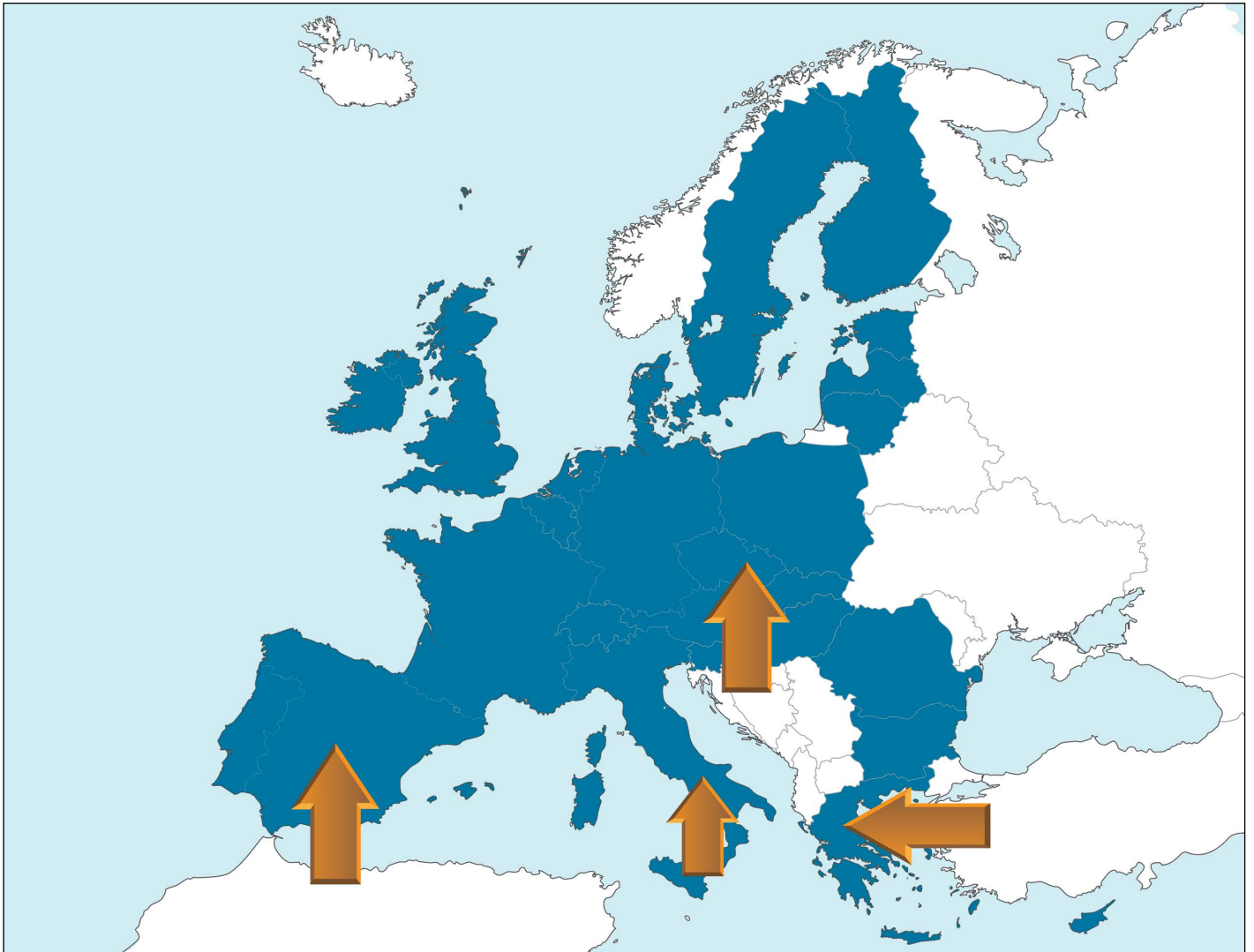
Ympäristöpakolaisuus sinänsä on vanha ilmiö. Maanjäristykset, myrskyt ja maanvyörymät ovat tuhonneet koteja kautta historian. Pelätään kuitenkin, että ilmastonmuutos maapallon laajuisena ilmiönä, lisäisi muuttovirtoja dramaattisesti.

Kaikkialla maailmassa asutus on keskittynyt vesistöjen rannoille. Tästä syystä pienikin meriveden pinnan kohoaminen aiheuttaisi miljoonien kotien huuhtoutumisen veden alle. Yhden metrin vedenpinnan nousu upottaisi esimerkiksi Malediivit lähes kokonaan, ja pakottaisi sen 300 000 asukasta etsimään uutta elintilaa. Niilin suistossa metrin nousu ajaisi lähes 10 miljoonaa ihmistä kodeistaan. Nämä ovat vain muutamia esimerkkejä. Maailman 19 suurimmasta kaupungista 12 sijaitsee rannikolla. Kaiken kaikkiaan on laskettu, että jopa 150 miljoonaa ihmistä joutuisi muuttamaan, mikäli merenpinnan kohoaminen toteutuisi.

Sateiden väheneminen ja kuivuuden paheneminen puolestaan pahentaa ruokapulaa kuivilla alueilla. Tämä lisää muuttopaineita esimerkiksi Afrikasta kohti pohjoista.

tuksen nojalla Suomi voi siten palauttaa heidät takaisin. Tämä tilanne rasittaa entisestään suurien vastaanottajamaiden taakkaa.

Kun nämä rajavaltiot saavat enemmän turvapaikanhakijoita, kuin pystyvät käsittelemään, myös hakijoiden olot ovat usein heikot. Esimerkiksi Kreikassa maahanmuuttajien olot ovat niin huonot, että vuonna 2011 Suomi päätti olla käsittelemättä Kreikasta saapuneita turvapaikanhakijoita Dublin-tapauksina. Päätös perustui Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen näkemykseen siitä, ettei turvapaikanhakijoiden olot Kreikassa täytä ihmisoikeusvaatimuksia.

Paperittomat maahanmuuttajat

Paperiton maahanmuuttaja on maassa ilman viranomaisten edellyttämiä rajanylitykseen ja oleskeluun liittyviä dokumentteja.

Paperittomia muuttajia on kaikkialla EU:n alueella. Arvioiden mukaan heitä on noin kahdesta viiteen miljoonaan. Suomessa heitä on muutamasta sadasta reiluun tuhanteen. Poliisin mukaan paperittomia on huomattavasti enemmän, jopa 7 000. Tarkkoja määriä on ilmiön luonteen takia mahdoton sanoa. Lisäksi tilastointia vaikeuttaa käsitteiden vakiintumattomuus.

Paperittomista maahanmuuttajista on käytetty myös käsitettä *laitton maahanmuuttaja*. Käsitettä pidetään leimaavana. He eivät kuitenkaan yleensä ole tehneet muuta laitonta kuin rikkoneet ulkomaalaislakia. Toisaalta esim. poliisin näkökulmasta ei ole olemassa kategoriaa ”paperiton maahanmuuttaja”, vaan henkilöllä on joko laillinen oleskelulupa tai sitten ei.

Toisinaan termillä *laitton maahanmuuttaja* tarkoitetaan henkilöä, joka on ylittänyt rajan erityisesti verkostoituneiden salakuljettajien tai rikollisryhmien avustamana. Toisaalta termiä käytetään yleisesti myös sellaisten laillisesti maahan saapuneiden kohdalla, jotka ylittävät laillisen oleskelunsa määräajan, esimerkiksi viisumin umpeuduttua. Samoin kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita, jotka eivät ole poistuneet maasta, kutsutaan laittomiksi maahanmuuttajiksi.

Eniten laittomasti EU:n ulkopuolelta maahan tulleita henkilöitä raportoitiin vuonna 2011 Kreikasta (88 840). Pohjoismaista eniten laittomasti maahan tulleita oli Ruotsissa (20 765). Vähiten tapauksia raportoitiin Tanskassa (400), Latviassa (130) ja Luxemburgissa (0).

► **Paperittomien keskeisimmät saapumisreitit.** Dokumentoimattoman maahanmuuton paineet jakautuvat hyvin epätasaisesti eri puolille Eurooppaa. Keskeisimmät saapumisreitit olivat Kreikan ja Turkin välisen rajan yli, sekä Pohjois-Afrikasta erityisesti Italiaan ja Maltalle. Lähde: Frontex.

Yleisin kuva paperittomasta maahanmuutosta lienee tuskin pinnalla pysyvällä veneellä Välimeren ylittävä maahanmuuttaja. Tosiassassa näin saapuvien henkilöiden määrä on suhteellisesti hyvin pieni. Suurin osa paperittomista maahanmuuttajista saapuu maahan laillisesti, esimerkiksi turisti-viisumilla.

Erityisen ongelmalliseksi paperittomien tilanteesta tekee se, että he eivät uskalla hakeutua sairaanhoitoon tai hakea apua viranomaisilta. He pelkäävät jäävänsä kiinni laittomasta maassa oleskelusta, jolloin heidät voidaan karkottaa. Täten paperittomat putoavat yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, eivätkä heidän ihmisoikeutensa toteudu.

Vaikka EU pyrkii yhtenäiseen siirtolaispolitiikkaan, paperittomiin suhtaudutaan eri EU-valtioissa hyvin eri tavalla. Toiset ovat olleet laittomasti maassa oleskelevien aseman laillistamisen kannalla, mikäli tietyt ehdot täyttyvät, kun toiset taas ovat painottaneet maastakarkotuksia. EU:n kantana on ollut karkotusten ensisijaisuus.

Esimerkiksi Espanjassa paperittomat saavat terveydenhoitoa, ja Hollannissa heidän lapsillaan on mahdollisuus käydä koulua. Suomessa tämä on hyvin vaikeaa, joskin muutamat vapaaehtoiset lääkärit ovat alkaneet tarjota anonyymisti tukea Suomessakin. Tämän kaltaista toimintaa on järjestänyt mm. Helsingin diakonissalaitos, joka avasi paperittomille maahanmuuttajille klinikan vuonna 2011.

Paperittomat maahanmuuttajat ylittävät maiden rajan pääasiassa omaloitteisesti tai sukulaisten ja ystävien avustamana. Paperittomaan maahanmuuttoon liittyy kuitenkin toisinaan *ihmissalakuljetusta* ja *ihmiskauppaa*, mikä voi asettaa maahanmuuttajan vaaralliseen asemaan.

Ihmissalakuljetuksessa salakuljettaja avustaa laittomassa rajanylityksessä maksua vastaan. Rajan yli yrittävä henkilö maksaa salakuljettajalle kuljetuksesta ja mahdollisesti vääristä henkilöllisyyspapereista. Kyse on siis rajanylittäjän kannalta vapaaehtoisesta toiminnasta ja tapahtuu hänen päätöksestään.

Ihmiskaupassa sen sijaan henkilö huijataan tai suoraan pakotetaan pakkotöihin. Monesti tällaiset työt liittyvät esimerkiksi seksibisnekseen. Useissa tapauksissa köyhille ihmisille luvataan hyväpalkkaista työtä ja heidät houkutellaan lähtemään kauppiaiden mukaan. Perillä työ paljastuu joksikin muuksi kuin on sovittu, eikä uhri pääse tilanteesta karkuun.

Fortress Europe – Eurooppa-linnake

EU:n sisäraajat avaavaan Schengenin sopimukseen kuului vastaavasti alueen ulkorajojen valvonnan tehostaminen.

Jotkut ovat alkaneet puhumaan Fortress Europesta, eurooppalaisesta linnakkeesta. Sillä viitataan kasvavaan valvontaan EU:n ulkorajoilla.

Joidenkin mielestä on ongelmallista, että Eurooppa panostaa rajavalvontaan, mutta hidastelee yhteisen ja inhimillisen turvapaikanhakijajärjestelmän luomisessa. Toisaalta valtioilla on oikeus kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti säännellä liikkumista rajojensa yli.

Vuonna 2005 perustettu Frontex, EU:n rajaturvallisuusvirasto, koordinoi jäsenvaltioiden rajavalvontaan liittyvää yhteistyötä, kouluttaa kansallisia rajavalvontaviranomaisia, sekä antaa tarvittaessa lisäapua. Frontex on panostanut mm. Välimeren ylittävän muuttoliikkeen tarkastukseen.

On esitetty, että rajavalvonnan tehostaminen joillain rajoilla vain siirtää muuttovirtoja muualle. Pahimmassa tapauksessa muuttamisen vaikeutuessa epätoivoiset ihmiset turvautuvat yhä vaarallisempiin vaihtoehtoihin yrittäessään rajan yli. Tämä lisää myös laitonta rajanylitystä, ja yhä useammin siirtolaiset joutuvat turvautumaan salakuljettajiin.

”Jos poliisi saisi minut kiinni, minut palautettaisiin Azerbaizaniin, jossa en ole asunut 13 vuoteen. Lapset jäisivät tänne, koska he ovat Hollannin kansalaisia, ja sosiaaliviranomaiset ottaisivat heidät huostaansa. Siksi pakoilen viranomaisia parhaan kykyni mukaan.”

– Viitanen, Kaisa & Tähjä, Katja: Paperittomat. HS Kirjat 2010

Kirjallisuus:

Kaisa Viitanen & Katja Tähjä, Paperittomat

Sarjakuva:

Ville Tietäväinen, Näkymättömät kädet

Videomateriaalia:

Ylen elävä arkisto, Silminnäkiä: Salaa Suomessa,
www.yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/nakymattomat_ihmiset_77720.html

Credit © European Union, 2012

Kannattava business

Ihmissalakuljetus on maailman tuottoisimpia salakuljetuksen muotoja. Se tuo järjestäytyneelle rikollisuudelle vuosittain arviolta 712 miljardin dollarin tuotot. Ihmissalakuljetus jää tuotoissa toiseksi ainoastaan heroini- ja kokaiinikaupalle sekä aseiden salakuljetukselle.

Toiminnan kannattavuutta voi havainnollistaa laskutoimituksella:

- Rikollisjärjestö ostaa laivan, jonka hinta on 10 000 €
- Laivaan mahtuu 300 matkustajaa, joista jokainen maksaa kuljetuksesta 5 000 €. Yhteensä tulot kuljetuksen järjestäjälle ovat siis $300 \times 5\,000 \text{ €} = 1\,500\,000 \text{ €}$
- Laiva ajaa kohdemaan rantaan, jossa viranomaiset ottavat heidät kiinni.
- Matkustajat ovat matkasta jo maksaneet, joten heidän kohtalollaan ei ole salakuljettajille enää merkitystä.
- Valtio ottaa laivan, mutta voittoa jää salakuljettajille vielä $1\,500\,000 \text{ €} - 10\,000 \text{ €} = 1\,490\,000 \text{ €}$
- Laivan kapteeni vangitaan. Hän saa ehkä vuoden tuomion.
- Yleensä kapteeni saa 10 % potista. Toisin sanoen pelkästään kapteenin ”vuosiansio” vankilassa istumisesta saattaa olla 149 000 €.

KOTOUTUMINEN

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttaneen henkilön sopeutumista yhteiskunnan toimintaan ja työelämään siten, että tämä kuitenkin voi halutessaan säilyttää oman kielensä ja kulttuurinsa. Kotoutumisen onnistumisella on tärkeä merkitys siihen, toteutuvatko maahanmuuton positiiviset vai negatiiviset vaikutukset.

Saapuessaan vieraaseen maahan maahanmuuttaja on usein vaarassa jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle, syrjäytyä. Syyt ovat pitkälti samoja kuin kantaväestölläkin, mutta maahanmuuttajalla yhteiskunnan ulkopuolelle jäämisen riski on suurempi. Tämä on sikäli luonnollista, että juuri maahan saapuneella ei ole välttämättä sosiaalisia verkostoja eikä kielitaitoa. Myöskään ammattitaito ei välttämättä vastaa kohdemaan tarpeita. Lisäksi turvapaikanhakijalla voi olla taustallaan traumaattisiakin kokemuksia.

Kohdemaan kielen hallinta, sosiaalisten verkostojen monipuolisuus, sekä maassa vietetyn ajan on todettu vähentävän syrjäytymisen riskiä ja edistävän työelämään pääsyä. Samalla nämä tekijät vaikuttavat kantaväestön suhtautumiseen, sillä kieltä hallitseva kohtaa vähemmän syrjintää.

Kotouttamisella yhteiskunta pyrkii edistämään onnistunutta kotoutumista. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että maahanmuuttajille tarjotaan kielikursseja, heitä autetaan etsimään työtä ja asunto. Samalla huolehditaan siitä, että lapset pääsevät kouluun ja tarvittaessa terveydenhoitoon. Suomessa maahanmuuttajan kieliopintoihin pääsy on hankalampaa kuin useissa muissa maissa. Tämä voi muodostua ongelmaksi onnistuneelle kotoutumiselle.

Suomessa työllä on ollut keskeinen merkitys yhteiskunnallisen arvon mittarina, joten työllistyminen onkin kotouttamisen keskiössä. Turvapaikanhakijoina maahan saapuneiden työttömyys on verrattain korkea, jopa yli kolminkertainen kantaväestöön verrattuna. Työllisyys kuitenkin paranee selvästi, kun henkilö on viettänyt maassa kauemman aikaa. Tämä prosessi vie useita vuosia.

Kielen hallitseminen on useissa tapauksissa aivan keskeisiä tekijöitä työllistymisen näkökulmasta. Suomea tai ruotsia hyvin hallitsevien maahanmuuttajien työttömyysaste on lähellä kantaväestön työttömyysastetta, eli keskimääräistä alhaisempi.

Muiden maahanmuuttajien tuki ja sosiaaliset verkostot luovat toisaalta omanarvon tunnetta, ja voivat tukea yhteiskuntaan pääsyä. On kuitenkin pelätty, että mikäli maahanmuuttajan sosiaaliset verkostot eivät ylety myös kantaväestöön, on seurauksena heikommat kotoutumisen edellytykset.

Kotoutuminen tapahtuu eri elämänalueilla usein eri rytmissä. Samoin perheiden sisällä kontaktien muodostus kantaväestöön vaihtelee. Esimerkiksi koulua käyvät lapset oppivat nopeasti uuden kielen ja luovat tuttavuuksia. Samaan aikaan vanhemmat saattavat eristäytyä omaan piiriinsä.

Toisaalta kriittisesti on kysytty, että ”mikä sitten on riittävää kotoutumista? ”Onko tavoitteena maahanmuuttajien täydellinen muuttaminen esimerkiksi suomalaiseksi? Mitä suomalaisuus sitten on? Ja jos monikulttuurisuus kerran on hyve, niin miksi kaikkien pitäisi olla samanlaisia? Tosiasiasa moni korkeasti koulutettu pärjää töissään ja elämässään hyvin myös ilman suomenkielen taitoa. Esimerkiksi Nokia-konsernin työkieli on englanti.

Kotoutumisprosessi on usein nähty kahdensuuntaisena sopeutumisenä. Maahanmuuttajan siteiden luonti uuteen maahan voi tapahtua vain, mikäli kantaväestö ottaa hänet vastaan ja on valmis itsekin mukautumaan maahanmuuttajiin.

”Kesti noin viisi vuotta ennen kuin aloin tuntea suomalaisen yhteiskunnan omakseni ja aloin tuntea oloni kotoisaksi täällä. Ihan helppoa Suomeen sopeutuminen ei ollut. Ihmiset tuntuivat hieman happamilta ja negatiivisilta...”

Alussa hermostuin myös esimerkiksi sellaisista pienistä asioista, kuin etten löytänyt kaupasta niitä tuotteita, joihin olin tottunut. Yhdessä vaiheessa ajattelin jo muuttaa takaisin kun en oppinut suomea ja työpaikka oli epävarma. Nyt viihdyn Suomessa hyvin.”

– Lähde: haastattelu 2012

Lisätietoa:

Väestöliitto, Monikulttuurisuus, www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus

Finlex, Laki kotoutumisen edistämisestä, www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386

Työ ja elinkeinoministeriö, Maahanmuuttajien kotouttaminen, www.tem.fi/index.phtml?s=4626

EUROOPPALAISTEN KESKI-ikä NOUSEE VOIMAKKAASTI

Pitkällä tähtäimellä useissa Euroopan maissa on odotettavissa työvoiman vähenemistä väestön ikääntyessä. On ehdotettu, että maahanmuuttajat voisivat osittain paikata tätä työvoimavajetta. Maahanmuuttajista ei toivota apua ainoastaan heikosti palkatuille aloille, vaan myös esim. insinöörejä ja muita osaajia kaivataan (vrt. ”Koulutetut muuttajat”, s. 40).

Sodan jälkeen syntyvyys oli huipussaan, ja ns. suuret ikäluokat syntyivät. Nyt tämä väestöryhmä on jäämässä eläkkeelle.

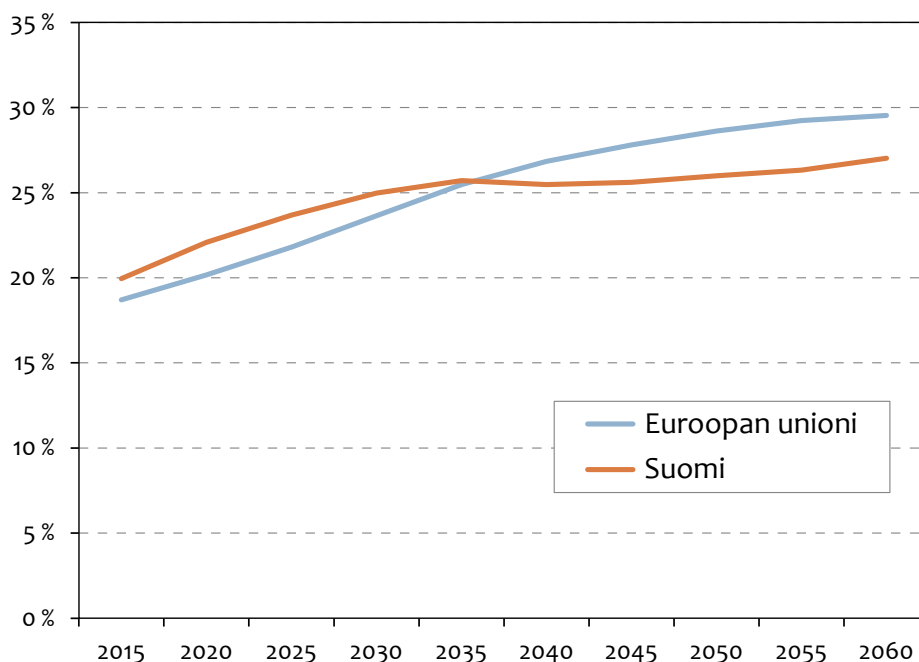
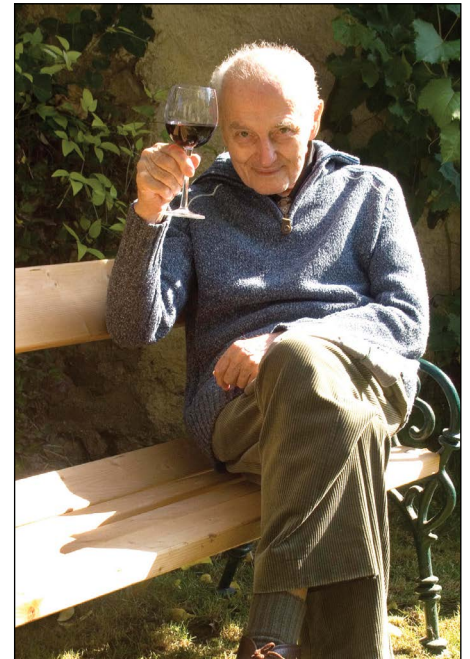
Suomessa on laskettu esimerkiksi, että vuoteen 2025 mennessä noin puolet kunta-alan työntekijöistä jää eläkkeelle. Samaan aikaan hoidettavien vanhusten määrä kasvaa, jonka seurauksena pelkästään hoitoalalle tarvittaisiin 80 000 työntekijää lisää poistuvien lisäksi.

Väestön keski-ian nousussa olennaista on, että veronmaksajat vähenevät, kun työikäiset suuret ikäluokat siirtyvät eläkkeelle. Ns. *huoltosuhde* heikkenee, kun työntekijöiden määrä suhteessa eläkeläisiin ja taloudellisesti tuettaviin kasvaa. Tilanne on taloudellisesti haastava, ja tässä yhteydessä puhutaan kestävyysvajeesta.

Maahanmuuttajat ovat keskimäärin huomattavasti kantaväestöä nuorempia, ja siten heissä on enemmän työikäisiä. Lisäksi heillä on usein enemmän lapsia. Vuoden 2008 lopussa Eurooppaan saapuneiden siirtolaisten keski-ikä oli 28,4 vuotta, kun kantaväestön keski-ikä oli 40,6 vuotta.

Maahanmuuttajien tuoma helpotus tilanteeseen toki toteutuu ainoastaan, mikäli he pääsevät nopeasti töihin. Tällä perusteella on kannatettu ennen kaikkea työperäisen maahanmuuton lisäämistä. Onnistuneen kotoittamisen lisäksi työpaikkojen asenneilmapiirin on oltava kunnossa, jotta maahanmuuttajien sijoittuminen työelämään helpottuisi, ja että osaavaa työvoimaa saataisiin houkuteltua Suomeen.

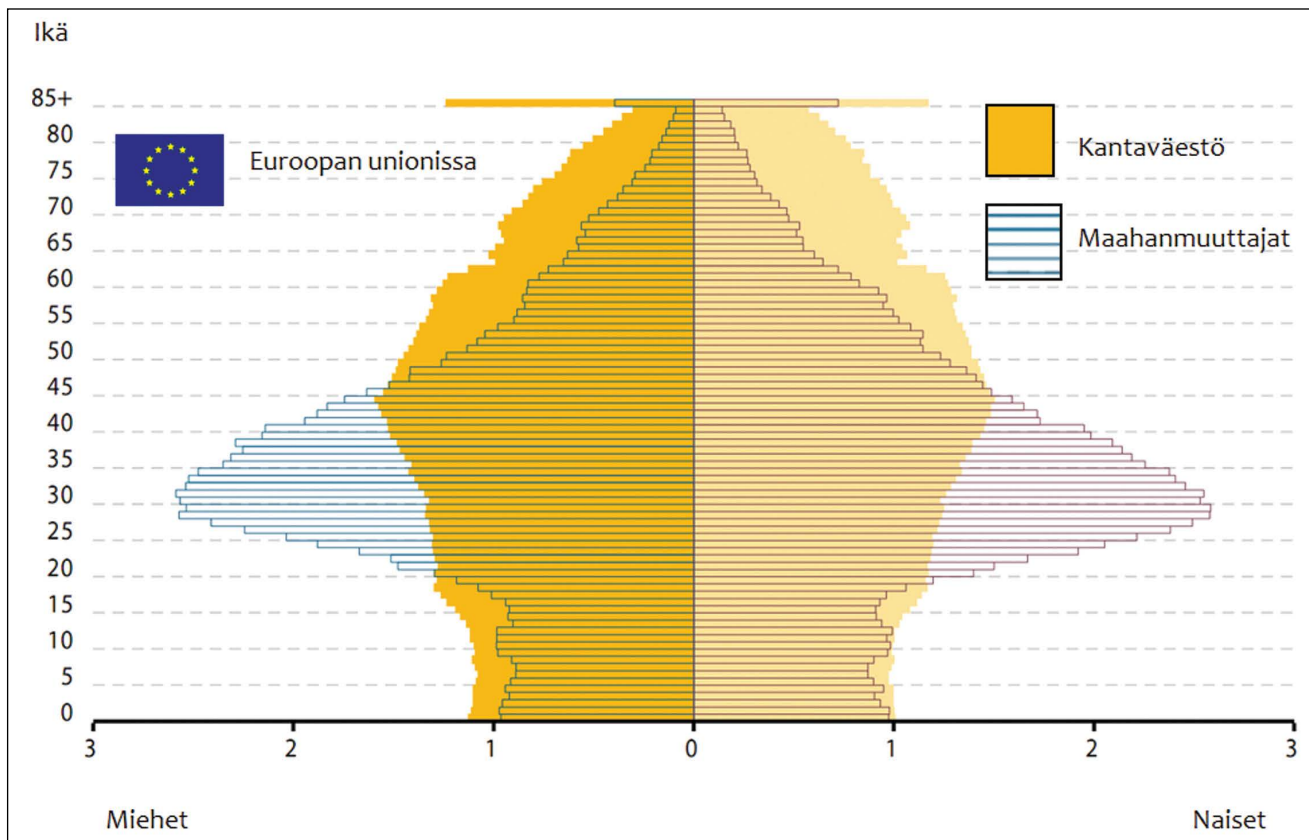
Maahanmuuttajien ottamisen lisäksi työvoimavajetta voidaan paikata kannustamalla entistä enemmän esim. naisia mukaan työelämään, ja pidentämällä työuria. Joka tapauksessa on selvää, että ilman maahanmuuttoa Suomen väkiluku kääntyy laskuun 20 vuoden kuluessa. Väestön vanheneminen on totta jo useissa Euroopan maissa.

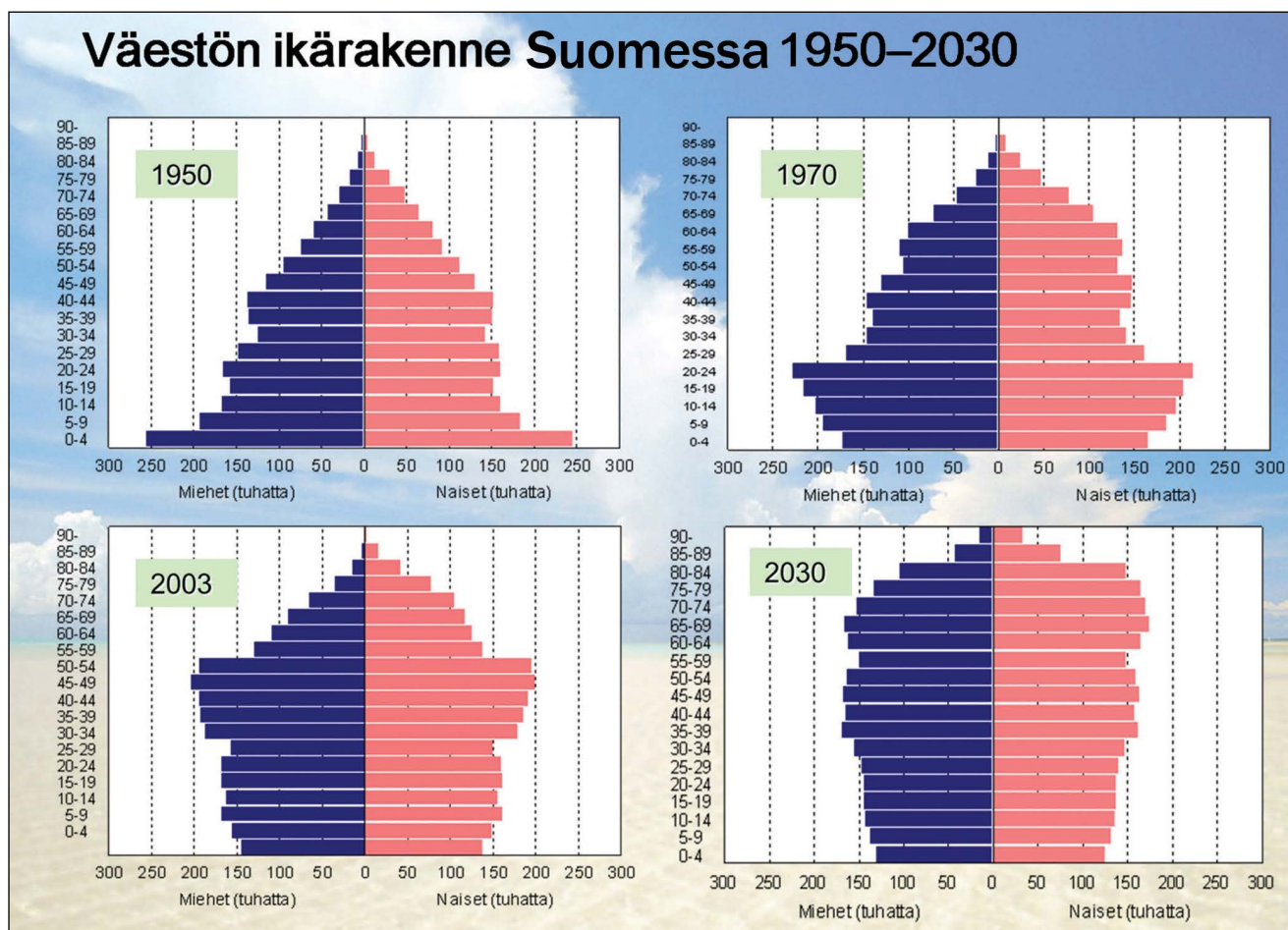
► **65 vuotta ja sitä vanhempien osuuden ennuste koko väestöstä.** Vanhusten määrän kasvu asettaa haasteita talouden kestävyydelle. Lähde: Eurostat (tps00002)

Lisätietoa:

Ellie Heikkilä & Maria Pikkarainen:
Väestön ja työvoiman kansainvälistyminen nyt ja tulevaisuudessa,
www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

► **Kantaväestön ja maahanmuuttajien ikärakenne Euroopan unionissa vuonna 2008.** Työikäisten osuus maahanmuuttajista on huomattavan suuri. Sen sijaan kantaväestön keskuudessa korostuvat vanhemmat ikäluokat. Lähde: Eurostat.

► **Väestön ikärakenne Suomessa 1950-2030.** Sotien jälkeen syntyneet suuret ikäluokat näkyvät selvästi ikärakenne-
teessa. Vuonna 1950-syntyneet ovat vuonna 2030 80-vuotiaita. Kuvio: Jouni Korkiasaari, Siirtolaisuusinstituutti.

MAAHANMUUTTAJAT, RASITE VAI RIKKAUS?

Janakkalaisperhe koki lauantaiamuna veret seisauttavan herätyksen, kun perheen äiti huomasi tuulikaapissa seisovan ulkomaalaistaustaisen miehen moottorisaha kädessä.

Iltalehti 21.5.2012

Julkisuudessa keskustelu maahanmuutosta on ollut vilkasta. Äänessä ovat niin poliitikot, kansalaiset, kuin viranomaisetkin. Toisinaan esiin pääsevät myös maahanmuuttajien näkemykset. Sekä maahanmuuttoon liittyviä etuja että ongelmia käsitellään. Media kuitenkin etsii ”meheviä” juttuja, jolloin esiin nousevat helposti vain tietynlaiset puolet, ja toimittajilla on houkutusena rakentaa vastakkainasetteluja. Ottaen huomioon maahanmuuton koko kirjon, mediahuomiota saavat korostetusti rikollisuuteen, ihmissalakuljetukseen, maastakarkoituksiin ja turvapaikanhakijoihin liittyvät jutut.

Vaikka negatiiviset puolet ovat korostuneet viimeaikoina joissain poliitikkojen kannanotoissa ja osassa kansalaiskeskustelua, media pääosin on luopunut avoimen rasistisesta uutisoinnista. Yhä voimistuva näkökulma on kuitenkin tarkastella maahanmuuttoa hyötynäkökulmien kautta. Inhimillisen näkökulman sijaan korostuu arviointi mm. maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Maahanmuuttajien oletetaan perustelevan Suomessa olemisensa työllä ja veronmaksulla.

Positiivisia kannanottoja

Positiivisina seikkoina on nostettu esiin mahdollisuus paikata työvoimapuutaa maahanmuutolla.

”Ikärakenteemme muutos tuo lähitulevaisuudessa ison tarpeen uudelle työvoimalle. Jos suomalaisilta työmarkkinoilta ei näihin tehtäviin tekijöitä löydy, miksi sulkea ovia muilta?”

Vuoden 2006 Työministeriön rahoittaman tutkimuksen mukaan maahanmuuttajan tukemiseen menee aluksi rahaa, mutta maahan muuttanut alkaa keskimäärin kuuden vuoden kuluttua jo tuottaa enemmän mm. verotuloja, kuin kotouttamiseen kuluu rahaa. Maahanmuutto voidaan siis nähdä taloudellisena mahdollisuutena Suomelle.

”...monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus ovat niitä tekijöitä, joista luovuus ja uudet innovaatiot syntyvät. Ulospäin suuntautunut ja avoin Suomi pärjää tulevaisuudessa. Sisäänpäin kääntynyt ja sulkeutunut Suomi kiihtuu pois.”

”Meidän elinkeinoelämämme, meidän teollistumisemme historia on pelkästään sen varassa, että Suomeen on aina muutettu...”

Toisaalta on korostettu, että humanitääristen maahanmuuttajien vastaanotto on velvollisuus rikkaalle Suomelle.

► Turussa maahanmuuttajien asuminen on keskittynyt mm. Varissuon kaupunginosaan, jossa vieraskielisten osuus vuonna 2012 oli 38 %. Joissain Euroopan kaupungeissa havaittua valkoisen kantaväestön pako –ilmiötä (white flight) maahanmuuttajien suosimista kaupunginosista ei kuitenkaan Turussa ole juuri havaittu. Kuva: Samuli Lintula

”Kun tää yksi somalialainen tyyppi, joka oli syyllistynyt rikoksiin, lähetettiin takaisin Somaliaan, niin siitä kirjoitettiin lehdissä ja siitä tehtiin dokumentti. Just tosta tyyppistä. Miksi ei jostain muusta? Miksi se tyyppi, joka teki rikoksia ja lähetettiin takas kotimaahan kiinnosti?”

– Helena Oikarinen-Jabai(toim.): Mun stadi. Siirtolaisuusinstituutti 2012.

”Suomi on maailman rikkaimpia maita. Kertokaa minulle, mikä on se määrä, mihin Suomella on varaa. 90 prosenttia maailman pakolaisista on köyhissä kehitysmaissa. Minä oletan, että niillä mailla on paljon vähemmän varaa pitää pakolaisia kuin Suomella”

”Suojan antaminen pakolaisille on yksi arvokkaimpia asioita, mitä voimme tehdä.”

Muuttajien kulttuurin on nähty myös rikastuttavan suomalaista kulttuuria.

”Maahanmuuttajat ovat tuoneet tietoa erilaisista uskonnoista ja kulttuureista. – Maahanmuuttajat auttavat huomaamaan, että on muitakin kulttuurisia näkökulmia ja maailmankatsomuksia.”

Negatiivisia kannanottoja

Maahanmuuttoon negatiivisesti suhtautuvat ovat argumentoineet mm., että taloudellisesti maahanmuutto aiheuttaa Suomelle kustannuksia vastaanottokeskuksina ja sosiaalitulokina.

”Rahaa tähän [pakolaisten vastaanottoon] tuntuu riittävän lama-aikanakin jopa valtion tuputtamana, vaikka muualta kyllä karsitaan”

Maahanmuutto vie suomalaisilta työpaikat ja heikentää työehtoja.

”Olennaista minusta on saada suomalainen työvoima käyttöön ennen kuin tänne houkutellaan lisää työperäistä maahanmuuttoa”

”Ulkomailta tuleva halpatyövoiman uhkaan pitää suhtautua vakavasti. Yritykset käyttävät tällaista tilannetta sumeilematta hyväkseen”

Turvallisuuteen liittyvinä negatiivisina vaikutuksina on väitetty kasvavat maahanmuuttajien tekemät rikokset, maahan muuton kytkeytyminen järjestäytyneeseen rikollisuuteen, ja yhteydet terrorismiin.

”Me emme halua lähiöitä, joissa mellakoidaan tai joissa aiheutetaan huomattavia ongelmia, kiitos huonosti onnistuneet turvapaikkapolitiikan tai epäonnistuneen kotouttamisen”

Lisäksi on pelätty maahanmuuton rapauttavan perinteistä suomalaista kulttuuria ja vaarantavan esimerkiksi Suomessa suhteellisen pitkälle kehittyneen sukupuolten tasa-arvon. Voimakkaimmat vastustuksen argumentit ovat liittyneet ”rotuun” ja genetiikkaan.

Lisätietoa:

Anna-Maria Nykänen, *Hyöty vai haitta, uhka vai uhri? Argumentit maahanmuuton puolesta ja vastaan Suomessa vuosina 2003–2011*, www.siirtolaisuusinstituutti.fi/opintoaineisto

Sirkka Komulainen, *Porvarillisen idyllin vai pikku-Moskovan lapset? Monikulttuurisuuden vaikutus suomalaisperheiden koulupaikan valintaan Turussa*. Siirtolaisuusinstituutti.

HYÖDYT JA HAITAT

Maahanmuuton hyötyjä ja haittoja voidaan ajatella sekä lyhyellä, että pitkällä aikavälillä.

Lyhyt aikaväli:

Edut

- Työvoiman saanti, työvoiman kilpailukykyisempi hinta
- Uudet ideat, huippuosaajat, kontaktit
- Monilla valmis koulutus (ei tarvitse kallista peruskoulutusta)

Ongelmat

- Kustannukset: Vastaanotto, majoitus, byrokratia, koulutus, terveydenhoito, työttömyyskustannukset
- Sopeutumisongelmat (molemmien puolin), kantaväestön ja muuttajien ongelmalliset suhteet, rasismi, rikollisuus
- Maahanmuuttajien korkea työttömyys ja alhainen työllisyysaste
- Yksilöiden turhautuminen

Pitkä aikaväli:

Edut

- Työelämän ja talouden kansainvälistyminen
- Väestörakenne, työikäisten riittävyys
- Verotulot
- Monikulttuurisuus, suvaitsevaisuus
- Geeniperinnön rikastuminen

Ongelmat

- Huono-osaisten eriytyneet etniset asuntokeskittymät
- Maan valtakielien oppimattomuus

KYSYMYKSIÄ JA TEHTÄVIÄ

Näiden tehtävien tavoitteena on auttaa koululaista asettumaan maahanmuuttajan asemaan, oivalta-
maan miten monipuolisesta ilmiöstä on kyse, ja huomaamaan, millaiset yhteiskunnan rakenteet ja toi-
mijat vaikuttavat yksilöiden elämään.

TEHTÄVÄ 1

Jakakaa ohessa olevat maahanmuuttajien tarinat (s. 55–57) pienryhmille tai kotitehtäväksi. Jokainen
ryhmä esittelee saamansa tarinan muille. Tarinan voi esittää myös pienenä näytelmänä.

Pohdittavia kysymyksiä:

- Miksi henkilö on lähtenyt kotimaastaan?
- Ovatko kotimaan työntävät vai kohdemaan vetäjät tekijät olleet voimakkaammat?
- Onnistuiko muutto helposti? (väliintulevat tekijät)
- Kuinka henkilö on kotoutunut uuteen maahan?
- Jos miettii eri asemassa olevia maahanmuuttajia, niin mihin ryhmään kukin tarina parhaiten
kuuluu (EU-kansalaiset, EU:nulkopuolelta saapuvat, humanitäärisistä syistä saapuvat, pape-
rittomat)?

Kaikki tarinat ovat oikeiden maahanmuuttajien kokemuksia.

Tarina 3 on julkaistu alun perin Kaisa Viitasen ja Katja Tähjän kirjassa ”Paperittomat”.

Tarina 4 on julkaistu alun perin Suomen Ekumeenisen Neuvoston, Ekumeenisen vastuuviikon verk-
kosivuilla.

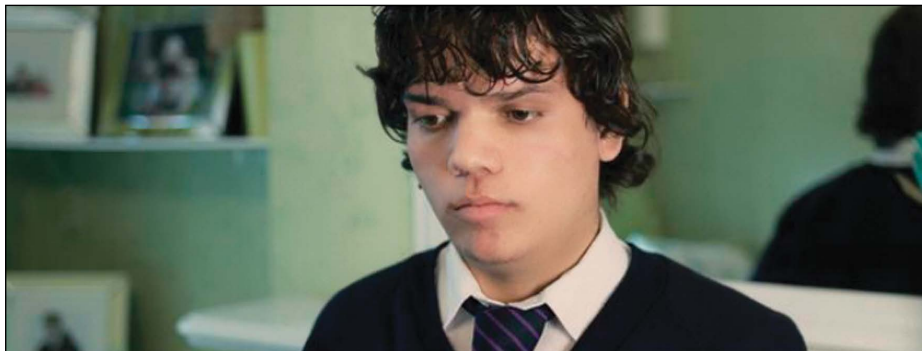
TEHTÄVÄ 2

Katsokaa lyhytelokuva ”The Immigrant”. www.doylehooper.com/The_Immigrant.html

Elokuva kestää noin 10 minuuttia. Filmissä on muutama repliikki, jotka on puhuttu tai tekstitetty
englanniksi, mutta filmin voi katsoa vaikkei englantia osaisikaan.

Arviolta noin 15-vuotias afgaanipoika matkustaa Eurooppaan rekan kyydissä. Hän saapuu Iso-Bri-
tanniaan ja yrittää sopeutua sikäläiseen kouluun. Elokevassa käsiteltäviä asioita ovat paperiton maa-
hanmuutto, kotoutuminen ja yksinäisyys. Englantia osaamaton poika tuntuu jäävän eristyksiin, mutta
toisaalta jalkapallo yhdistää.

Filmin on ohjannut ja tuottanut Doyle Hooper.

Pohdittavia kysymyksiä:

- Mitä ajatuksia elokuva herättää?
- Miksi poika on lähtenyt matkalle?
- Miksi poika matkustaa rekan kyydissä?

- Missä hänen vanhempansa ovat?
- Miksi rekankyydissä matkustavat lähtevät kiireesti juoksemaan luokun avauduttua?
- Millainen oli mielestäsi pojan vastaanotto koulussa?
- Mistä sopeutumisvaikeudet uuteen kouluun johtuvat?
- Miten asiat olisi voinut hoitaa paremmin?
- Millainen tunnelma elokuvan lopussa jää? Mitä voisi tapahtua seuraavaksi?
- Miten itse toimisit vastaavassa tilanteessa?

TEHTÄVÄ 3

- Millaisia asioita siirtolaisuuteen liittyen käsitellään uutisissa? Etsikää esimerkiksi viisi juttua sanomalehdistä tai verkkolehdistä. Osa oppilaista voi esimerkiksi pyytää esittelemään löytämiään artikkeleita.

Pohdittavia kysymyksiä:

- Millaisia siirtolaisia artikkeleissa esiintyy? Miksi he ovat siirtolaisia, millaisessa asemassa he ovat?
- Ketä jutuissa haastatellaan? Mitä tahoja käytetään asiantuntijoina?
- Antavatko jutut positiivisen, negatiivisen, vai neutraalin kuvan siirtolaisuudesta?

TEHTÄVÄ 4

Toimikaan ryhmissä tai yksittäin ja etsikää haastateltavaksi Suomeen tulleita maahanmuuttajia. Pohjana voi käyttää esimerkiksi tehtävän 1 kysymyksiä, mutta ryhmä voi kehittää kysymykset myös itse.

Haastattelut voi myöhemmin esitellä luokassa, tai asettaa kaikkien luettavaksi esimerkiksi luokan seinälle. Haastateltavan niin halutessa on syytä olla paljastamatta tämän henkilöllisyyttä.

NETTITEHTÄVIÄ

Tehtävien vastaukset on tarkoitettu etsittäväksi googlettamalla internetistä, tunnilla tai kotitehtäväksi.

1. Ensimmäiset suomalaisetkin olivat ”ulkomaalaisia”. Milloin ja mistä he tulivat?
2. Mikä on EU:n rikkain maa? Entä köyhin?
3. Montako pakolaista maailmassa suurin piirtein on nykyisin?
4. Montako turvapaikkahakemusta Suomeen tehtiin viime vuonna?
5. Mitä tarkoittaa sana kiintiöpakolainen? Mikä on Suomen kiintiö?
6. Missä Euroopan maassa on eniten maahanmuuttajia?
7. Missä Suomen kaupungissa on eniten maahanmuuttajia?
8. Laki kotoutumisen edistämisestä annettiin vuonna 2010 ja tuli voimaan 2011?
Mikä on lain ensimmäisen pykälän mukaan lain tarkoitus?
9. Mitä tekee Maahanmuuttovirasto?
10. Paljonko Suomessa oli viime vuonna suomea puhuvia henkilöitä?
Entä ruotsia puhuvia?
Entä montako muita kieltä puhuvaa Suomessa yhtensä asui?

Henkilö 1

Synnyin ja vartuin pienessä kylässä Kiinassa. Muutin perheeni mukana kaupunkiin ollessani 14 vuotta. Muutimme, koska isäni halusi perustaa kaupan. Kun pääsin collegeen vuonna 2006, valitsin englannin kielen pääaineekseni. Halusin tietää enemmän ulkomaailmasta. Halusin kuulla ja vaihtaa ajatuksia muista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.

Opintojeni aikana osallistuin aktiivisesti opiskelijaelämään. Olin mukana englanninkielisissä keskusteluissa, autoin köyhiä vanhuksia ja koetin kehittää kommunikointitaitojani ja saada tietoa maailmasta. Olin myös usein mukana järjestämässä opiskelijajuhlia.

Ollessani collegen kolmannella luokalla opettajani Venäjältä, Kanadasta ja Yhdysvalloista auttoivat minua kirjoittamaan opinnäytetyön. Kirjoittamani aine valittiin kansainväliseen konferenssiin Etelä-Koreassa. Pääsin ensimmäistä kertaa esittämään ajatuksiani ulkomaille. Samaisessa konferenssissa tapasin opiskelijoita Malesiasta, Suomesta ja Britanniasta. He kannustivat minua hakemaan opiskelupaikkaa omista maistaan. Myöhemmin osallistuin samankaltaisiin kansainvälisiin konferensseihin Thaimaassa ja Kamputseassa.

Kun valmistuin 2010, päätin hakea jatko-opintopaikkaa maista joiden opiskelijoihin olin törmännyt Etelä-Koreassa. Onnekseni tulin valituksi kaikkiin kolmeen maahan! Tiesin, että Suomi oli tunnettu korkealuokkaisesta ja ilmaisesta opetuksesta, joten päätin tulla Suomeen. Lupa-asiat hoituivat helposti, lähetin viranomaisten vaatimat asiakirjat, ja pääsin muuttamaan.

Olen nyt suomalaisessa yliopistossa ja kirjoitan graduani. Toivon valmistuvani pian ja pääseväni hakemaan tohtorinopintoihin tai työpaikkaa. Toivon menestyväni. Pidän paljon Suomesta ja nautin Suomen rauhallisesta luonnosta”

► Lähde: haastattelu 2012

Henkilö 2

Synnyin Ludvikassa, Ruotsissa. Opiskelin teleteknikoksi Polhemsin koulussa Gävlessä ja työskentelin Erikssonilla. Olen asunut ympäri Ruotsia: Gävlessä, Söderhamnissa, Örnsköldsvikissä, Härnösandissa ja Skellefteåssa. Tunnen Gävlen olevan kotini. Isäni ja veljeni asuvat siellä. Vanhempi siskoni muutti Kanadaan.

Löysin tulevan suomalaisen vaimoni netin Kamrat-keskustelupalstalta kesällä 2004. Alkuun viestittelimme vain netissä, mutta pian puhuimme jo puhelimesta, ja lokakuussa kävin tapaamassa häntä Suomessa. Seuraavan kerran matkasin Suomeen seuraavana pääsiäisenä. Sillä kertaa viivyin melkein koko kesän. Lopulta syksyllä päätin muuttaa pysyvästi Suomeen.

En osannut suomea, eikä minulla ollut Suomessa työpaikkaa. Rakkaus tapaamaani naiseen sai minut kuitenkin muuttamaan. Puolen vuoden kuluttua löysin töitä osa-aikaisena puistotyöntekijänä. Lopulta sain koko-aikatyön kiinteistöhoitajana. Samana vuonna ostimme vaimoni kanssa talon.

Muutto Suomeen sujui helposti. Minun tarvitsi vain rekisteröityä maistraattiin ja hankkia suomalainen henkilötunnus. Sen jälkeen pystyin ilmoittautumaan työnhakijaksi ja alkaa etsiä töitä. En saanut apua suomen kielen oppimisessa, mutta ilmoittauin itse kansalaisopiston kielikurssille. Opetusta oli vain kaksi kertaa viikossa, enkä tuntenut edistyväni opinnoissa, joten jätin kurssin kesken.

Kesti noin viisi vuotta ennen kuin aloin tuntea suomalaisen yhteiskunnan omakseni ja aloin tuntea oloni kohtaisaksi täällä. Ihan helppoa Suomeen sopeutuminen ei ollut. Ihmiset tuntuivat hieman happamilta ja negatiivisilta verrattuna ruotsalaisiin. Alussa hermostuin myös esimerkiksi sellaisista pienistä asioista, kuin etten löytänyt kaupasta niitä tuotteita, joihin olin tottunut. Yhdessä vaiheessa ajattelin jo muuttaa takaisin Ruotsiin kun en oppinut suomea, ja työpaikka oli epävarma.

Nyt viihdyn Suomessa hyvin, vaikken olekaan oppinut kieltä. Siinä auttaa, että asun kaksikielisessä kaupungissa. Joskus tunnen oloni edelleen ulkopuoliseksi esimerkiksi työpaikalla. Side Ruotsiin on säilynyt vahvana, olenhan kasvanut siellä. Toisaalta en tiedä muutanko sinne enää koskaan takaisin.

► Lähde: haastattelu 2012

Henkilö 3

Asuimme Kerkukin kurdikaupungissa. Mieheni Greeb oli töissä satelliittitelevisioita myyvässä liikkeessä, minä hoidin lapsia kotona. Meillä oli tilava ja viihtyisä asunto. Rauhasta ei ollut minkäänlaista toivoa. Ihmisiä ammuttiin, ja kaduilla räjähteli. Alueella oli monta rikollisryhmää, jotka järjestivät räjäytyksiä jopa sairaaloissa. Pelottavimpia olivat jengit, jotka sieppasivat lapsia lunnasrahojen toivossa.

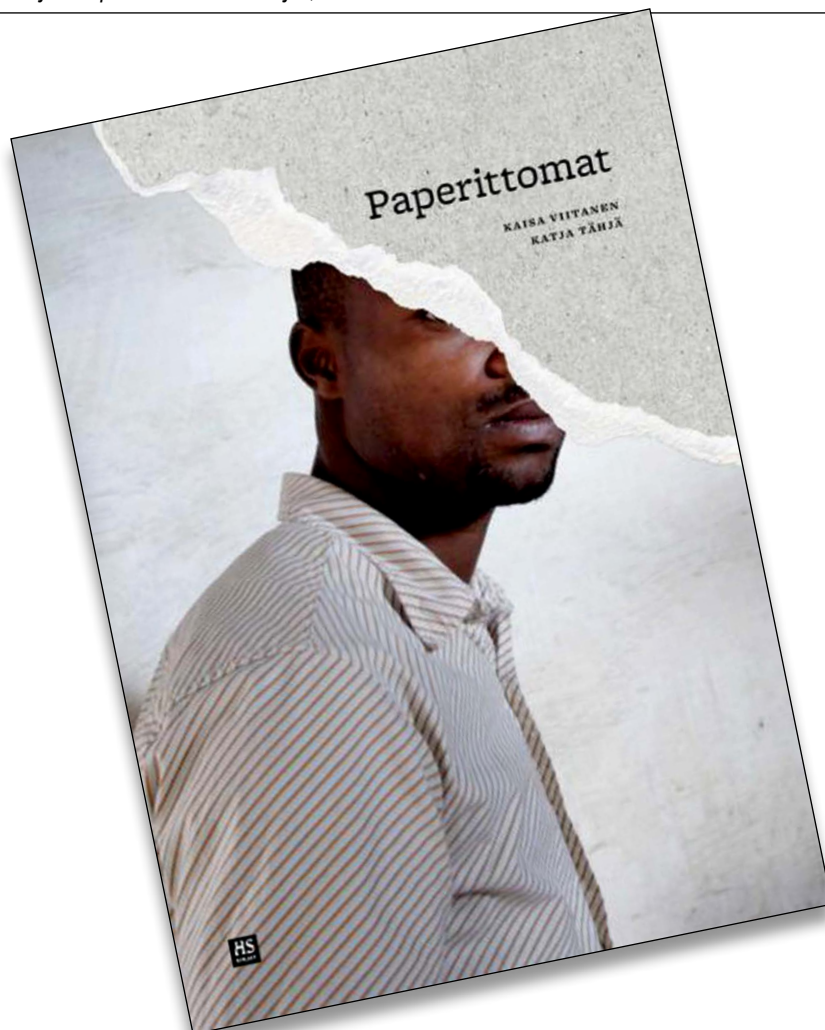
Myimme kotimme ja saimme siitä noin 5 000 euroa, mutta se ei riittänyt lentoihin. Salakuljettajalta ostetut väärennetyt passit, viisumit ja lentoliput Eurooppaan olisivat maksaneet 40 000 euroa. Meidän oli paettava maaitse. Reitti Turkkiin vuorten yli oli vaarallinen, ja edellisellä viikolla äiti ja lapsi olivat kuolleet siellä.

Jouduimme taivaltamaan vuorilla kolme vuorokautta. Matka oli raskas. Vaatteemme olivat läpimärät. Jalkapohjien nahka hiertyi irti, ja lopulta varpaankynnet irtosivat. Onneksi vuorilla ei ole rajavalvontaa, ja pääsimme Turkkiin. Jatkoimme Ateenaan, jossa meillä onneksi oli tuttu kurdiperhe. Asuimme ystäviemme luona kaksi kuukautta, mutta pidemmälle ei kymmenen ihmistä voi elää kolmen huoneen talossa.

Mieheni löysi Ateenasta siivoustöitä, ja saimme säästettyä vuokrausnonn takuurahat. Tuttava löysi meille sopivan kaksion. Kun omistaja kuuli, että olimme maassa laittomasti, hän kieltäytyi vuokraamasta asuntoa meille ilman asuintodistusta. Mieheni oli pakko mennä rekisteröitymään Ateenan viranomaisille, jotta hän saisi sen. Se oli helppoa: hän vain ilmoitti asuvansa Ateenassa. Emme olisi halunneet sitä todistusta, sillä se ei ole mikään oikea oleskelu eikä työlupa. Mieheni on yhä maassa laittomasti, ja mikä pahinta, nyt Kreikan viranomaisilla on hänen sormenjälkensä.

Vaikka Kreikassa ei tarvitse pelätä kuolemaa, en halua jatkaa tällaisessa epävarmuudessa. Meidän pitäisi jo jatkaa matkaa. Olemme selvittäneet miten voisimme päästä Suomeen. Salakuljettajat kertovat hinnaksi 11 000 euroa. Mistä me sellaiset rahat saisimme? Tavallisia lentolippuja emme voi ostaa, sillä meillä ei ole viisumia Eurooppaan. Automatka Euroopan halki voisi olla vaarallinen, koska minun pitää päästä Suomeen törmäämättä viranomaisiin. Jos jään jossain kiinni, minulta otetaan sormenjäljet ja myöhemmin minut palautetaan aina siihen maahan. Jos saisimme Suomesta turvapaikan, voisimme muuttaa sinne koko perhe ja aloittaa uuden elämän.

► Lähde: Viitanen, Kaisa & Tähjä, Katja: *Paperittomat*. HS Kirjat, 2010

Henkilö 4

Olen syntynyt Sarajevossa, Bosnia- ja Hertsegovinassa, joka silloin oli Jugoslavian osavaltio. Bosnia on ollut oma valtio vuodesta 1995 ja Sarajevo on Bosnian toinen pääkaupunki. Bosnian sisällissodan jälkeen ihmiset jaetaan uskon mukaan etnisiin ryhmiin, eli Bosnian Kroaatti (roomalaiskatolinen), Bosnian Serbi (ortodoksi) ja Bosnjakki (islamin uskoinen). Etu- ja sukunimi kertovat kaiken tässä tapauksessa, ja minä kuulun Bosnian serbeihin, koska olen uskonnoltaan ortodoksi.

Olin viisitoistavuotias kun Bosnian levottomuudet alkoivat 1992. Olin lyseon ensimmäisessä luokassa ja sinä vuonna vanhan ajan lyseo oli palanut takaisin lukiodien ohella. Lyseossa palattiin vanhaan opetussuunnitelmaan, jossa latinan kielestä tehtiin pakollinen aine. Luokalla oli 30 oppilasta eri etnisistä ryhmistä ja nuorten sosiaalinen elämä oli vilkasta. Yhtenä huhtikuuisena päivänä, matematiikan kokeen jälkeen minua tultiin hakemaan kesken koulupäivää. Isäni odotti lyseon pihalla ja seuraavaksi menimme hakemaan pikkusiskoni yläasteelta. Äiti oli jo kotona ja meille vaan sanottiin että olemme lähdössä isovanhempien luo Serbiaan Belgradiin ja viikonlopuksi piti si pakata laukku matkaan. Tästä alkoi meidän matka pois kotikaupungista Dobojusta, kohti Serbian pääkaupunkia Belgradia ja huhtikuun lopussa 1992 saavuimme koko perheen voimiin Suomeen.

Syy kotikaupungin jättämiselle selvisi minulle ja siskolle matkalla Belgradiin osittain ja lopullisesti kun saavuimme Suomeen. Levottomuudet lähestyivät Doboja, ja kukaan ei tiennyt, mitä seuraavaksi tapahtuu. Saavuttuamme Suomeen menimme perhetuttujemme luo Laihialle ja yritimme saada yhteyttä sukulaisiin, jotka jäivät Dobojiin. Yhteydet katkesivat vapun tienoilla 92, ja virallisesti Dobo oli saarrettu, ja kukaan ei pääsyt kaupungista ulos eikä sisään. Sisällissota puhkesi Doboissa, ja sovussa asuneet kaupunkilaiset jakaantuivat omiin etnisiin ryhmiin. Naapurit ja perheet käänsivät selkensä toisilleen, ja Bosnian asukkaat jakautui hetkessä kolmeen etniseen ryhmään.

Meidän perhe asettui asumaan lopuksi Hämeeseen ja aloimme tutustua suomalaisen kulttuuriin, koulutusjärjestelmään ja työelämään. Kielimuuri oli ensimmäinen este, joka siskoni ja minä ylitimme nopeasti vuodessa ja vanhempamme seurasivat perässä. Naapurit tulivat vähitellen tutuiksi ja löysimme Hämeenlinnasta ortodoksisen kirkon ja seurakunnan.

Vaikka en ole syntynyt Suomessa, pidän kotipakanani Hämeenlinnaa. Hämeellä on erityinen paikka sydämesäni, vaikka olen asunut pidempää Helsingissä. Kun liikun Hämeenlinnan kaduilla näen paljon tuttuja ja heidän kanssa on kiva pysähtyä, vaihtaa kuulumisia ja tuntee itsensä osana maisemaa.

► Lähde: Suomen Ekumeeninen Neuvosto, <http://www.vastuuviikko.fi>

EUROOPAN UNIONI JA VAPAA LIIKKUVUUS

Euroopan yhdentymisellä on ollut huomattava vaikutus eurooppalaisten elämään. Verisesti keskenään taistelevien kansallisvaltioiden sijaan Eurooppa on nyt monin tavoin yhtenäinen. Lukuisten sopimusten myötä valtioiden rajat Euroopassa matkaavalle alkavat hämärtyä: rajatarkastukset ovat kadonneet, useimmissa maissa on käytössä sama valuutta, EU-kansalaisia ainakin periaatteessa kohdellaan yhdenveroisesti. Eurooppalaisella sairaanhoitokortilla pääsee hoitoon toisessa EU-maassa.

Eurooppa on suomalaiselle nuorellekin avoin. Se ei tarkoita ainoastaan matkustamista, vaan myös mahdollisuutta opiskeluun, työntekoon ja asumiseen missä tahansa Euroopan maassa verrattain vaivattomasti. Maailmalle lähtö, vaikka vähäksikin aikaa, on mahdollisuus kokea ja oppia jotain uutta, jota ei kannata jättää käyttämättä!

SODAN JÄLKEEN UNELMA YHTEISTYÖN EUROOPASTA

Kaikissa EU-jäsenvaltioissa vietetään 9. toukokuuta Eurooppa-päivää. Eurooppa-päivän vietto juontaa juurensa vuoteen 1950. Silloin - 9. toukokuuta - Ranskan ulkoministeri Robert Schuman lausui Euroopan yhdentymisen syntysanat.

Tuon julistuksen laatijaa, hallituksen neuvonantajaa Jean Monnet`a ja Robert Schumania pidetään Euroopan yhdentymisen isinä. Schumanin julistuksessa pohjustettiin Euroopan taloudellista ja poliittista yhdistymistä kolmannen maailmansodan estämiseksi.

www.eurooppa-paiva.fi

1900-luvun alkupuolella Eurooppa koki kaksi suursotaa: ensimmäisen ja toisen maailmansodan. Sotien repimässä Euroopassa alettiin miettiä, kuinka sodat voitaisiin tulevaisuudessa estää.

Useat valtionjohtajat, kuten Saksan liittokansleri Konrad Adenauer ja Ranskan ulkoministeri Robert Schuman, tulivat siihen tulokseen, että vain Euroopan yhdistyminen takaisi rauhan. Yhtenä esikuvana tälle yhdistymiselle toimi Amerikan Yhdysvallat.

Lähentyminen alkoi vuoden 1951 Euroopan hiili- ja teräsyhteistyöllä, johon liittyi kuusi Euroopan maata. Ajateltiin, että kun tärkeimmät sotimiseen tarvittavat raaka-aineet, hiili ja teräs, olivat yhteisen sääntelyn piirissä, ei kukaan pystyisi käynnistämään uutta sotaa. Ennen kaikkea oli tärkeää, että vanhat kiistakumppanit, Ranska ja Saksa, tekivät yhteistyösopimuksen.

Eurooppalainen yhteistyö otti tärkeän askeleen *Rooman sopimusten* myötä vuonna 1957. Saksan liittotasavalta, Belgia, Ranska, Italia, Luxemburg ja Alankomaat sopivat mm. vapaakauppasopimuksen maiden välillä, tavoitteena yhteismarkkinoiden luominen. Myöhemmin näistä sopimuksesta kehittyi ensin Euroopan yhteisö ja lopulta Euroopan unioni.

Euroopan unioniin kuuluu nykyisin 27 valtiota, eli lähes kaikki läntisen Euroopan maat. Yhteensä näissä maissa asuu yli 500 miljoonaa ihmistä. Ne muodostavat poliittisen ja taloudellisen liiton, joka ei kuitenkaan ole Yhdysvaltojen tapaan liittovaltio, vaan jokainen jäsenvaltio on itsenäinen. Valtiot ovat sopineet useita sitovia sopimuksia keskenään, joissa määrätään unionin tavoitteista eri toimialoilla ja osittaisesta päätösvallan siirtämisestä EU:lle.

Euroopan unionin keskeinen tavoite yhä nykyäänkin on turvata rauha jäsenvaltioiden välillä. Unioni lisää käytännön yhteistyötä maiden välillä, pyrkii parantamaan Euroopan taloudellista kilpailukykyä maailmassa ja pyrkii varmistamaan kansalaisten turvallisuuden, sekä takaamaan kansalaisille mm. vapauten, ihmisarvoon ja tasa-arvoon liittyviä oikeuksia.

Lisätietoa:

Eurooppatiedotus, Perustietoa EU:sta, www.eurooppatiedotus.fi

JOKAINEN SUOMALAINEN ON MYÖS EU-KANSALAINEN

Euroopan unionin korkeimman tason lainsäädännön, EU:n perustussopimuksen mukaan:

”Unionin kansalainen on jokainen, jolla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus. Unionin kansalaisuus täydentää, mutta ei korvaa jäsenvaltion kansalaisuutta.”

Jokainen Suomen kansalainen on siis myös EU-kansalainen. Toisaalta kukaan ei voi olla pelkästään EU-kansalainen.

Käsite EU-kansalaisuus syntyi *Maastrichtin sopimuksen* myötä vuonna 1992. EU-kansalaisuuden lisäksi sopimuksessa päätettiin Euroopan yhteisön kehittämisestä Euroopan unioniksi, sekä otettiin tavoitteeksi yhteiseen valuuttaan siirtyminen.

Euroopan tasolla pätevät vapaudet ja oikeudet koottiin vuonna 2000 Euroopan unionin *perusoikeuskirjaksi*, jossa luetellaan yksilön oikeuksia uskonnon vapaudesta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Kirjassa on myös lueteltu hyvin yksityiskohtaisia oikeuksia, kuten oikeus solmia avioliitto. Sopimuksesta tuli laillisesti sitova *Lissabonin sopimuksen* myötä. Perusoikeuskirjan oikeudet löytyivät pääosin ennestään myös Suomen perustuslaista.

Perusoikeuskirjaan sisältyy kuitenkin myös nimenomaan EU-kansalaisuuteen liittyviä oikeuksia. EU-kansalaisilla on tiettyjä lainsäädännössä määrättyjä oikeuksia, kuten:

- Oikeus oleskella perheensä kanssa missä tahansa unionin alueella.
- Osallistua Euroopan parlamentin vaaleihin ja kunnallisvaaleihin sekä ehdokkaana, että äänestäjänä siinä maassa, jossa asuu.
- Oikeus saada suojelua minkä tahansa EU-valtion diplomaatti- ja konsuliviranomaisilta, esimerkiksi niissä Euroopan ulkopuolisissa maissa, joissa ei ole hänen oman maansa konsulaattia. Suojelua on tarjottava samoin ehdoin, kuin jos henkilö olisi maan oma kansalainen. Suurlähetystön tai konsulaatin tarjoama suojelu voi olla esimerkiksi: avustamista kuolemantapauksissa, avustamista tilanteissa, joissa henkilö on joutunut pidätetyksi, vangituksi, tai rikoksen uhriksi.
- Valitus- ja vetoamisoikeus mikäli kokee oikeuksiaan rikotun. EU-kansalaisella on oikeus vedota mm. Euroopan parlamenttiin tai valittaa Euroopan oikeusasiamiehelle. Parlamentin vetoamusvaliokunnalle voi valittaa esimerkiksi kansallisen viranomaisen toiminnasta. Oikeusasiamiehelle kanneltavia seikkoja ovat esimerkiksi hallinnolliset virheet ja laiminlyönnit, syrjintä, toimivallan väärinkäyttö sekä tarpeettomat viivästykset.
- Kansalaisoikeudet vahvistuivat vuoden 2009 Lissabonin sopimuksessa, jonka yhtenä osana kansalaiset saivat oikeuden tehdä kansalaisaloitteita Euroopan komission toimivaltaan liittyvillä aloilla. Kansalaisaloitteella kansalaiset voivat pyytää Euroopan komissiota ehdottamaan lainsäädäntöä sen toimivaltaan kuuluvilla aloilla. Aloite vaatii kuitenkin taakse mm. miljoonan muun Euroopan kansalaisen allekirjoituksen. Allekirjoituksia on oltava vähintään seitsemästä eri jäsenvaltiosta, ja ne on kerättävä vuoden sisällä. Käytännössä tuen kerääminen voi tapahtua sekä sähköisesti, internetissä, että paperilomakkeella. Euroopan komissio tarjoaa työkaluja internet-keräyksen toteuttamiseksi.

EU-kansalaisella on myös monia muita oikeuksia, kuten kuluttajansuojaan ja EU-tiedon saantiin, liittyviä.

Kuva: Brian Nelson (www.flickr.com)

Tuupovaarasta Euroopan parlamenttiin

Ari Vatanen syntyi Tuupovaarassa vuonna 1952. Vuonna 1981 hän ajoi Ford Escortilla ensimmäisenä suomalaisena rallin maailmanmestariksi. Pariisi-Dakar -rallin Vatanen voitti useina vuosina 1980- ja 1990-luvuilla. Nykyisin hän asuu Etelä-Ranskassa, mutta on edelleen Suomen kansalainen.

Ralliuran lisäksi Vatanen on tehnyt uraa politiikassa. Ensimmäisen kerran hänet valittiin Euroopan parlamenttiin Suomessa vuonna 1999. Seuraavissa vaaleissa hän kuitenkin asettui ehdokkaaksi ja tuli valituksi asuinmaassaan Ranskassa Union pour un Mouvement Populaire -puolueen ehdokkaana, ja käytti näin EU-kansalaisen oikeutta asettua ehdolle asuinmaassaan.

Lisätietoa:

Euroopan komissio, EU-kansalaisuus, www.ec.europa.eu/justice/citizen/

Euroopan parlamentti, kansalaisaloite, www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/001eb38200/Kansalaisaloite.html

Eurooppatiedotus, www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?nodeid=37772

Europa, Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä, www.europa.eu/legislation_summaries/

EU JA VAPAA LIIKKUVUUS

Credit © European Union, 2012

Euroopan kansalaisilla on tietyin rajoituksin oikeus liikkua, oleskella ja tehdä töitä missä tahansa Euroopan unionin alueella.

Vapaus liikkumiseen pohjautuu Euroopan yhteisön jäsenmaiden 1985 hyväksymään toimintaohjelmaan (Valkoinen kirja) sisämarkkinoiden luomisesta. Toimenpideohjelman tavoitteena oli tavaroiden, ihmisten ja pääoman liikkuminen, ammatinharjoituksen vapaus, sekä muiden vapaaseen kauppaan vaikuttavien rajoitusten purkaminen ja lainsäädännön yhdenmukaistaminen. Yleisesti puhutaan neljästä perusvapaudesta: tavaroiden, palvelujen, henkilöiden ja pääoman vapaasta liikkuvuudesta.

Vapauksien ja Euroopan sisämarkkinoiden tarkoituksena on jäsenvaltioiden välisen kaupan ja kilpailun esteiden poistaminen, kilpailukyvyyn parantaminen, sekä yhteenkuuluvuuden lisääminen. Sisämarkkinoiden tehostaminen kuului keskeisenä osana myös vuonna 2000 sovittuun *Lissabonin strategiaan* (huom. eri asia kuin 2009 Lissabonin sopimus).

Kilpailukyvyyn kannalta vapaa liikkuvuus on nähty oleellisena, sillä Eurooppa kilpailee samoilla maailmanmarkkinoilla mm. Yhdysvaltojen, Kiinan ja Intian kanssa. Myös näillä mailla on takanaan suuret sisämarkkinat. Yksittäisten pienten Euroopan maiden koetaan olevan vaikea kilpailla näiden isojen maiden kanssa yksinään.

Schengenin sopimus

Merkittävä fyysistä liikkuvuutta koskeva sopimus solmittiin symboliikkaa korostaen Luxemburgin ja Saksan rajajoella Schengenin pikkukaupungissa vuonna 1985. Ns. Schengenin sopimus poisti kaikki henkilötarkastukset yhteisillä rajoilla, riippumatta matkustajan kansallisuudesta.

Alun perin sopimuksessa oli mukana viisi maata: Alankomaat, Belgia, Luxemburg, Ranska ja Saksan liittotasavalta. Schengen-alue on sittemmin laajentunut, ja koskee nykyisin 26 eurooppalaista maata. Sopimuksesta on tullut osa EU:n perussopimuksia. Euroopan unionin maista mukana ovat kaikki jäsenet lukuun ottamatta Iso-Britanniaa ja Irlantia. Suomi on

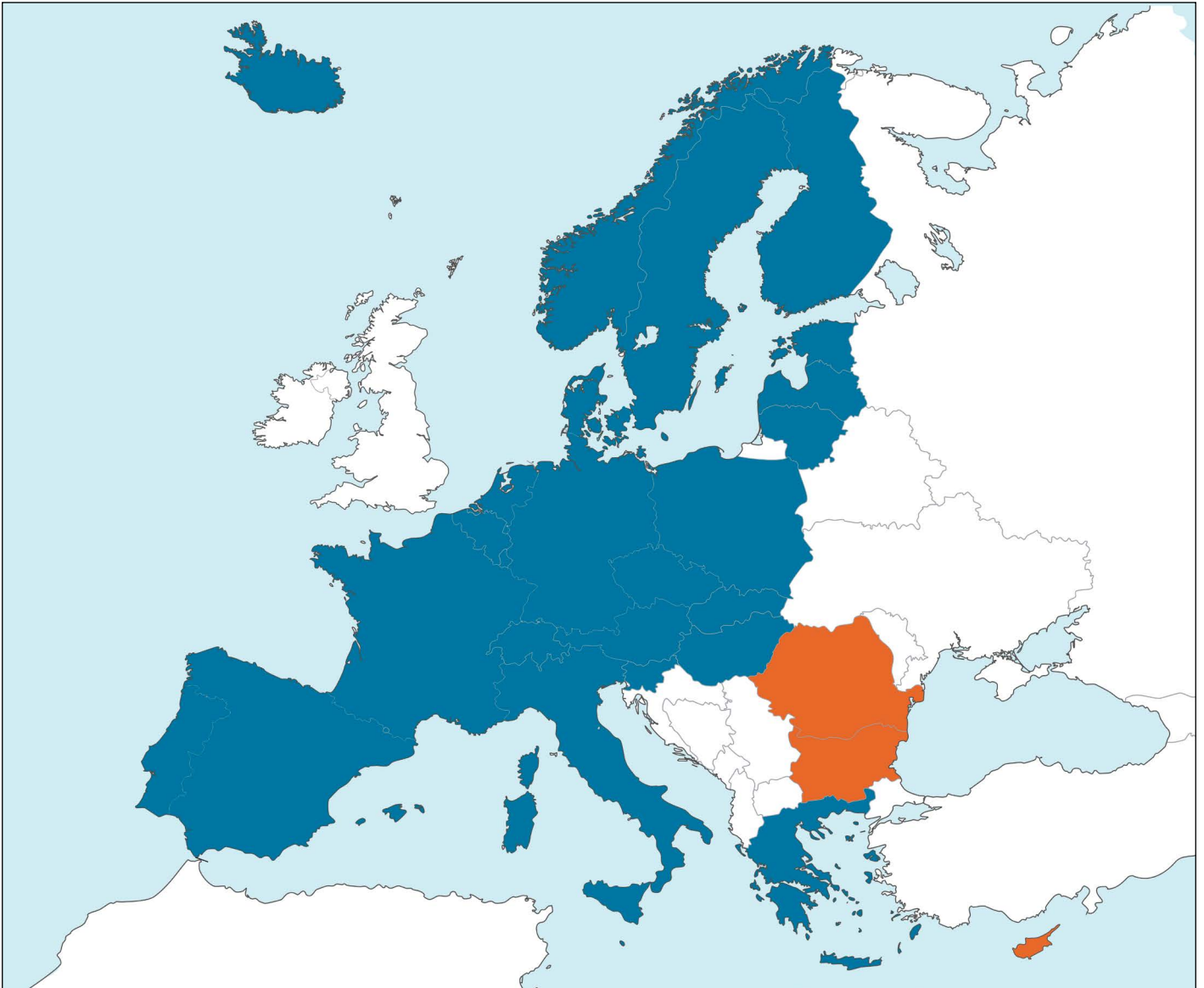
Credit © European Union, 2012

Ensimmäinen kansalaisaloite

Yksi ensimmäisistä kansalaisaloitteista, jolle oli mahdollista alkaa keräämään kannattajia, oli aloite EU:n vaihto-ohjelmien, kuten Erasmus-ohjelman, kehittämiseksi. Aloitteen käynnistäjät toivoivat ohjelman kehittämisen parantavan kansalaisten välistä solidaarisuutta ja lisäävän aikaa, jonka eri maiden ihmiset viettäisivät toisissa maissa.

Ensimmäisten aloitteiden joukossa oli myös aloite roamingmaksujen poistamiseksi matk puheluista Euroopan sisällä, aloite eläinkokeiden kieltämiseksi, aloite aborttien vähentämiseksi ja aloite EU-kansalaisoikeuksien muuttamiseksi niin, että Euroopan parlamentti- ja kunnallisvaalien lisäksi kansalaiset voisivat äänestää kaikissa asuinmaansa vaaleissa.

► **Schengen-valtioita ovat EU-maat:** Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Kreikka, Latvia, Liechtenstein, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Suomi, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. Lisäksi mukana ovat: Islanti, Norja ja Sveitsi. Tulevia maita ovat Bulgaria, Romania ja Kypros. Kartta: Olavi Hartonen

siis Schengen-maa. EU-maista myöskään Bulgaria, Romania ja Kypros eivät vielä vuonna 2012 sovelle Schengenin sopimusta täysimääräisesti. EU-maiden lisäksi mukana ovat Norja, Islanti ja Sveitsi.

Käytännössä Schengenin sopimus tarkoittaa, ettei sopimukseen kuuluvien maiden rajoilla tehdä henkilöiden tarkistuksia, eikä matkustusasiakirjoja tarvita rajalla. Matkustajan on kuitenkin pidettävä henkilötodistus mukanaan, jonka viranomaiset voivat tarkistaa.

Vastapainona vapaalle liikkumiselle Schengen-alueen sisällä, valvontaa alueen ulkorajoilla on tehostettu. Valvonnan tehostamisesta lisää luvussa "Fortress Europe – Eurooppa-linnake" (s. 45).

Lisätietoa:

Euroopan unioni, Sisämarkkinat,
europa.eu/pol/singl/

Euroopan komissio, Schengenin sopimus, www.ec.europa.eu/finland/news/press/101/10795_fi.htm

Finlex, Ulkoasiainministeriön ilmoitus Schengenin säännösten soveltamisesta, www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2001/20010023

Videomateriaalia:

EuroparlTV, Historia: Schengenin sopimus, www.europarl.europa.eu/fi/

EuroparlTV, Historia: EU:n sisämarkkinat,
www.europarl.europa.eu/fi/

”Mentiin aina pari pysäkkiä kerrallaan, noustiin vain katsomaan miltä kylä näytti. Euroopassa maiden rajat vaihtuu tiheään. Kertaakaan meiltä ei kysytty passia. Saattoi vain arvata koska oltiin uudessa maassa”

Matkustaminen Euroopassa

Euroopalla on tuhansien vuosien historia ja rikas kulttuuriperintö. Suhteellisen pienellä alueella onkin paljon koettavaa. Euroopan maiden yhteistyön tuloksena matkakohteet on myös entistä helpompi saavuttaa.

- Matkustettaessa Schengen-alueella matkalainen tarvitsee mukaansa vain henkilötodistuksen, kuten passin tai henkilökortin.
- Yhteinen raha euro on käytössä 16 Euroopan maassa, joten rahanvaihtoa ei tarvita ja hintojen vertailu on helppoa.
- Matkalta EU-maasta saa tuoda omaan käyttöön tuotteita rajoituksetta lukuun ottamatta joitakin tuotteita, kuten tupakkaa, alkoholia ja autoja.
- Yhdessä EU-maassa myönnetty ajokortti on voimassa myös kaikissa muissa EU-maissa.

► Eurooppalainen sairaanhoitokortti. Lähde: Kansaneläkelaitos

Eurooppalainen sairaanhoitokortti

Eurooppalaisen sairaanhoitokortin omaavalla on äkillisesti sairastuessa samat terveydenhoitopalvelut käytettävissä, kuin matkustusmaan kantaväestöllä. Hoidon kattavuus ja hinta voivat kuitenkin olla erilaiset Suomeen verrattuna. Eurooppalaisen sairaanhoitokortin saa ilmaiseksi Kansaneläkelaitokselta.

Sairaanhoitokortti ja matkavakuutus täydentävät toisiaan. Eurooppalaisella sairaanhoitokortilla pääsee hoitoon myös pitkäaikaissairaus-, raskaus- ja synnytystapauksissa. Kortti toimii myös silloin, kun hoidon kustannukset ylittävät matkavakuutuksen korvausmäärän. Eurooppalainen sairaanhoitokortti ei kuitenkaan korvaa matkavakuutusta, sillä se ei välttämättä kata kaikkia terveydenhoitokustannuksia esimerkiksi kaikissa yksityisissä terveydenhoitopaikoissa. Erillinen matkavakuutus on siis syytä ottaa.

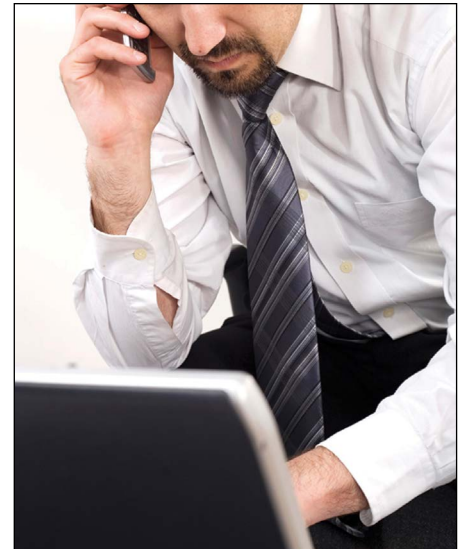
Lisätietoa:

Euroopan unioni, Matkustaminen Euroopassa, europa.eu/travel/

Kansaneläkelaitos, Eurooppalainen sairaanhoitokortti, www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/040504143116MH

Videomateriaalia:

Kansaneläkelaitos, Tutustu EU-sairaanhoitokorttiin, www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/020911092822AK

Asuminen ja työskentely toisessa EU-maassa

Vapaa liikkuvuus Euroopassa ei tarkoita ainoastaan matkustamista. Jotta vapaa liikkuvuus voisi todella toteutua, muun muassa työntekoon ja sosiaaliturvaan liittyvät asiat on täytynyt sopia.

Euroopan unionin vapaa työvoiman liikkuvuus takaa unionin kansalaisille mm. oikeuden hakea töitä ja työskennellä missä tahansa unionin maassa ilman työlupaa. Tämä koskee myös lyhytaikaisia töitä, kuten kesätöitä.

EU-kansalaiset voivat vapaasti oleskella, ja esimerkiksi hakea töitä, ilman oleskelulupaa toisen EU-maan alueella kolme kuukautta. Tätä pidempään oleskellessa tulee rekisteröityä maan viranomaisille. Yleensä tämä viranomainen on poliisi.

Oikeus asua toisessa EU-maassa yli kolme kuukautta on työntekijöillä ja yrittäjillä, sekä heidän perheenjäsenillään, mikäli työntekijä kykenee elättämään perheensä. Muiden, kuten opiskelijoiden ja eläkeläisten, täytyy pystyä todistamaan tarvittava varallisuutensa niin, ettei heidän tarvitse tukeutua kohdemaan sosiaalitukeen. Mikäli tämä toteutuu, on heilläkin oikeus oleskeluun.

Viiden vuoden laillisen oleskelun jälkeen EU-kansalaisella on oikeus pysyvään asumisoikeuteen, eikä häneen sen jälkeen päde esimerkiksi ehdot varallisuuteen liittyen.

Maassa oleskelevaa EU-kansalaista on kohdeltava kuin oman maan kansalaista. Hänellä on mm. oikeus samoihin sosiaalietuuksiin. Poikkeuksena työelämän ulkopuolella olevat eivät saa jäädä tukien varaan. Myöskään opiskelijoille ei välttämättä myönnetä opintoihin liittyvää tukea. Mikäli kansalainen saa pysyvän oleskeluoikeuden, myös nämä ehdot poistuvat.

Työntekijät siirtyvät yleensä heti sen EU-valtion sosiaaliturvan ja sairausvakuutuksen piiriin, jossa ovat töissä. Sen sijaan alle vuoden ulkomailla asuvat työelämän ulkopuolella olevat kuuluvat yleensä Suomen sosiaaliturvan piiriin. Yli vuoden ulkomailla asuvat menettävät oikeutensa suomalaisen sosiaaliturvaan, ja heidän on hakeuduttava asuinmaan turvan piiriin. Kuitenkin opiskelijat ja mm. lähetetyt työntekijät voivat hakea myös yli vuoden kestävästä EU-maassa asumisen yhteydessä oikeutta suomalaisen sosiaaliturvaan ja näin säilyttää oikeutensa esim. opintotukeen.

Suomalaisilla työntekijöillä oikeus joihinkin suomalaisiin etuihin, kuten esimerkiksi lapsilisään, säilyy ulkomailla pidempäänkin asuttaessa.

EU-tason sopimuksista huolimatta se, miten EU-kansalaisen oikeudet ja oleskeluun liittyvät seikat käytännössä toteutetaan kansallisella tasolla, vaihtelee maittain. Ulkomaille muuttavan on syytä tutustua kunkin maan käytäntöihin tapauskohtaisesti. Käytännöistä saa tarkempaa tietoa esimerkiksi Kansaneläkelaitokselta.

Lisätietoa:

Kansaneläkelaitos, Maasta- ja maahanmuutto, www.kela.fi

Eurooppatiedotus, Työskentely Euroopassa, www.eurooppatiedotus.fi

Poliisi, Ulkomaalaisluvat, www.poliisi.fi

Videomateriaalia:

Eurooppatiedotus, Pelikenttänä EU, Osa 1: Vapaa liikkuvuus, www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=130471

EuroparlTV, Reporterit: Vähemmän vetävät sisämarkkinat, www.europarl.tv.europa.eu/fi/

OPISKELEMAAN? EUROOPPA ON AVOIN!

Kuva: Tiina Yliaho

Pietarsaaren lukio maailmalla

Opiskelu ulkomailla parantaa kielitaitoa, opettaa ymmärtämään vieraita kulttuureja, auttaa luomaan kansainvälisiä kontakteja ja mahdollistaa sellaisten oppiaineiden opiskelun, joihin Suomessa ei ole mahdollisuutta. Lisäksi monet työnantajat arvostavat kansainvälistä kokemusta. Ulkomailla vietetty aika antaa hienoja kokemuksia!

Jokaisella EU-kansalaisella on samat oikeudet hakea opiskelupaikkaa ja opiskella toisessa EU-maassa, kuin kyseisen maan kansalaisillakin. Jokaisella suomalaisellakin on siis mahdollisuus lähteä opiskelemaan Eurooppaan!

Opiskelemaan voi lähteä vain lyhyeksi ajaksi tai suorittamaan koko tutkintoa. Lyhytaikaista vaihto-opiskelua helpottamaan on tarjolla useita valmiita vaihto-ohjelmia, mutta paikan voi etsiä myös itse.

Vaihto-ohjelmia ja paljon muita mahdollisuuksia

Jokainen jäsenvaltio järjestää perusopetuksen ja korkeakoulutuksen itse ja päättää myös opintosuunnitelmista. Vapaan liikkuvuuden esteiden poistamisella, sekä erityisillä vaihto-ohjelmilla EU kuitenkin tukee opiskeluvaihtoa maiden välillä.

Eri vaiheissa oleville opiskelijoille, sekä opettajille ja kouluille on olemassa EU:n tukemia kansainvälisyysohjelmia, jotka kuuluvat unionin Elinikäisen oppimisen katto-ohjelmaan. Näitä ovat mm:

- Comenius yleissivistävän koulutuksen parissa toimiville
- Erasmus korkeakouluille
- Leonardo da Vinci ammatillisille oppilaitoksille
- Grundtvig aikuisopiskelijoille
- Marie Curie tutkijoille

Comenius-ohjelma on tarkoitettu tukemaan päiväkotien, peruskoulujen, toisen asteen ammattioppilaitosten ja lukioiden kansainvälistymistä eri koulujen välisten yhteistyöhankkeiden kautta, sekä oppilas, ja henkilökuntavaihdoin.

Pietarsaaren lukion oppilaat ja opettajat ovat vierailleet Comenius-hankkeen merkeissä mm. Turkissa, Kreikassa ja Liettuassa. He ovat pohtineet ja kumonneet ennakkoluuloja, kertoneet muiden maiden oppilaille Suomesta, tehneet oppilasprojekteissaan mm. yhteisen tietosanakirjan, päässeet seuraamaan turkkilaisoppilaiden pitämää muotinäytöstä, ja paljon muuta.

”...olemme oppineet arvostamaan sitä, mitä meillä on, ja toisaalta olemme nähneet hyviä, erilaisia tapoja toimia. Olemme huomanneet monet käsitykset muista kulttuureista pelkiksi ennakkoluuloiksi.”

Vuoden 2012 lopulla Pietarsaarelaiset suuntaavat kohti uutta projektia. Voit lukea siitä heidän energisestä blogistaan:

www.muutetaanmaailmaa.blogspot.fi

Koulujen yhteistyöhankkeissa koostetaan kansainvälinen ryhmä kouluja, joiden oppilaat, ja henkilökunta sekä sidosryhmät toteuttavat erilaisia hankkeita. Hankkeisiin voi sisältyä kokoontumisia ja vierailuja toisiin kouluihin, opettajavaihtoja, sekä rehtorivierailuja. Oppilailta voi olla mahdollisuus vierailulla ulkomaisessa isäntäkoulussa ja asua vierailun ajan isäntäperheessä.

Yhteisten hankkeiden kautta on mahdollisuus päästä tutustumaan eri Euroopan maiden koulutusjärjestelmiin ja kehittämään oman koulun toimintaa. Oppilaita ja opettajia kumppanuushankkeet auttavat ymmärtämään Euroopan kulttuurien moninaisuutta, parantamaan kielitaitoa, sekä kehittämään aktiivista kansalaisuutta.

Erasmus-ohjelma tarjoaa mm. korkeakouluopiskelijoille 3-12 kuukauden vaihto-opiskelumahdollisuuksia toisissa eurooppalaisissa korkeakouluissa ilman lukukausimaksuja. Opiskelijavaihdot perustuvat korkeakoulujen välisiin sopimuksiin. Tietoa mahdollisista Erasmus-vaihtokohteista saa kunkin oppilaitoksen kansainvälisten asioiden toimistosta.

Vaihtoehtoja maailmalle lähtöön on toki paljon muitakin, esimerkiksi: muut vaihto-ohjelmat, kesälukiot, kielikurssit, vapaaehtoistyöt ja kesäleirit, kesätyöt ja esimerkiksi au pair-työt. Eikä maailma toki rajoitu Eurooppaan.

Ulkomailla opiskelevan sosiaaliturva

Suomalainen opiskelija kuuluu automaattisesti Suomen sosiaaliturvan piiriin vuoden ajan muutosta. Tämän jälkeen oikeutta on erikseen haettava Kansaneläkelaitokselta.

Suomalaisilla on mahdollisuus saada opintotukea sekä lyhytaikaiseen opiskeluun, että koko tutkinnon suorittamiseen ulkomailla. Ehtona on, että tutkintoon johtavien opintojen tulee olla päätoimisia ja opiskelu tapahtuu valtiollisessa tai valtion hyväksymässä oppilaitoksessa. Lyhytaikaisissa opinnoissa vaatimuksena opintotuen saamiseen on, että opinnot voidaan lukea hyväksi oppilaan Suomessa suoritettavaan tutkintoon. Vaihto-opintoihin lukiossa tai esimerkiksi kielikursseille ei myönnetä opintotukea.

Suomalainen opiskelija on oikeutettu terveydenhoitoon Eurooppalaisella sairaanhoitokortilla samoin ehdoin kuin paikalliset. Toisin kuin matkavakuutus, sairaanhoitokortti on voimassa myös pidemmällä ulkomailla oleskelu jaksoilla.

Tutkintojen tunnustaminen

Tutkintojen tunnustamisella tarkoitetaan sitä, millaisen kelpoisuuden ulkomailla suoritettu tutkinto antaa työtä tai opiskelupaikkaa haettaessa. EU-maissa suoritettujen korkeakouluopinnot on pyritty saamaan yhteensopiviksi muiden EU-maiden, myös Suomen, opintojärjestelmien kanssa. Tämä työ on vielä kesken. Niinpä tutkintotodistuksia ei tunnusteta automaattisesti koko EU:ssa! Siksi on syytä etukäteen varmistaa, saadanko ulkomainen tutkinto tunnustetuksi jossain tiettyssä maassa. Suomessa oppilaitokset päättävät itse ulkomaisen tutkinnon antamasta jatko-opintokelpoisuudesta, ja ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisesta Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

Ammatillisen tunnustamisen virkakelpoisuuden osalta hoitaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Yksityisen sektorin työnantajat taas arvioivat itse ulkomaisen tutkinnon antamaa pätevyyttä. Jotkut ammatit voivat olla myös säänneltyjä, jolloin niihin tarvitaan tietty tutkinto tai tietyt opinnot. Käytännöt vaihtelevat maittain.

Lyhytaikaisten korkeakouluopintojen yhteensovittamisessa auttaa opintosuoritusten Euroopan laajuinen ECTS-pisteytys, eri Euroopan maiden opintojen mittaajajärjestelmien standardisointi. Yksi ECTS-piste vastaa yhtä suomalaista korkeakoulujen opintopistettä.

Lisätietoa:

Cimo, www.cimo.fi

Euroopan unioni, Elinikäinen oppiminen – ohjelma, www.ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/

Työ- ja elinkeinotoimisto, Kesätyö ulkomailla, www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/kesatyonhaku/kesatyoulkomailla/

Lisätietoa:

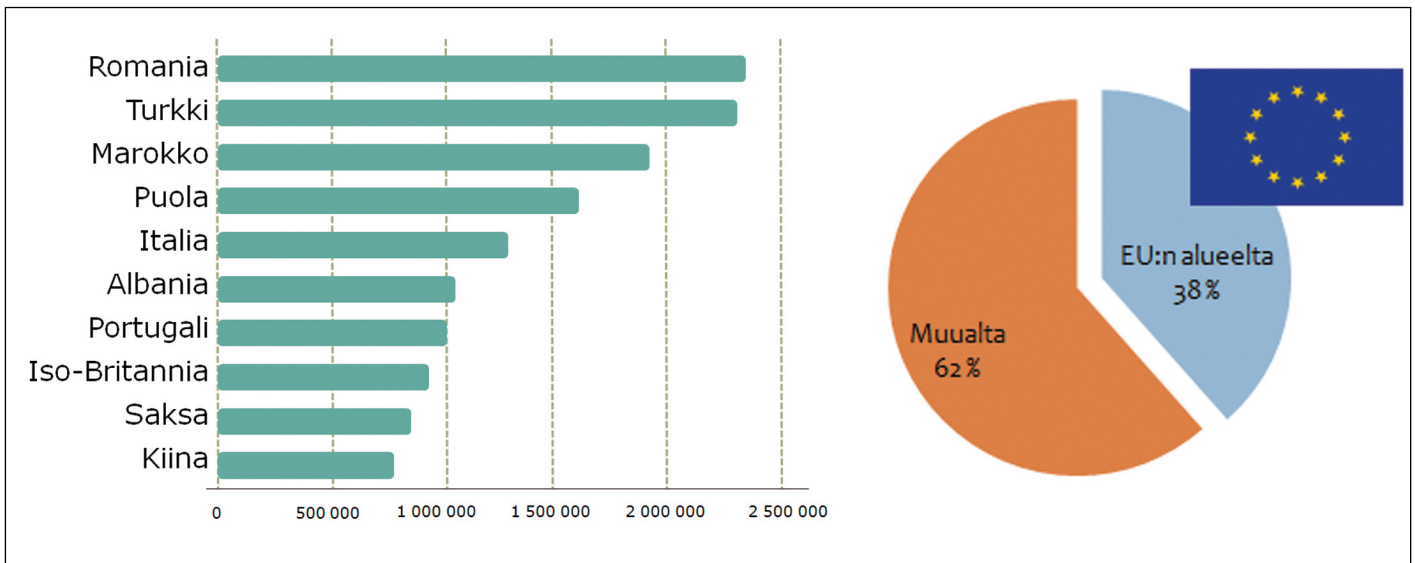
Kansaneläkelaitos, Opintotuki ulkomailla, www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/041102113121IL

Lisätietoa:

Opetushallitus, Tutkintojen tunnustaminen ja kansainvälinen vertailu, www.oph.fi/tutkintojentunnustaminen/

CIMO, Miten Bolognan prosessi etenee Suomessa?, www.cimo.fi/nakokulmia/kansainvalinen_yhteistyobolognan_prosessi/suomessa/

EUROOPPALAISET LIIKKEESSÄ

► **EU-maissa asuvien siirtolaisten kansalaisuudet 2011.** Reilu kolmannes siirtolaisista on toisista EU-maista peräisin, eli suurin osa tulee EU:n ulkopuolelta. EU-kansalaisten suhteellisen pieni osuus selittyy elintasoerojen tasaisuudella. Lähde: Eurostat (migr_pop1ctz)

Eurooppalaiset ovat myös hyödyntäneet oikeuksiaan liikkua ja oleskella toisissa EU-maissa. Vuonna 2011 lähes 13 miljoonaa EU-kansalaista asui toisessa EU-maassa.

Suomesta muutti vuonna 2011 pois noin 12 700 ihmistä ja heistä yli puolet, 8 400, lähti toiseen EU maahan. Eniten muuttajia oli Ruotsiin (2 750), Iso-Britanniaan (1 050), Yhdysvaltoihin (1 000), Saksaan (938) ja Viroon (750).

Myös nuoret ovat hyödyntäneet EU:n sisäistä liikkuvuutta ahkerasti. Vuonna 2011 Suomesta lähti ulkomaille noin 10 000 korkeakouluopiskelijaa. Suosituimmat kohteet olivat Euroopan maat Saksa (975), Espanja (775), Iso-Britannia (670), Ruotsi (552) ja Ranska (542). Eurooppalaiseen Erasmus-vaihtohjelmaan on osallistunut Euroopan laajuisesti lähes 3 miljoonaa opiskelijaa.

Myös matkailu suuntautuu pitkälti toisiin EU-maihin. Suomesta tehtiin kesällä 2012 lomamatkoja eniten Viroon (30 %), Ruotsiin (12 %), Kreikkaan (6%), Espanjaan (5 %) ja Venäjälle (5 %).

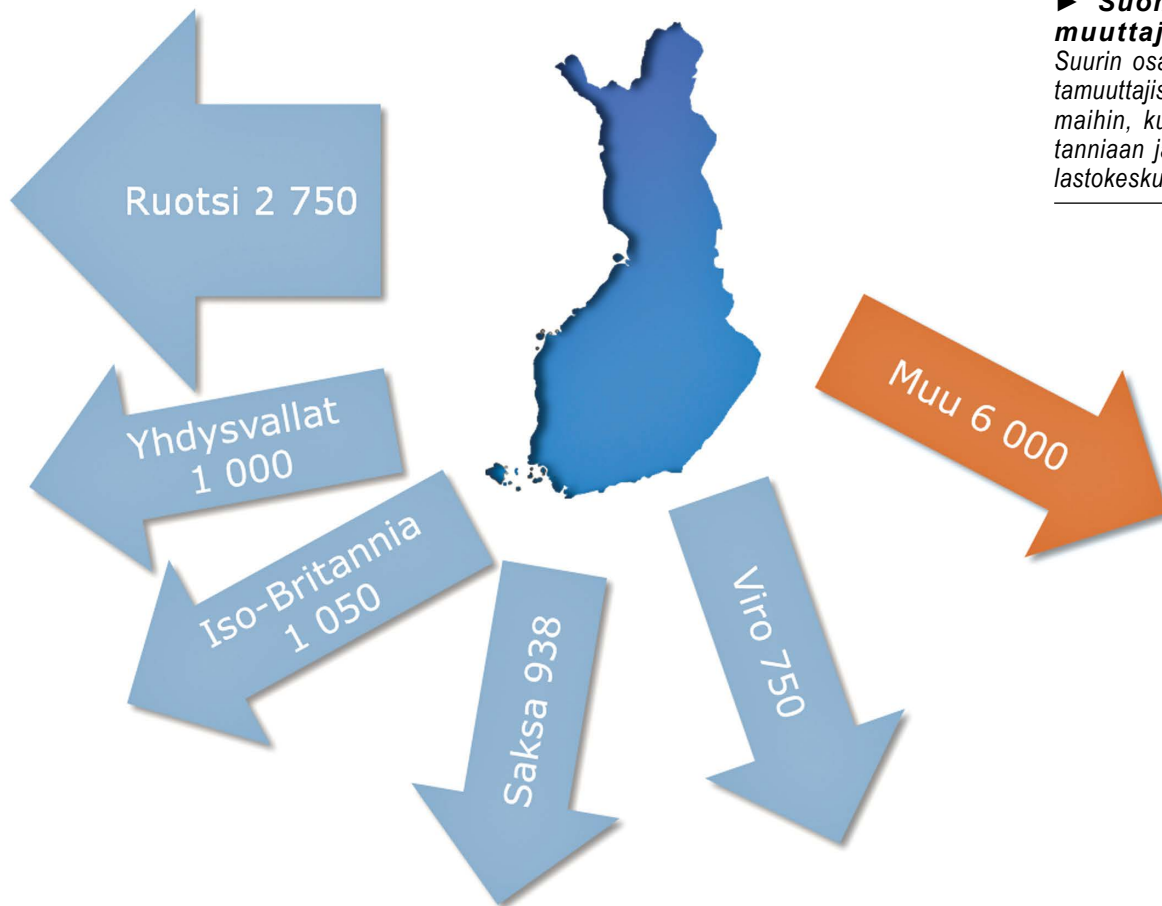
Kun ottaa huomioon EU:n tuoman helpotuksen liikkumiseen, on EU:n sisäinen siirtolaisuus yllättävänkin vähäistä. Noin 13 miljoonaa EU:n sisäistä siirtolaista vastaa vain noin kolmasosa kaikista EU-maissa asuvista ulkomaiden kansalaisista.

Koko EU:n alueella asuvista siirtolaisista vuonna 2011 eniten tuli EU-maa Romaniasta, mutta seuraavaksi eniten siirtolaisia oli Turkista ja Marokosta, jotka ovat Euroopan unionin ulkopuolella.

EU-kansalaisten suhteellisen vähäinen osuus Euroopan siirtolaisista selittyy parhaiten EU:n sisäisten elintasoerojen pienuudella verrattuna sitä ympäröiviin alueisiin. EU:n sisällä kannustin lähteä etsimään parempaa toimeentuloa toisista maista on siten pienempi.

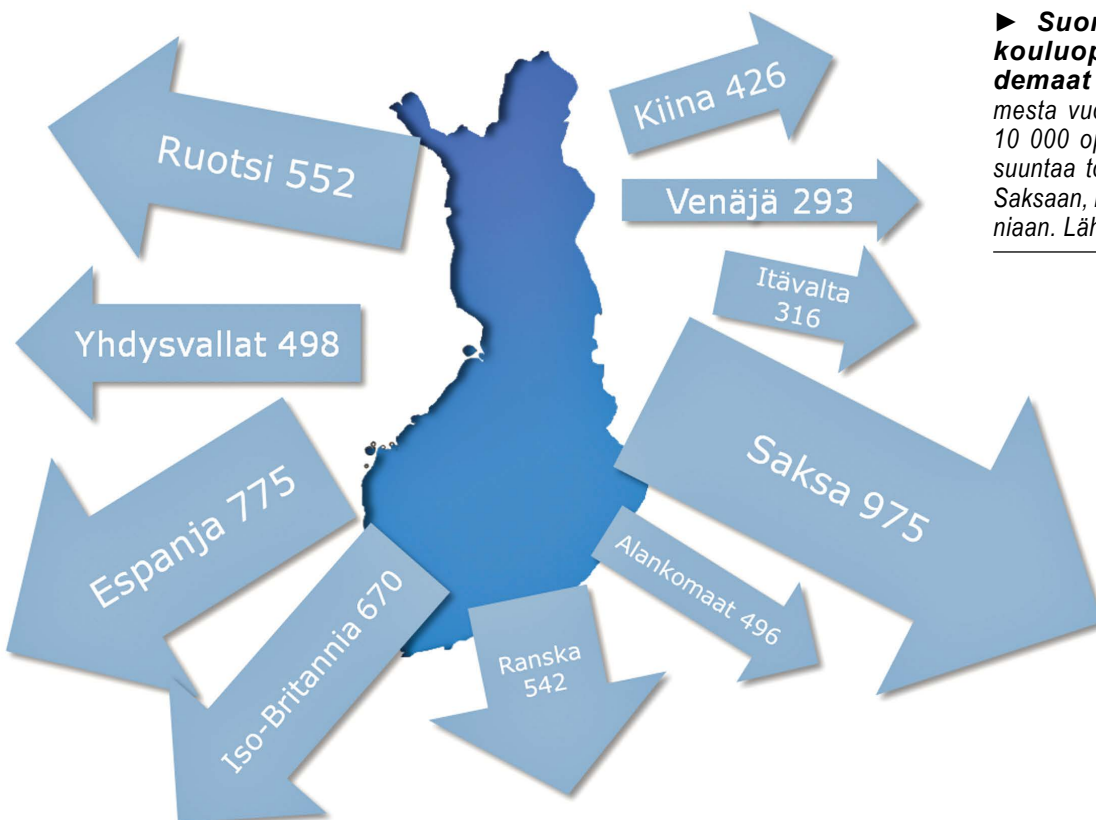

Maastamuutto Suomesta vuonna 2011

► **Suomalaiset maastamuuttajat vuonna 2011.** Suurin osa suomalaisista maastamuuttajista suuntaa toisiin EU-maihin, kuten Ruotsiin, Iso-Britanniaan ja Saksaan. Lähde: Tilastokeskus

Suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden kohdemaat vuonna 2011

► **Suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden kohdemaat vuonna 2011.** Suomesta vuosittain lähtevistä noin 10 000 opiskelijasta suurin osa suuntaa toisiin EU-maihin, kuten Saksaan, Espanjaan ja Iso-Britanniaan. Lähde: Cimo

KYSYMYKSIÄ JA TEHTÄVIÄ

Tehtävien tavoitteena on innostaa nuorta miettimään mahdollisuuksiaan, herätellä unelmiaan, ja toisaalta auttaa löytämään konkreettisia tietolähteitä.

TEHTÄVÄ 1

Tutustukaa EU:n kansalaisaloitteisiin, joihin tällä hetkellä kerätään nimiä. Voitte käydä myös aloitteiden omilla kotisivuilla. Aloitteet löytyvät osoitteesta: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative>

- Mille aloitteelle voisit antaa tukesi?
Jos oppilaisissa on yli 18-vuotiaita ja sopiva aloite löytyy, voi aloitteen myös allekirjoittaa saman tien.

TEHTÄVÄ 2

Lukekaa katkelma Schumanin julistuksesta (s. 71).

Pohdittavia kysymyksiä:

- Mistä sodasta julistuksessa puhutaan?
- Minkä yhteistyöelimen perustamiseen julistus johti?
- Mistä julistuksessa on kyse?
- Voiko taloudellinen yhteistyö mielestäsi edesauttaa myös maiden välistä rauhaa?

TEHTÄVÄ 3

- Opiskelemaan? Työharjoitteluun? Au pairiksi?

Vaihtoehtoista nuorille löytyy tietoa mm. osoitteista:

<http://www.maailmalle.net/> sekä <http://www.cimo.fi/ohjelmat>

Etsikää mielenkiintoisia vaihtoehtoja.

- Voisitko sinä kuvitella lähteväsi opiskelemaan ulkomaille?
- Minne menisit?

TEHTÄVÄ 4

Tutustukaa ulkomaisiin kesätyömahdollisuuksiin Työ- ja elinkeinotoimiston sivuilla. Etsikää, mikä voisi olla mielenkiintoista.

www.mol.fi > *Työnhakijan palvelut* > *Nuorten palvelut* > *Kesäksi töihin!* > *Kesätöihin ulkomaille*
www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/kesatyonhaku/kesatyoulkomailla/index.jsp

KYSYMYKSIÄ

- Oletko matkustellut Euroopassa?
- Ovanko Schengenin sopimus ja EU vaikuttaneet jotenkin sinun elämääsi?
- Jos sinulta kysyttäisiin, kuka olet, mitä vastaisit? Esimerkiksi: eurooppalainen, suomalainen, varsinaissuomalainen, helsinkiläinen, roihuvuorelainen, vai kenties maailman kansalainen?

Nettitehtäviä

Tehtävien vastaukset on tarkoitettu etsittäväksi internetistä, googlettamalla, tunnilla tai kotitehtäviksi.

1. Montako maata kuuluu Euroopan unioniin?
2. Mitkä Euroopan unionin ulkopuoliset valtiot kuuluvat Schengenin sopimuksen piiriin?
3. Mitä sanotaan Maastrichtin sopimuksen artiklassa 8a?
4. Mitä sanotaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 19. artiklassa?
5. Mitä hyötyä on eurooppalaisesta sairaanhoitokortista? Mistä sen saa?
6. Mihin kolmeen maahan Suomesta lähtee eniten korkeakouluopiskelijoita?
7. Mistä kolmesta maasta tulee eniten korkeakouluopiskelijoita Suomeen?
8. Mikä on CIMO?
9. Nimeä kolme nettisivua, joissa kerrotaan nuorten opiskelumahdollisuuksista ulkomailla.
10. Erasmus-ohjelma on tarkoitettu tukemaan korkeakouluopiskelijoiden liikkuvuutta Euroopassa. Kenen mukaan ohjelma on nimetty?

Schumanin julistus – 9. toukokuuta 1950 (katkelma)

”Maailmanrauha voidaan turvata vain luovin ponnisteluin, joilla pystytään vastaamaan rauhaan kohdistuviin uhkiin.

Järjestäytyneen ja elävän Euroopan sivistykselle antama panos on välttämätön, jotta rauhanomaiset suhteet kyetään säilyttämään. Ranska on yli kahdenkymmenen vuoden ajan puhunut yhdistyneen Euroopan puolesta ensisijaisena tavoitteenaan palvella rauhaa. Euroopan yhdistyminen epäonnistui, ja sota syttyi.

Eurooppaa ei rakenneta hetkessä eikä millään kokonaisratkaisulla. Siihen tarvitaan käytännön toimenpiteitä, joilla luodaan ensin aito yhteisvastuullisuus. Euroopan kansakuntien yhdistäminen edellyttää, että Ranskan ja Saksan vuosisatoja kestänyt vastakkainasettelu saadaan poistetuksi. Aloitteen on ensisijaisesti koskettava Ranskaa ja Saksaa.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi Ranskan hallitus ehdottaa välittömiä toimia, jotka koskevat rajoitettua mutta ratkaisevan tärkeää asiaa:

”Ranskan hallitus ehdottaa Ranskan ja Saksan koko hiili- ja terästuotannon asettamista yhteisen korkean viranomaisen

alaisuuteen. Tämän järjestön toimintaan voivat halutessaan osallistua muutkin Euroopan maat.”

Yhdistämällä hiilen ja teräksen tuotannon valvonta varmistetaan välittömästi yhteinen perusta taloudelliselle kehitykselle. Tämä merkitsee ensimmäistä askelta kohti Euroopan liittovaltiota ja muuttaa tulevaisuuden suuntaa näillä alueilla, jotka ovat kauan keskittyneet takomaan aseita sotiin, joiden uhreiksi ne ovat ennen muita päätyneet itse.

Tuotannosta otetaan näin yhteinen vastuu, ja siitä seuraa, että sota Ranskan ja Saksan välillä ei ole enää ajateltavissa eikä käytännössä mahdollinen. Kun perustetaan tällainen vahva tuotantoyksikkö, jonka toimintaan kaikki halukkaat maat voivat osallistua, nämä maat saavat yhdenvertaiset perusedellytykset teolliselle tuotannolle, ja niiden taloudelliselle yhdentymiselle muodostetaan todellinen perusta.

Tämän tuotannon tulokset koituvat koko maailman hyväksi ketään hylkimättä tai syrjimättä, jotta yhdessä voidaan nostaa elintaso ja edistää rauhantyötä. Lisääntyvine voimavaroineen Eurooppa voi ryhtyä toteuttamaan yhtä keskeisistä tehtävistään: Afrikan mantereiden kehittämistä.

Näin voidaan yksinkertaisin toimin ja nopeasti sovittaa eri näkökohdat toisiinsa, mikä on talousyhteisön perustamisen edellytys, ja antaa kipinä laajenevalle ja syvenevälle yhteisölle, jonka muodostavat veristen ristiriitojen pitkään toisistaan erottamat kansakunnat.”

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Institute of Migration

Eerikinkatu 34, 20100 TURKU
Puh. 02 - 2840 440
www.siirtolaisuusinstituutti.fi
info@siirtolaisuusinstituutti.fi
Avoinna 8-16

Turussa vuonna 1974 toimintansa aloittanut Siirtolaisuusinstituutti on ainoa muuttoliikkeiden tutkimiseen ja dokumentoimiseen erikoistunut laitos Suomessa. Siirtolaisuusinstituutin tehtävänä on mm. kerätä muuttoliikkeisiin ja etnisiin kysymyksiin liittyvää aineistoa, toteuttaa muuttoliikkeitä ja etnisiä kysymyksiä koskevaa tutkimusta, sekä julkaista alan tieteellisiä tutkimuksia ja artikkeleita.

Siirtolaisuus 1860-2010

Maa/maanosa	1860-1944	1945-01
Ruotsi	(45 000)	575 000
Muu Eurooppa	(55 000)	203 000
Yhdysvallat	300 000	29 000
Kanada	70 000	24 000
Lat. Amerikka	1 000	5 000
Aasia	500	18 000
Afrikka	1 000	5 000
Oseania	3 500	23 000
Yhteensä	476 000	882 000

* Luvut ovat osaksi vain arvioita

Ulkosuomalaiset 2010

Maa/maanosa	1. polvi	2. polvi
Ruotsi	171 000	265 000
Muu Eurooppa	55 000	100 000
Yhdysvallat	23 000	81 000
Kanada	19 000	35 000
Lat. Amerikka	1 000	1 000
Aasia	2 000	2 000
Afrikka	1 000	1 000
Oseania	8 000	15 000
Yhteensä	280 000	500 000

* Luvut ovat osaksi vain arvioita

